

1.1.2 รูปแบบรายการสัญญา

การจัดรายการสัญญา หรือการจัดรายการถ่ายทอดสดนอกห้องส่ง เป็นการผลิตรายการวิทยุที่เจ้าหน้าที่ของ สวท. และผู้ดำเนินรายการของสมาชิกวิทยุชุมชนคนเมืองน่านออกไปทำรายการถ่ายทอดเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ในรูปแบบการสนทนากับผู้ร่วมรายการที่เชิญมาจากตัวแทนชุมชนในพื้นที่ที่ไปสัญญา เช่น แกนนำชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครือข่ายทั้งหมดที่มีอยู่ในพื้นที่ และตัวแทนจากภาครัฐ เช่น เกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล สภาตำบล มาร่วมสนทนาในหัวข้อเกี่ยวกับกิจกรรม ปัญหา การจัดงานของชุมชน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสพการณ์ มุมมองกันระหว่างชาวบ้าน และรัฐ และให้ผู้ฟังที่ฟังการพูดคุยในขณะนั้นได้สอบถามเกี่ยวกับเรื่องราวที่กำลังสนทนานั้นได้

การจัดรายการนอกสถานที่ดำเนินรายการโดยใช้รูปแบบสนทนา และมีเทคนิคการนำเสนอหลายรูปแบบ เช่น เปิดเพลงลูกทุ่ง มีการแสดงดนตรี หรือร้องเพลงจากชุมชน โดยแบ่งรายการเป็น 4 ช่วง ดังต่อไปนี้

■ ช่วงที่ 1 ทักทายผู้ฟัง : รูปแบบรายการพูดคุย

ให้ความรู้ และแนะนำพื้นที่ ความเป็นมาของกิจกรรมและภาพรวมของชุมชนโดยผู้นำชุมชน แต่ละท่าน

■ ช่วงที่ 2 เรียนรู้กับชุมชน : รูปแบบรายการสนทนา

นำเสนอประเด็นสนทนาที่เกี่ยวกับกิจกรรม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการจัดเวทีสัญญาโดยประธานกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน

■ ช่วงที่ 3 มุมมองจากภาครัฐ : รูปแบบรายการพูดคุยและสนทนา

แสดงนโยบายการปฏิบัติงาน หรือแผนงานของภาครัฐที่มีต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการจัดเวทีสัญญา โดยตัวแทนจากหน่วยงานราชการ

■ ช่วงที่ 4 แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน : รูปแบบรายการสนทนา

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถามตอบกันระหว่างชาวบ้านและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการ

ในการศึกษาครั้งนี้ จากบทวิทยุทั้งหมด 41 ตอน พบว่า มีการจัดเวทีสัญจร 4 ครั้ง ได้แก่

1. **เวทีสัญจรวันระพีบิดาแห่งกฎหมายไทย** จัดขึ้นที่หน้าศาลากลางจังหวัด ออกอากาศวันที่ 7 สิงหาคม 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1 : ทักทายผู้ฟัง แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่ สรุปภาพรวมความสำคัญของวันระพี

ช่วงที่ 2 : เรียนรู้กับชุมชน

- วัตถุประสงค์การจัดงานของสภาทนายความ
- แจ้งกิจกรรมการจัดงานโดยผู้ว่าราชการจังหวัด
- สัมภาษณ์ผู้มาร่วมงาน

ช่วงที่ 3 : มุมมองจากภาครัฐ

- สภาทนายความแนะนำความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
- สำนักงานขนส่งชี้แจงเรื่องการจ่ายภาษีรถยนต์และทะเบียนรถยนต์

ช่วงที่ 4 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน

2. **เวทีสัญจร การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง** กองทุนหมู่บ้านละหนึ่งล้านบาทของอำเภอปัว ออกอากาศวันที่ 6 กันยายน 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1: ทักทายผู้ฟัง แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่ สรุปภาพรวมของ อ.ปัว โดยนายอำเภอ

ช่วงที่ 2 : เรียนรู้กับชุมชน / ผู้ร่วมรายการเล่าถึงการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน

- นายวิวัฒน์ จิณะแสน ประธานกองทุนหมู่บ้านสภกอน อ.เชียงกลาง
- นายต่วน ไชโยโย ประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านห้วยสาวแลอ อ.ปัว
- นายเชาว์ อินอ้าย ประธานชุมชนบ้านทุ่งช้าง อ.ทุ่งช้าง
- นายสุจินต์ จิตอารีย์ ประธานกองทุนหมู่บ้านบ้านป่าเหียง อ.ปัว

ช่วงที่ 3 : มุมมองจากภาครัฐที่จะสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง

- มุมมองของนายอนุชา สุวรรณ ปลัดอำเภอปัว
- มุมมองของนายสมพงษ์ สัตยสุนทร พัฒนาการอำเภอ
- มุมมองของนายสามารถ วัฒนะ หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการสนง.พัฒนาชุมชน
- มุมมองของนายวินัย สุปินะ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจ.น่าน

ช่วงที่ 4 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน / สรุปความเข้มแข็งของชุมชนเมื่อมีกองทุนหมู่บ้านละล้านเข้ามาบริหาร

3. เวทีสัญจร ผลการดำเนินนโยบายฯ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของอำเภอแม่จริม ออกอากาศวันที่ 20 กันยายน 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1 : ทักทายผู้ฟัง แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่สรุปภาพรวมของแม่จริม โดยนายอ.แม่จริม

ช่วงที่ 2 : เรียนรู้กับชุมชน

- แนะนำผลิตภัณฑ์เทียนไขไต้ยุง ต.แม่จริม โดยตัวแทนกลุ่ม
- แนะนำผลิตภัณฑ์ชาเขียวใบหม่อน ต.หนองแดงโดยตัวแทนกลุ่ม
- แนะนำผลิตภัณฑ์การเย็บหมวกด้วยดอกไม้ ต.หมอมเมืองโดยตัวแทนกลุ่ม
- แนะนำผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์จากกากกล้วย ต.น้ำปายโดยตัวแทนกลุ่ม
- แนะนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แก่งน้ำว่า ต.น้ำพางโดยตัวแทนกลุ่ม
- แนะนำศูนย์รวมและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยพัฒนาอำเภอ, ปรธานองค์กรสตรี)

ช่วงที่ 3 : มุมมองภาครัฐ (เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน)

- มุมมองของ อบต.แม่จริม, อบต.หนองแดง, อบต.หมอมเมือง, อบต.น้ำพาง, สภาตำบลน้ำปาย

ช่วงที่ 4 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน

4. เวทีสัญจร งานวันเกษตรกร โรงเรียนชาวนา บ้านทุ่งซ้อง ตำบลยม อำเภอท่าวังผา ออกอากาศวันที่ 30 ตุลาคม 2544 มีวิธีการนำเสนอรายการดังนี้

ช่วงที่ 1 : ทักทายผู้ฟัง แจ้งวัตถุประสงค์ แนะนำพื้นที่ สรุปภาพรวมของบ้านทุ่งซ้องโดยผู้นำชุมชน

ช่วงที่ 2 : ให้ความรู้เกี่ยวกับงานวันเกษตรกร โรงเรียนชาวนา โดยคุณสำรวย ผัดผล

- ประเด็นสนทนา - แนวคิดและความเป็นมาของงานวันเกษตรกรของบ้านทุ่งซ้อง
- ความเป็นมาของชมรมอนุรักษ์พันธ์พืชพื้นบ้าน
 - วัตถุประสงค์ของการจัดงาน / เป้าหมาย / กิจกรรม

ช่วงที่ 3 : เรียนรู้กับชุมชน (ตัวแทนแกนนำชาวบ้าน / เกษตรนำซ้อง)

- ประเด็นสนทนา – แนวคิดในการจัดตั้งโรงเรียนชาวนา
- วัตถุประสงค์ กิจกรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านทุ่งซ้อง
 - มุมมองของเกษตรกรเป็นอย่างไร

ช่วงที่ 4 : มุมมองจากภาครัฐเชื่อมโยงงานวันเกษตรกับสุขภาพ

- เกษตรอำเภอท่าวังผา
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน โดยพระครูพิทักษ์นันทคุณ

และนายแพทย์ชาติรี เจริญศิริ

ช่วงที่ 5 : แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาครัฐกับชุมชน และสรุปภาพรวมการพัฒนา

สรุปได้ว่าลักษณะรูปแบบ"นิตยสารทางอากาศ" ของ "รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านสัญจร" แบ่งออกเป็น 4 ช่วงด้วยกัน ดังตารางที่ 5.2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงรูปแบบรายการในแต่ละช่วงของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านสัญจร

ช่วงที่	ชื่อช่วง	รูปแบบ	ความยาว (นาที)
ช่วงที่ 1	ทักทายผู้ฟัง	พูดคุย	10
ช่วงที่ 2	เรียนรู้กับชุมชน	สนทนา	30
ช่วงที่ 3	มุมมองจากภาครัฐ	พูดคุยและสนทนา	50
ช่วงที่ 4	แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน	สนทนา	30

จากบทวิทยุจำนวน 41 ตอน ที่คณะวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและเทปบันทึกการจัดรายการ พบว่ามีการจัดรายการสัญจรนอกสถานที่ เพียง 4 ครั้งเท่านั้นซึ่งเป็นอัตรา 1 ต่อ 10 และจากตัวอย่างสคริปต์รายการ พบว่า รายการสัญจร เป็นรูปแบบรายการที่มุ่งที่จะให้เกิดการประชาสัมพันธ์ชุมชน และองค์กรที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างทั้งสองฝ่ายคือภาครัฐ และภาคประชาชนให้มากที่สุด โดยแบ่งกันแสดงความคิดเห็นฝ่ายละช่วง และมาแลกเปลี่ยนในลักษณะเวทีเสวนาอีกครั้งในช่วงสุดท้าย

ภาพที่ 5.1 แสดง
การจัดรายการ
“วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”
(สัญญาจร)

1.1.3 รูปแบบรายการเพลงคั่นรายการ

รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าจะมีการเปิดเพลงคั่นรายการด้วยเพลงลูกทุ่งตลอดทั้งรายการ จากการสังเกตการณ์ของคณะวิจัยพบว่า การเปิดเพลงคั่นรายการของผู้ดำเนินรายการนั้น เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ระหว่างรอผู้ร่วมรายการที่ยังเดินทางมาไม่ถึงเพราะเป็นรายการที่ออกอากาศสด
2. สามารถแก้ปัญหาในกรณีที่ผู้ดำเนินรายการยังไม่มีคำถามเพียงพอ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดก็จะเปิดเพลง หรือโฆษณา เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสถานี หรือผู้ดำเนินรายการท่านอื่นๆ ได้มาทำความเข้าใจ และแก้ไขข้อผิดพลาดนั้นๆ อย่างเช่น พุธวันที่ผิด ก็ต้องมีการพูดแก้ไข และขอโทษกับผู้ฟัง หลังจากที่เปิดเพลงเสร็จสิ้นแล้ว
3. ผู้ฟังเสนอแนะเข้ามาในรายการว่าต้องการฟังเพลง เพราะบางที่ทำงานในไร่นา อากาศร้อน จึงต้องการฟังเพลงบ้าง การขอเพลงมีทั้งโทรศัพท์เข้ามาขอเพลง และบางครั้งเกิดจากการที่ชาวบ้านได้พบกับผู้ดำเนินรายการเอง และขอให้เปิดเพลงที่ผู้ฟังชอบให้ด้วย

“ในช่วงนี้ผมได้เสาะหาผลงานเพลงเทพธิดาผ้าซิ่นฝากไว้ให้กับพี่แก้วจำหน่ายผักปลอดสารพิษบ้านล่องกลางที่โทรเข้ามาขอให้ฟังนะครับ” (คุณสง่า สมจิตร, ตัวอย่างรายการ 26 พฤศจิกายน 2544)

จากรูปแบบรายการเพลงที่นำเสนอในลักษณะเป็นเพลงคั่นรายการในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านั้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนต้องการให้มีการเปิดเพลงอยู่ในรายการด้วย เพื่อให้รู้สึกผ่อนคลายจากอาชีพการงาน และปัญหาในชีวิตประจำวัน ตอบสนองความต้องการของประชาชนในการใช้สื่อวิทยุเพื่อความบันเทิง

1.1.4 รูปแบบโฆษณาคั่นรายการ

โฆษณาในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า ใช้ดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือ และภาษาท้องถิ่นนำเสนอ มีด้วยกัน 2 โฆษณา คือ

(1) โฆษณาเปิดตัวรายการ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

“สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน ขอนำท่านผู้ฟัง มาปะกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สื่อทางวิทยุกระจายเสียง เวทีสาธารณะ สำหรับชุมชนร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ปัญหา พัฒนาสังคม ปะกันเป็นประจำทุกวัน จันทร์ ถึงวันศุกร์ เวลา 13 นาฬิกา ถึง 15 นาฬิกา ทางระบบ เอฟ.เอ็ม 94.75 เมกกะเฮิร์ต สนับสนุนและสร้างสรรค์รายการโดย ร้านหนังสือดอกเอื้อง และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ELC สาขาน่านเจ้า”

(2) โฆษณาใช้ค้นรายการ โดยมีเนื้อหา ดังนี้

“ขอเชิญชุมชนและผู้สนใจจะเข้าร่วมจัดทำรายการกับทางทีมงาน รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ติดต่อประสานงานมาที่ สวท.น่าน หมายเลขโทรศัพท์ 710144 มาช่วยกันคิด มาช่วยกันทำ มาช่วยกันแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาจังหวัดน่าน ติดต่อมาได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป สนับสนุนและสร้างสรรค์รายการโดยร้านหนังสือดอกเอื้องและศูนย์การเรียนรู้เพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ELC สาขาน่านเจ้า”

ผู้อำนวยการสถานีได้ชี้แจงถึงสาเหตุที่ต้องมีโฆษณาในรายการว่าทางสถานีจำเป็นต้องหางบประมาณสนับสนุนด้านค่าโทรศัพท์

“ทางชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่านต้องการจะหาค่าโทรศัพท์ทางสถานี จึงได้ให้ลงประกาศไว้ในโฆษณารายการได้ เช่น รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านสนับสนุนโดย....(ชื่อบริษัทห้างร้าน) แต่จะไม่พูดถึงเนื้อหา ไม่พูดถึงรายละเอียดของผู้ให้การสนับสนุน เพื่อเอาเงินที่ได้มาใช้เรื่องค่าโทรศัพท์” (คุณฉัตรชัย เสนิงวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

คุณรติพร บุญคง ได้ให้เหตุผลและที่มาของการกล่าวถึงร้านหนังสือดอกเอื้อง และศูนย์ภาษา ELC น่าน ในรายการ ว่า

“ทางสมาชิกชมรมรู้จักกับร้านหนังสือและศูนย์ภาษา ELC แล้วไปหาเงินสนับสนุนมาได้ส่วนหนึ่งก็เอามาให้เราจ่ายค่าโทรศัพท์เบอร์ 710144

ที่ใช้ในห้องส่ง เพราะทางสมาชิกเห็นว่าไม่ยากจนงบประมาณ
ของสถานี เพราะบางทีเค้าใช้ติดต่อผู้ร่วมรายการ” (คุณรติพร บุญคง,
สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2544)

1.2 ลักษณะเนื้อหาของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารบทวิทยุทั้ง 41 ตอน และการเข้าสังเกตการณ์ในห้องส่งของคณะวิจัย พบว่า เนื้อหารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านสามารถจำแนกเนื้อหาได้ตามลักษณะการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนตามหลักการวิทยุกระจายเสียงโดยทั่วไป แยกตามประเภทต่างๆ ได้ 4 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 เนื้อหารายการเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร

เนื้อหารายการประเภทเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารนี้ คณะวิจัย พบว่าจากรูปแบบรายการข่าวจากชุมชนในช่วงที่ 2 มีลักษณะเป็น เนื้อหาข่าวภายในท้องถิ่นเพื่อแจ้งข่าวรายงานความเป็นจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ (events) และสถานการณ์ (situations) ที่เกิดขึ้นและเป็นที่สนใจของผู้ฟังในขณะนั้น หรือเพื่อแจ้งกำหนดการ ข่าวประชาสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือองค์กรในจังหวัดซึ่งจากการสังเกตการณ์พบว่า แหล่งที่มาของเนื้อหาข่าว ในช่วงข่าวจากชุมชน มีดังนี้

- ผู้ดำเนินรายการกล่าวเชิญชวนไว้ในรายการ แสดงให้เห็นว่าทางรายการเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆจากภายนอก ส่งข่าวเข้ามาออกอากาศทางรายการได้ทางโทรศัพท์ และจดหมายว่า

“ท่านที่สนใจ หรือชุมชนใด หน่วยงานใดต้องการฝากข่าวประชาสัมพันธ์ ก็ส่งจดหมาย หรือโทรศัพท์มาได้ที่หมายเลข 054-710144 ที่ สวท.น่าน 94.75 เม็กกะเอิร์ธ เสาจะประชาสัมพันธ์ให้ทุกข่าวนะคะ”

- ข่าวจากชุมชน หมู่บ้าน หรือชุมชนใกล้เคียงของผู้ดำเนินรายการ เพราะผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านบางคนทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ (อสม.) ของหมู่บ้านด้วย

“ผมเป็นประชาสัมพันธ์ของหมู่บ้านสวนตาล เวลาหมู่บ้านผมมีงานอะไรผมก็เอามาประกาศในรายการที่ผมจัด อย่างอาทิตย์หน้าหมู่บ้านผมงานบอกรายการช่วยเหลือผู้ยากไร้ผมก็เอามาประชาสัมพันธ์วันนี้” (คุณสง่า สมจิตร, สัมภาษณ์ 26 พฤศจิกายน 2544)

- ชาวประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานราชการ หรือจากชุมชนต่างๆ แจ้งรายละเอียดของข่าว ด้วยวิธีต่างๆ เช่น นำเอาไปสเตอร์งาน ใบปลิวผ้าป่า การ์ดเชิญ ส่งมาให้เจ้าหน้าที่สวท.น่าน เพื่อฝากให้อ่านในช่วงของข่าวจากชุมชน

ทั้งนี้คณะวิจัยพบว่า รูปแบบรายการข่าวในช่วงข่าวจากชุมชนทาง สวท.น่าน และรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ให้ออกาสโดยเปิดกว้างสำหรับทุกชุมชนและหน่วยงานต่างๆที่ต้องการประกาศข่าวหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารใดๆให้ทราบ แต่ข่าวที่ออกอากาศส่วนใหญ่มักจะเป็นข่าวจากหน่วยงานราชการ และถึงแม้ในแต่ละหมู่บ้านจะมีประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้านอยู่แต่ก็มักจะเป็นในเขตเทศบาลเมืองเท่านั้นยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงพื้นที่ห่างไกล หรือในต่างอำเภอกว่าที่ควร

นอกจากนี้ จากการสังเกตการณ์ในการจัดทำรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตั้งแต่วันที่ 26-29 พฤศจิกายน 2544 พบว่า เนื้อหารายการเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารในช่วงข่าวจากชุมชนมีเนื้อหารายการและแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารแตกต่างกัน ตามตารางที่ 5.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงหน่วยงานที่แจ้งข้อมูลข่าวสาร และเนื้อหา
ที่แจ้งออกอากาศไปในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

วันที่	หน่วยงานที่แจ้งข่าวสาร				เนื้อหาที่แจ้งออกอากาศไป			
	ราชการ	NGO	ธุรกิจเอกชน	ชุมชน	เกี่ยวกับราชการ	เกี่ยวกับ NGO	เกี่ยวกับเอกชน	เกี่ยวกับชุมชน
26 พ.ย. 44	1. ประชาสงเคราะห์จังหวัดน่าน				แจ้งกำหนดการทอดผ้าและหาทุน			ได้ร่วมบริจาคเสื้อกันหนาวและผ้าห่มให้พื้นที่ห่างไกล
	2. ประถมศึกษาจังหวัดน่าน				แจ้งกำหนดการแข่งขันกีฬาประจำปีซึ่งประถมศึกษานานจัด			ให้ไปร่วมงานที่จัดขึ้นภายในจังหวัดของตนเอง
	3. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค				แจ้งวัน เวลา ที่ไม่สามารถจ่ายกระแสไฟให้บางชุมชนใช้ได้			รับทราบวัน เวลา ที่จะไม่มีการจ่ายไฟฟ้าใช้
					แจ้งให้ทราบเรื่องการรายงานตัวเพื่อขอลดค่าไฟฟ้า			ทราบผ่านศึกได้รับทราบว่าจะต้องไปรายงานตัวขอลดค่าไฟฟ้า
				4. ชุมชนขยายโอกาส				กำหนดการ, เชิญชวนให้ไปร่วมงานแข่งกรีฑาประจำปี
	5. สำนักงานขนส่งจังหวัดน่าน				ให้ความรู้เรื่องการต่อภาษีรถยนต์			รับทราบข้อมูลเรื่องการต่อภาษีรถยนต์
	6. ธนาคารออมสินแม่จริม				แจ้งให้ทราบว่าเปิดสาขาใหม่ เชิญเปิดบัญชีได้			รับทราบข้อมูลว่ามีธนาคารมาเปิดสาขาใหม่
		7. มูลนิธิไทยอาธร				แจ้งให้ทราบว่าจัดค่ายเยาวชนชาวม้ง		เยาวชนชาวม้งที่สนใจได้รับทราบข้อมูลและสมัครเข้าร่วมค่ายได้
				8. ชุมชนบ้านสวนตาล				ชุมชนจะจัดงานบอลเพื่อหาทุนสร้างศูนย์ อสม.

วันที่	หน่วยงานที่แจ้งข่าวสาร				เนื้อหาที่แจ้งออกอากาศไป			
	ราชการ	NGO	ธุรกิจเอกชน	ชุมชน	เกี่ยวกับราชการ	เกี่ยวกับ NGO	เกี่ยวกับเอกชน	เกี่ยวกับชุมชน
	9.สำนักงาน กองทุนหมู่บ้าน (อบจ.)				แจ้งให้ทราบถึง กำหนดการรับสมัคร บัณฑิตกองทุนฯ			บุคคลที่สนใจจะได้ รับทราบและเข้า สมัครตามวันเวลาที่ ประกาศ
27 พ.ย.44		1.เครือข่าย ผู้ติดเชื้อ เอดส์				แจ้งให้ทราบ กำหนดการ ทำบุญผ้าป่า สามัคคีเพื่อ ช่วยเหลือผู้ ติดเชื้อ		ได้รับทราบกำหนด การทำบุญและเข้า ร่วมทำบุญได้ตาม จิตศรัทธา
				2.ชุมชน บ้าน ช้างเผือก				แจ้งกำหนดการแข่งขัน เปตองผู้สูงอายุ โดย ผู้สนใจก็เชิญเข้า ร่วมงานได้
				3.ชุมชน บ้านนาเลา อ.สันติสุข				แจ้งกำหนดการ ประกวดโพลกของ ของเยาวชน
28 พ.ย.44				1.ชุมชน สวนตาล				แจ้งกำหนดการจัด งานบอล
	2.ธนาคารออม สิน				แจ้งให้ทราบถึงงาน บริการชุมชนทำอยู่			ได้ทราบว่าธนาคาร ออมสินทำงาน บริการชุมชนอะไร บ้าง
29 พ.ย.44	1.สถานีตำรวจ จังหวัดน่าน				แจ้งให้ประชาชนงด การดื่มสุราในวันที่ 5 ธ.ค.			ได้ทราบว่า ทางราช การตำรวจมีเงื่อนไข หรือข้อห้ามอะไรใน วันที่ 5 ธ.ค.
	2.สนทนาการ เกษตร				แจ้งให้ทราบว่า มีการรับจำนำข้าว โพด			ได้ทราบว่าสามารถ นำข้าวโพดไปจำนำ ได้ที่ไหน อย่างไร
	3.ทหารบก จังหวัดน่าน				แจ้งให้ทราบว่า จะประชุมเรื่องการเดิน สวนสนาม			ได้รับทราบว่าทหาร บกจะมีประชุมเรื่อง สวนสนาม
	4.วิทยาลัย เทคนิคน่าน				แจ้งให้ทราบถึง กำหนดการแข่งขัน กีฬาอาชีพเกมส์			ได้ทราบกำหนดการ และสามารถไปร่วม งานที่จัดขึ้นได้

จากตารางที่ 5.3 แสดงให้เห็นว่า จากข่าวทั้งหมด 18 ข่าว มีข่าวของภาครัฐ 11 ข่าว ชุมชน 5 ข่าว องค์กรพัฒนาเอกชน 2 ข่าว จำนวนเนื้อหาข่าวที่แจ้งให้รายการนำเสนอในช่วงข่าว จากชุมชนมีข่าวจากภาครัฐมากที่สุดถึง 11 ข่าว รองลงมาคือข่าวจากชุมชนคือ 5 ข่าว

1.2.2 เนื้อหารายการเพื่อให้ความรู้

เนื้อหารายการเพื่อให้ความรู้ในด้านต่างๆขึ้นอยู่กับประเด็นหัวข้อในการสนทนาในช่วง เรียนรู้กับชุมชนแยกตามประเด็นและเนื้อหาได้ดังตารางที่ 5.4 นี้

ตารางที่ 5.4 แสดงประเด็นและเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศวันที่ 14 มิถุนายน 2544 ถึง 29 ธันวาคม 2544

วันที่ออกอากาศ	ประเด็น	เนื้อหา
14 มิถุนายน 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำไคร้ ทำวังผา
15 มิถุนายน 2544	เศรษฐกิจ	กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหนูน อ.ท่าวังผา
3 กรกฎาคม 2544	สุขภาพ	การดูแลสุขภาพในวันเข้าพรรษา
10 กรกฎาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านทำเครื่องจักสาน ตำบลบัวชัย
31 กรกฎาคม 2544	สุขภาพ	การออกกำลังกายของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
7 สิงหาคม 2544	กฎหมาย	เวทีสัญจรวันระพีบิดาแห่ง ก.ม.ไทย หน้าศาลจังหวัด
21 สิงหาคม 2544	เนื้อหาชุมชน	ปัญหาน้ำท่วมบ้านท่าลี่ อำเภอเมือง
28 สิงหาคม 2544	ประเพณี	ประเพณีตานก๋วยสลากและแข่งเรือประเพณี
6 กันยายน 2544	เศรษฐกิจ	เวทีสัญจร กองทุนหมู่บ้านละล้านบาทของ อ.บัว
7 กันยายน 2544	เศรษฐกิจ	ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านบ้านนาทอเด่น ต.ถืมตอง
18 กันยายน 2544	วัฒนธรรมประเพณี	กลุ่มอนุรักษ์ดนตรีไทยเยาวชนตำบลเมืองจัง
20 กันยายน 2544	อาชีพ	เวทีสัญจรหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อ.แม่จริม
25 กันยายน 2544	สุขภาพ	นักกีฬาเปตองผู้สูงอายุบ้านอรัญญาวาส
27 กันยายน 2544	อาชีพ	กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด อำเภอแม่จริม
1 ตุลาคม 2544	สุขภาพ	ปัญหาเอดส์ในกลุ่มชาวเขาของสมาคมสร้างสรรค์และพัฒนาแม่ ในประเทศไทย
9 ตุลาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านทำสินค้าหัตถกรรม
11 ตุลาคม 2544	เนื้อหาชุมชน	ตำบลน้ำเกีฮัน
12 ตุลาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มทอผ้าบ้านบ้านไผ่งาม อำเภอเวียงสา
15 ตุลาคม 2544	วัฒนธรรมประเพณี	เรียนรู้ภาษาคำเมือง ประเพณีเมืองน่าน คำ จ้อย ซอ
16 ตุลาคม 2544	สุขภาพ	การดูแลสุขภาพจิตของครอบครัว จากโรงพยาบาลน่าน
17 ตุลาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มเครื่องเงินตำบลปากกลาง อำเภอบัว

วันที่ออกอากาศ	ประเด็น	เนื้อหา
22 ตุลาคม 2544	ประเพณี	ตานฉลากยี่เป็ง
23 ตุลาคม 2544	ประเพณี	งานประเพณีลอยกระทง
25 ตุลาคม 2544	เกษตร	สำนักงานเกษตรแนะวิธีปลูกและดูแลลำไย
30 ตุลาคม 2544	เกษตร	เวทีสัญจรงานวันเกษตรกร ร.ร. ชาวนา บ้านทุ่งฮ้าง อ.ท่าวังผา
6 พฤศจิกายน 2544	อาชีพ	การแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรกลุ่มแม่บ้านบ้านกอก
13 พฤศจิกายน 2544	สุขภาพ	สัปดาห์เบาหวานกับสาธารณสุขน่าน
20 พฤศจิกายน 2544	การศึกษา/ ศาสนา	ปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติธรรม
25 พฤศจิกายน 2544	กฎหมาย	กฎหมายค่าประกัน ข้อต่อสู้และสิทธิของกฎหมาย
26 พฤศจิกายน 2544	การศึกษา	เครือข่ายกลุ่มหอพักนักเรียนชาวเขา อ.แม่จิม
27 พฤศจิกายน 2544	สุขภาพ / กีฬา	การกีฬาต้านยาเสพติดของเทศบาลเมืองน่าน
28 พฤศจิกายน 2544	กฎหมาย	พรบ.สุราเถื่อนโดยสรรพสามิตจังหวัด
29 พฤศจิกายน 2544	เศรษฐกิจ	กองทุนหมู่บ้านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
11 ธันวาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มทอผ้าที่กระตูกบ้านหนองเต่า
12 ธันวาคม 2544	ประเพณี	ประวัติพระเจ้าทองทิพย์วัดสวนตาล
14 ธันวาคม 2544	ประเพณี	ประเพณีพื้นบ้านเมืองน่านบ้านเฮา
21 ธันวาคม 2544	ประเพณี	อนุรักษ์คำเมืองโดยพระครูโสภาส ตาบลงน้ำแก่น
25 ธันวาคม 2544	ประเพณี	ประชาสัมพันธ์งานทุ่งผ้า่าน
26 ธันวาคม 2544	สุขภาพ	ปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพ ชมรมจักรยานเมืองน่าน
27 ธันวาคม 2544	กฎหมาย	เจ้าหน้าที่แรงงานแนะวิธีการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง
29 ธันวาคม 2544	อาชีพ	กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำครกเก่า แปรรูปอาหารจากเนื้อปลา

จากรายการทั้งหมด 41 ตอนที่ได้ศึกษา พบว่าเนื้อหาที่น่าสนใจออกอากาศไปมี 9 ประเด็นใหญ่ ๆ ดังนี้

■ ประเด็นด้านการประกอบอาชีพ

เนื้อหาด้านการประกอบอาชีพของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนำเสนอมากที่สุด คือ จำนวน 10 ตอน เป็นการนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มแม่บ้านในแต่ละชุมชนซึ่งมีการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อขาย การประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากการทำการเกษตร เช่น การเลี้ยงจิ้งหรีด การเพาะเห็ด จักสาน การทอผ้า เครื่องเงิน การทำแหนมปลา โดยการเชิญตัวแทนของกลุ่มมาสนทนาในด้านการผลิต ความเป็นมาในการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพ มีประเด็นดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำไคร้ ทำวังผา
2. กลุ่มแม่บ้านทำเครื่องจักสาน ตำบลบัวชัย
3. เวทีสัญจรหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ อ.แม่จริม
4. กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด อ.แม่จริม
5. กลุ่มแม่บ้านทำสินค้าหัตถกรรม
6. กลุ่มทอดผ้าน่านบ้านไผ่งาม อ.เวียงสา
7. กลุ่มเครื่องเงินตำบลปากกลาง อ.บัว
8. การแปรรูปผลิตผลการเกษตรกลุ่มแม่บ้านบ้านกอก ต.ท่าข้าว
9. กลุ่มทอดผ้าก๊วยเตี๋ยบ้านหนองเต่า
10. กลุ่มแม่บ้านบ้านน้ำครกเก่า แปรรูปอาหารจากเนื้อปลา

■ ประเด็นด้านวัฒนธรรมประเพณี

นำเสนอเนื้อหาเพื่อชี้แนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การขับชอ การสอนภาษาคำเมืองโดยพระสงฆ์ เรียนรู้ความหมายของวันสำคัญตามประเพณีดั้งเดิม นำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันสำคัญต่างๆ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญนั้น ให้ความรู้เรื่องที่มาของลายผ้าไทลื้อ เป็นต้น มีประเด็นดังนี้

1. ประเพณีตานก๋วยสลากและแข่งเรือประเพณี
2. กลุ่มอนุรักษ์ดนตรีไทยเยาวชนตำบลเมืองจัง
3. เรียนรู้ภาษาคำเมือง ประเพณีเมืองน่าน เพลงคำว ซอ จ้อย
4. ตานฉลากยี่เป็งกับพระโอภาศนันทสาร
5. งานประเพณีลอยกระทง
6. ประวัติพระเจ้าทองทิพย์วัดสวนตาล
7. ประเพณีพื้นบ้านเมืองน่านบ้านเฮา
8. อนุรักษ์คำเมืองโดยพระครูโอภาส ต.น้ำแก่น
9. ประชาสัมพันธ์งานทุ่งผ่านาน

■ ประเด็นด้านสุขภาพ

เนื้อหาที่นำเสนอด้านสุขภาพ เป็นการให้ความรู้กับประชาชนในด้านการปฏิบัติตัวเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย ป้องกันโรคที่กำลังระบาด เช่น โรคเอดส์ หรือโรคที่เกิดตามฤดูกาล รวมทั้งข้อมูลจากสาธารณสุขเกี่ยวกับความรู้เรื่องโรคต่างๆ การออกกำลังกาย การแก้ปัญหาที่เกิดจากสุขภาพจิต และสุขภาพกาย ซึ่งเนื้อหาด้านสุขภาพจะสัมพันธ์กับด้านกีฬาด้วย มีประเด็นดังนี้

1. การดูแลสุขภาพในวันเข้าพรรษา
2. การออกกำลังกายของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
3. นักกีฬาเปตองผู้สูงอายุบ้านอัญญาวาส
4. ปัญหาเอดส์ในกลุ่มชาวเขาของสมาคมสร้างสรรค์และพัฒนาเมืองในประเทศไทย
5. การดูแลสุขภาพจิตของครอบครัวโดยร.พ.น่าน
6. สืบหาเหาหวานกับสาธารณสุขน่าน
7. การจัดงานกีฬาต้านยาเสพติดของเทศบาลเมืองน่าน
8. ปันจักรยานเพื่อสุขภาพกับชมรมจักรยานเมืองน่าน

■ ประเด็นด้านกฎหมาย การเมือง

เนื้อหาเกี่ยวกับความรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำประกันรถยนต์ การเสียภาษี การจดทะเบียน กฎหมายค้าประกัน รวมทั้งเรื่องการเมืองท้องถิ่น การเลือกตั้ง มีประเด็นดังนี้

1. เวทีสัญจรวันระพีบิดาแห่งกฎหมายไทย ศาลากลางจังหวัด
2. กฎหมายค้าประกันข้อต่อสู้และสิทธิของกฎหมายกับทนายพิชัย
3. พรบ.สุราเถื่อนโดยสรรพสามิตจังหวัด
4. เจ้าหน้าที่แรงงานแนะวิธีการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง

■ ประเด็นด้านเศรษฐกิจ

จากเดิมที่มีการเสนอเนื้อหาด้านเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต เช่นทำอย่างไรจะปลูกพืชให้พอกินในครอบครัวแล้วเหลือไว้เพื่อขายเป็นรายได้เล็กๆน้อยพอใช้จ่ายในครอบครัว แต่ในปัจจุบันได้มีประเด็นเนื้อหาด้านเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นและเป็นเรื่องกำลังเป็นที่สนใจของชาวจังหัดน่านมากเพราะมีแหล่งทุนจากภาครัฐเข้าสู่ชุมชนมากขึ้น เช่น เงินกองทุนหมู่บ้านจากรัฐบาลให้กู้ยืมเพื่อผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จึงเป็นหัวข้อสนทนากันไปทุกชุมชน เรื่องเงินกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ จากธนาคารเพื่อการเกษตร มีประเด็นดังนี้

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหนูน อ.ท่าวังผา
2. เวทีสัญจรกองทุนหมู่บ้านละล้านบาทของ อ.ปัว
3. ความสำเร็จของกองทุนหมู่บ้านบ้านนาท่อเด่น ต.ถืมตอง
4. กองทุนหมู่บ้านสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหัดน่าน

■ ประเด็นด้านการเกษตร

เนื้อหาการรายงานด้านการเกษตรเป็นการให้ความรู้ในการทำเกษตรในทุกๆ ด้าน เช่น แนะนำ การดูแลพืชผลทางการเกษตร การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของเกษตรกร การดูแลกำจัดวัชพืช การทำ ปุ๋ยหมัก โดยการเชิญตัวแทนกลุ่มที่ทำกิจกรรมด้านการเกษตรในชุมชนมาร่วมสนทนา เช่น กลุ่ม เกษตรกรในอำเภอต่างๆ มีประเด็นดังนี้

1. สำนักงานเกษตรแนะวิธีปลูกและดูแลลำไย
2. เวทีสัญจรงานวันเกษตรกร โรงเรียนชานา บ้านทุ่งฮ่อง อ.ท่าวังผา

■ ประเด็นด้านการศึกษาและศาสนา

เนื้อหาที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นด้านการศึกษาและศาสนา ซึ่งเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ เยาวชนเพื่อให้ความรู้ในด้านการรณรงค์ให้เยาวชนปฏิบัติตัวเป็นคนดี แนวทางการศึกษา การ อนุรักษ์ดนตรี ศิลปะพื้นบ้านของเยาวชน การออกค่ายเยาวชนเพื่อเรียนรู้ด้านศาสนา มีประเด็นดัง นี้

1. ปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนปฏิบัติธรรมกลุ่มวัดบ่อหลวง
2. เครือข่ายกลุ่มหอพักนักเรียนชาวเขา อ.แม่จรม

■ ประเด็นเกี่ยวกับชุมชน

ประเด็นเกี่ยวกับชุมชนนี้ ทางรายการได้นำเสนอเรื่องราวของชุมชนในหลายๆ ด้าน เช่น การประกอบอาชีพ จำนวนประชากร ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ประชาสัมพันธ์งานที่จะมีขึ้นในชุม ชน กลุ่มต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อแสดงความเข้มแข็งของชุมชนให้สาธารณะได้รับรู้ และเหตุการณ์ ที่เป็นที่น่าสนใจของคนส่วนใหญ่ มีประเด็นดังนี้

1. ปัญหาน้ำท่วมบ้านท่าลี่ อ.เมืองโดยผู้ใหญ่บ้าน
2. เรื่องราวตำบลน้ำเกียนโดยกำนัน

1.2.3 เนื้อหาการเพื่อความบันเทิง

จากการสังเกตการณ์การผลิตรายการ พบว่า เนื้อหาเพื่อความบันเทิงในรายการวิทยุชุม ชนคนเมืองน่าน คือการใช้เพลงคั่นรายการเป็นเพลงลูกทุ่งยอดนิยม เพราะผู้ฟังมีเจตนาและ โทรศัพท์ขอเข้ามายังผู้ดำเนินรายการ ดังที่คุณเพียรพิศ ยะวิญชาญ ผู้ดำเนินรายการจากกลุ่ม อีกรเมืองน่าน และคุณวุฒิไกร กุลกัลชัย ผู้ดำเนินรายการจากชุมชนน้ำเกียน ได้กล่าวถึงการเปิด เพลงในรายการไว้ว่า

“เพลงของน้องเบนซ์ โดเรมีนี่ ผู้ฟังบอกกับเพียรพิศว่า ฟังได้หมดเลยทั้ง 14 เพลงนะ แสดงว่าชอบกันนักหนาอะ” (คุณเพียรพิศ ยะวิญชาญ, ตัวอย่างรายการ 27 พฤศจิกายน 2544)

“แรงใจรายวัน ปฏิญาใจ ของศิริพร นักสู้ม.3 เรือนหอห้องเช่า เหนื่อยไหม คนดีของแม่ ภิรมย์พร นีลუნหานเปิดเกือบทุกครั้งที่ได้เลย ชาวบ้านฟังกัน แล้วโทรมาบอกลุงหนานนะว่าไม่เบื่อเลย วันอื่นเค้าจัดกันก็เปิดเลยเจดไว้เลยเพลงไหนเปิดบ่อยคนชอบเยอะลูกก็ซื้อแผ่นไว้เป็นของตัวเองเพราะแผ่นของสถานีเปิดบ่อยมันไม่ดีแล้ว บางทีหลายมือพอผู้ฟังขอลุงก็หาไม่เจอ” (คุณวุฒิไกร กุลกัลชัย, สัมภาษณ์ 29 พฤศจิกายน 2544)

เนื้อหาเพื่อความบันเทิงในรายการก็เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินกับผู้ฟัง โดยเฉพาะผู้ฟังที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตรที่ต้องทำงานในสภาพอากาศร้อนกลางแจ้ง ดังที่ผู้เข้าร่วมประชุมได้เคยกล่าวไว้กับคณะวิจัยในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการว่า

“ตอนไปไร่หิวเอาวิทยุผูกติดเอวไปด้วย ก็อยากฟังเพลงเพราะตอนทำงานมันร้อน ไม่อยากฟังคนอู้ๆ เปิดเพลงเหมาะๆนะดี ฟังได้ทั้งวัน เพราะบางคนอู้มาก บางคนอู้น้อย บ่อม่วน”

แสดงให้เห็นว่าผู้ฟังมีความต้องการในการฟังเนื้อหาเพื่อความบันเทิงเพื่อผ่อนคลายจากการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.2.4 เนื้อหาโฆษณาหรือบริการสาธารณะ

เนื้อหาโฆษณา หรือบริการสาธารณะอยู่ในโฆษณาค้นรายการของสถานีและผู้ดำเนินรายการได้กล่าวเชิญชวนไว้ในรายการ เป็นการเชิญชวนให้ประชาชนหรือผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการในลักษณะต่างๆ คือ

- เชิญชวนให้ผู้ฟังส่งข้อมูล ข่าวสาร ข่าวประชาสัมพันธ์ ขอเพลงมายังรายการได้โดยการส่งจดหมาย หรือโทรศัพท์เข้ามายังรายการ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูลและผู้ฟังที่มีปฏิกิริยาตอบกลับ (feedback) มายังรายการ เพื่อปลุกกระแสสาธารณะร่วมกัน ด้วยวิธีการกล่าวเชิญชวนจากผู้ดำเนินรายการ
- เชิญชวนให้ผู้ฟังเข้ามาร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการกับทีมงานวิทยุชุมชนคนเมื่อนาน ซึ่งเป็นโฆษณาประจำรายการ เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการผลิตรายการ

ภาพที่ 5.2 แสดงการจัดรายการ
“วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”
ที่ห้องส่ง สวท.น่าน

1.3 วิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหา “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ในระยะที่ 5

จากการศึกษารูปแบบและเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั้งหมด 41 ตอน พบว่า รูปแบบและเนื้อหาของรายการนั้น เชื้อต่อการให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่ารายการวิทยุท้องถิ่นแบบเดิม โดยเฉพาะการเข้ามาร่วมในฐานะผู้ส่งสาร ที่ภาคประชาชนได้เข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการ หรือเป็นผู้ฝากข่าวมาออกอากาศนั้นก็มากขึ้น ในขณะที่ผู้ส่งสารภาครัฐ คือเจ้าหน้าที่ สวท. หรือกรมประชาสัมพันธ์ ยังคงมีอยู่ในปริมาณเท่าเดิม ส่วนเนื้อหาที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น โดยเนื้อหาที่ประชาสัมพันธ์ภาครัฐก็ยังมีได้ลดลง คณะวิจัยพบว่า การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดรายการยังมีอยู่น้อยมาก ซึ่งข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ในส่วนนี้ได้แบ่งรายงานผลเป็นข้อ ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 ผู้ดำเนินรายการกับรูปแบบรายการที่เชื้อต่อการเกิดการมีส่วนร่วม

(1) ที่มาของผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ

รายการในช่วงที่ 1 “ช่วงพักทักทายผู้ฟัง / แจ้งเมนูรายการ” : รูปแบบรายการพูดคุยและ ช่วงที่ 2 “ข่าวจากชุมชน” : รูปแบบรายการข่าว ของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศจากห้องส่ง สวท.น่าน นั้นเป็นรายการที่มีผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชมรมฯ ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามาจัดรายการ เรียกได้ว่า ภาคประชาชนมีโอกาสส่งตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดรายการถึงขั้นอยู่ในฐานะ “ผู้ดำเนินรายการ” อันเป็นโอกาสที่เชื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมด้านอื่น ๆ ตามมา อาทิ การทักทาย พูดคุยกับผู้ฟัง ในช่วงที่ 1 ด้วยประเด็นเนื้อหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งส่งผลให้ผู้ฟัง รู้สึกมีส่วนร่วมกับการรายการมากขึ้น เพราะผู้ดำเนินรายการมักพูดคุยเรื่องใกล้ตัว เข้าใจง่าย และน่าสนใจ หรือการเป็นส่วนหนึ่งในการคัดเลือกข่าว มาอ่านรายงานออกอากาศในช่วงที่ 2 ซึ่งมุมมองหรือเหตุผลในการพิจารณาคัดกรองข่าวสารนั้น ก็เป็นมุมมองของคนในชุมชนที่เข้าใจชุมชน ข่าวที่ออกอากาศจึงมีเรื่องราว เนื้อหา เกี่ยวกับชุมชนมากกว่ารายการวิทยุท้องถิ่นเดิม

รายการใน ช่วงที่ 3 “เรียนรู้กับชุมชน” ซึ่งเป็นรูปแบบรายการสัมภาษณ์ และช่วงที่ 4 “เสียงจากชุมชน” : รูปแบบรายการสนทนานั้น นับเป็นรูปแบบรายการที่เชื้อต่อการเกิดการมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นรายการที่ต้องมีแขกรับเชิญ หรือผู้ร่วมรายการ ซึ่งเป็นโอกาสที่จะให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในส่วนนี้ได้ง่ายที่สุด ซึ่งที่มาของผู้ร่วมรายการ มี 3 ช่องทาง ดังนี้

ก) ผู้ร่วมรายการขอเข้าร่วมรายการด้วยตนเอง เนื่องจากต้องการประชาสัมพันธ์กลุ่มองค์กร หน่วยงานที่ตนเองสังกัดอยู่ เพื่อแจ้งให้ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม หรือการปฏิบัติงานของกลุ่ม

ข) ผู้ดำเนินรายการเป็นผู้เชิญ เนื่องจากกลุ่ม องค์กรนั้นมีกิจกรรมที่น่าสนใจ ควรเชิญมาร่วมสนทนาในรายการถึงการก่อเกิดกลุ่ม แนวคิดการจัดตั้งกลุ่ม กิจกรรมของกลุ่ม

ค) ชาวบ้าน หรือผู้ฟังต้องการให้เชิญมา แสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะมายังรายการว่า ต้องการให้เชิญ กลุ่ม องค์กร หรือหน่วยงานใด

การเชิญผู้ร่วมรายการในแต่ละครั้งของสมาชิชมรมวิทยุชุมชนฯ ให้ความสำคัญกับบุคคลเกี่ยวข้องกับกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงานราชการ จึงทำให้เนื้อหาในรายการสัมภาษณ์เน้นไปที่ลักษณะการดำเนินงานของกลุ่ม ประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มเป็นหลัก เพราะแนวคำถามที่ได้จากการศึกษาบทวิทยุทั้ง 41 ตอนพบว่า เป็นแนวคำถามเพื่อถามถึงวิธีดำเนินงานของกลุ่ม แนวคิดในการรวมกลุ่ม และความต้องการให้หน่วยงานราชการช่วยเหลือในด้านใดกับกลุ่มบ้างมากกว่าการนำเสนอเนื้อหา ให้ประชาชนร่วมผลักดันให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตามบทบาทของสื่อและไม่เป็นไปตามประเภทเนื้อหาของสื่อที่ต้องเป็นเรื่องที่เน้นหนักลงไป ในปัญหาเร่งด่วนหรือปัญหาในชีวิตประจำวันของคนในสังคม และวิธีการนำเสนออีกไม่เป็นไปตามหลักการสื่อเพื่อชุมชนที่สื่อควรนำเสนอสิ่งที่เป็นปัญหาหรือสภาพที่ก่อให้เกิดปัญหาแล้วเสนอแนะเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา

(2) โฆษณาเชิญชวนให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม

รูปแบบและเนื้อหาของโฆษณาต้นรายการของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นโฆษณาเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรายการด้วยการใช้โฆษณาเชิญชวนในรายการ และให้ผู้ดำเนินรายการกล่าวเชิญชวนไว้ในแต่ละช่วงของรายการ ด้วยการให้ผู้ฟังสามารถแจ้งข่าวของชุมชน หรือข่าวเพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชนได้ ซึ่งให้เห็นว่าทางรายการได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะผู้ฟังที่มีปฏิกิริยาตอบกลับและผู้ให้ข้อมูล และการเชิญชวนเข้ามาเป็นสมาชิชมรมวิทยุชุมชน แต่ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษานั้นพบว่า ปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้ฟังยังมีน้อยมาก เฉลี่ยมีโทรศัพท์เข้ามาขอเพลงวันละไม่เกิน 10 สายเท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอุปสรรคด้านกายภาพ และด้านเนื้อหารายการ อันจะอธิบายโดยละเอียดต่อไป

(3) รายการสัญญา มีส่วนร่วมได้มากกว่า รายการจากห้องส่ง

รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านรูปแบบสัญญานั้น แบ่งออกเป็น 4 ช่วงเช่นเดียวกับรายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง โดยมี ช่วงที่ 1 ทักทายผู้ฟัง ช่วงที่ 2 เรียนรู้กับชุมชน ช่วงที่ 3 มุมมองจากภาครัฐ และช่วงที่ 4 แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน (รายละเอียดอ่านได้ในบทที่ 5 ส่วนที่ 1)

ใน ช่วงที่ 1 ทักทายผู้ฟัง : รูปแบบรายการพูดคุย นั้นในรายการสัญญากับรายการจากห้องส่ง มีเนื้อหาเหมือนกัน คือ เป็นการทักทายเกริ่นนำเข้าสู่รายการ โดยในเรื่องของรูปแบบที่มีลักษณะเหมือนกันคือ เป็นการพูดคุยโดยผู้ดำเนินรายการ แต่ต่างกันตรงที่ ผู้ดำเนินรายการสัญญาเป็นเจ้าหน้าที่ของ สวท.น่าน แต่ผู้ดำเนินรายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง เป็นตัวแทนจากชมรมฯ หรือตัวแทนชุมชน

สำหรับในช่วงที่ 2 ของรายการสัญญา คือช่วง “เรียนรู้กับชุมชน : รูปแบบรายการสนทนา” นำเสนอประเด็นสนทนาที่เกี่ยวกับกิจกรรม หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการจัดเวทีสัญญาโดยประธานกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน นับว่า ช่วงนี้เป็นช่วงที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในฐานะ “ผู้ส่งสาร” มากกว่าช่วงที่ 2 ของรายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง เพราะรายการจากห้องส่งเป็นเพียงการรายงานข่าวจากชุมชน โดยผู้ดำเนินรายการเป็นผู้อ่าน ผู้เล่า ผู้รายงานออกอากาศเพียงคนเดียว แต่ในรายการสัญญานั้น จะนำเสนอด้วยรูปแบบการสนทนา โดยผู้ร่วมสนทนาเป็นตัวแทนของชุมชนที่สัญญาไปในวันนั้น แถมยังเปิดโอกาสให้ประชาชนคนอื่น ๆ ที่ไปร่วมเวทีสัญญาสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็นออกอากาศเพิ่มเติมได้อีกด้วย

ส่วนในรายการสัญญา ช่วงที่ 3 และช่วงที่ 4 นั้น เป็นช่วง “มุมมองจากภาครัฐ” รูปแบบรายการพูดคุยและสนทนา และ ช่วง “แลกเปลี่ยนภาครัฐกับชุมชน” รูปแบบรายการสนทนา ในขณะที่รายการที่ออกอากาศจากห้องส่ง เป็นช่วง “เรียนรู้กับชุมชน” รูปแบบรายการสัมภาษณ์ และ “เสียงจากชุมชน” : รูปแบบรายการสนทนา ตามลำดับ เห็นได้ชัดว่า 2 ช่วงท้ายของรายการ เป็นช่วงที่ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้มากเท่า ๆ กัน แต่ในรายการสัญญานั้น นับได้ว่ามีส่วนร่วมได้มากกว่า เนื่องจากลักษณะการจัดรายการสัญญาแต่ละครั้งนั้น ประชาชนที่มาร่วมงานสัญญาสามารถยกมือ หรือเขียนข้อความสั้น ๆ ส่งมาซักถาม แสดงความคิดเห็นออกอากาศได้อย่างเท่าเทียมกัน ต่างกับรายการในห้องส่ง ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ ได้ด้วยการโทรศัพท์หรือเขียนจดหมาย ซึ่งเป็นช่องทางที่ช้ากว่า และมีข้อจำกัดมากกว่า

1.3.2 เริ่มมีผู้ส่งสารภาคประชาชนมากขึ้น โดยภาครัฐก็ยังคงอยู่

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการที่แจ้งข้อมูลข่าวสาร ในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พบว่า จากข่าวทั้งหมด 18 ข่าว มีข่าวที่มีผู้ส่งสารเป็นภาครัฐ 11 ข่าว เป็นตัวแทนชุมชน 5 ข่าว เป็นตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชน 2 ข่าว (ดูรายละเอียดในตารางที่ 5.3) และในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาเพื่อให้ความรู้ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากภาครัฐ อันได้แก่ เนื้อหาด้านสุขภาพคือจากโรงพยาบาลน่าน และสาธารณสุขจังหวัดน่าน เนื้อหาด้านกฎหมายคือจากสภานายความ กรมสรรพสามิต และสำนักงานขนส่ง ส่วนเนื้อหาด้านอาชีพ วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ เกษตร การศึกษาและศาสนา และเนื้อหาภายในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลจะเป็นผู้นำกลุ่ม ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ดูรายละเอียดในตารางที่ 5.4)

การศึกษาเนื้อหาใน 2 ช่วงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะ “ผู้แจ้งข่าวสาร” หรือเป็นหนึ่งใน “ผู้ส่งสาร” กันมากขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นไม่บ่อยนักในรายการวิทยุท้องถิ่นแบบเดิม ๆ

ถึงกระนั้นก็ตาม แม้จะมีผู้ส่งสารจากภาคประชาชนเพิ่มขึ้น ผู้ส่งสารภาครัฐก็ยังคงอยู่ เพราะภาคประชาชนยังอยู่ในสัดส่วนที่น้อยกว่าภาครัฐมาก เทียบเป็น 11 ต่อ 7 ส่วนเนื้อหาข่าวที่ภาครัฐแจ้งเข้ามาในรายการนั้น แม้จะเป็นเนื้อหาข่าวเกี่ยวกับชุมชน หรือเป็นข่าวภายในท้องถิ่น ก็ยังคงเรียกว่าเป็นการสื่อสารแบบ “บนลงล่าง” เช่นเดิม เพราะเรื่องที่แจ้ง มักเป็นเรื่องที่ประชาสัมพันธ์หน่วยงานราชการท้องถิ่น เช่น ประชาสงเคราะห์จังหวัดน่านแจ้งกำหนดการทอดผ้าและหาทุน และธนาคารออมสินแม่จริม แจ้งให้ทราบว่าจะเปิดสาขาใหม่ เชิญเปิดบัญชีได้ เป็นต้น ส่วนข่าวที่ผู้ส่งสารเป็นตัวแทนจากชุมชนนั้น นับเป็นการแสดงให้เห็นการสื่อสารในระดับ “แนวนอน” คือ การสื่อสารจากชุมชนไปสู่ชุมชนด้วยตนเอง เช่น ชุมชนขยายโอกาส แจ้งกำหนดการ และเชิญชวนให้ไปร่วมงานแข่งกรีฑาประจำปี ชุมชนบ้านสวนตาลแจ้งว่าจะจัดงานบอลเพื่อหาทุนสร้างศูนย์ อสม. เป็นต้น

จากการสังเกตการณ์ภายในห้องส่ง ยังพบอีกว่า หน่วยงานราชการแจ้งข่าวเข้ามายังรายการด้วยการเข้ามาแจ้งข้อมูลที่ สวท.โดยตรง หรือส่งจดหมายอย่างเป็นทางการเข้ามาโดยผ่านเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน แต่ข่าวของชุมชนแจ้งข่าวเข้ามาด้วยการบอกมากับผู้ดำเนินรายการ โดยเป็นข้อความที่เขียนด้วยลายมือ อย่างไม่เป็นทางการ และใช้วิธีบอกกล่าวข้อมูลมากับผู้ดำเนินรายการด้วยปากเปล่า ซึ่งบางครั้งก็เป็นข่าวของชุมชนของผู้ดำเนินรายการเอง

1.3.3 เริ่มมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาคประชาชนเพิ่มขึ้น โดยเนื้อหาประชาสัมพันธ์หน่วยงานของรัฐก็ไม่ได้ลดลง

รายการวิทยุสาธารณะท้องถิ่นโดยทั่วไป มักจะนำเสนอเนื้อหา เรื่องราวที่เกี่ยวกับท้องถิ่นที่สถานนั้นๆ ตั้งอยู่ อยู่แล้ว โดยอาจจะมีข่าวจากส่วนกลางสอดแทรกบ้างเล็กน้อย เช่นเดียวกับรายการของ สวท.น่าน ที่เน้นนำเสนอเรื่องราวของชุมชนไม่น้อยไปกว่าเรื่องราวจากส่วนกลาง (นำเสนอเรื่องราวของชุมชน แต่ผู้ส่งสารยังคงเป็นภาครัฐ ดูรายละเอียดได้ในตารางที่ 5.4) แต่ในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนี้ ได้เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ส่งสารบ้างแล้ว แม้จะเป็นเพียงเล็กน้อย ก็ส่งผลให้เนื้อหาที่ออกอากาศไป มีเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนที่ลึกยิ่งขึ้น (ลึกยิ่งขึ้นกว่าข่าวชุมชนที่ผู้ส่งสารเป็นภาครัฐ) เช่น ชุมชนบ้านช้างเผือกแจ้งกำหนดการแข่งเปตองผู้สูงอายุ โดยเชิญผู้สนใจเข้าร่วมงานได้ และ ชุมชนบ้านนาเลา อ.สันติสุข

1.3.4 ยังไม่เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ฟังกับผู้จัดรายการ

จากการสังเกตการณ์ในห้องส่งพบว่ารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังไม่ค่อยมีประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมากนัก ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ ได้แก่

- (1) อุปสรรคด้านกายภาพ (Physical accessibility) เนื่องจากระยะทางที่ห่างไกล และปัญหาด้านระบบสาธารณูปโภค ระบบโทรศัพท์จึงยังไม่ครอบคลุมบางพื้นที่ การโทรเข้าไปแสดงความคิดเห็นในรายการ จึงทำได้ยาก
- (2) การนำเสนอเนื้อหาที่ไม่ดึงดูดให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมในรายการเพื่อกำหนดให้เนื้อหาที่น่าสนใจ และหลากหลายได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะประเด็นที่เน้นการประชาสัมพันธ์หน่วยงานรัฐ ซึ่งมีมากกว่าภาคชุมชน มักเป็นประเด็นที่ไม่สนใจให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมากนัก เช่น สถานีตำรวจ จังหวัดน่าน แจ้งให้ประชาชนงดการดื่มสุราในวันที่ 5 ธ.ค.และ ทหารบกจังหวัดน่าน แจ้งให้ทราบว่าจะจัดประชุมเรื่องการเดินสวนสนาม เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมต่อรูปแบบและเนื้อหาใน “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

คณะวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ในการดำเนินรายการของสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านว่าประชาชนมีส่วนร่วมในรายการในขั้นตอนใดบ้าง และเป็นไปตามหลักการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมดังที่องค์การ UNESCO ได้ให้ความหมายการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การสื่อสารในแนวนี้ได้เน้นหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ การเข้าถึงสื่อ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการด้วยตนเอง ซึ่งคณะวิจัยจะใช้เป็นกรอบในการนำเสนอข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 การเข้าถึงสื่อ

หากเราพิจารณาถึงพัฒนาการของการเกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั้งตั้งแต่แรกเริ่มนั้น จะพบว่า การก่อเกิดมีจาก 2 ส่วนด้วยกัน คือ 1) จากความต้องการของกลุ่มชุมชนและ 2) การเปิดโอกาสจากภาครัฐ ซึ่งในช่วงระยะที่ 4 ถึง ระยะที่ 5 สิ่งที่น่าประจักษ์ชัดแจ้ง คือ การเปิดโอกาสจากภาครัฐที่ทำให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อวิทยุหรือเรียกว่า “ใกล้ชิดสนิทสนม” ได้แก่

- (1) การจัดอบรมให้ตัวแทนชุมชน (อ่านรายละเอียดในบทที่ 4)
- (2) การจัดสรรเวลาให้สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มาจัดรายการ
- (3) การจัดรายการสัญจรไปตามพื้นที่ต่างๆ (อ่านรายละเอียด ส่วนที่ 5.1)

การเปิดโอกาสจากภาครัฐให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อวิทยุได้ตามที่กล่าวไปตามข้างต้น นับได้ว่าเป็นจุดเริ่มที่ก่อให้เกิดการเข้าร่วมจากภาคประชาชนในกลุ่มต่างๆ มากขึ้น จากเดิมที่อาจเป็นเพียงกลุ่มฮักเมืองน่าน ก็ขยายครอบคลุมไปยังภาคประชาชนในพื้นที่ต่างๆ โดยมีตัวแทนชุมชนเข้ามารับการอบรมเรียนรู้และเข้าใจเทคนิคในการจัดรายการ และเข้ามามีส่วนร่วมระดับต่างๆ เพิ่มมากขึ้น

นอกจากจะเป็นจุดเริ่มที่ทำให้การมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังเป็นจุดเริ่มของความพยายามที่จะให้เกิดการบริหารจัดการด้วยตนเองอีกด้วย โดยพิจารณาจากความพยายามจัดตั้งคณะกรรมการบริหารรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน (ดูรายละเอียดบทที่ 4) ที่เกิดจากความร่วมมือของฝ่ายต่างๆ และการกระตุ้นจาก สวท.น่าน นั่นเอง

2.2 การมีส่วนร่วม

คณะวิจัยได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านด้วยการพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในรายการเรียงลำดับจากระดับน้อยไปสู่ระดับมากตามหลักการของ UNESCO คือ การมีส่วนร่วมในระดับผู้รับสาร ผู้ส่งสาร และผู้วางแผนนโยบายตามลำดับ ดังผลการศึกษานี้

2.2.1 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร หรือผู้ฟัง

จากความเป็นมาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พบว่า ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสถานีผู้ฟังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะอื่นนอกจากในฐานะผู้ฟังแต่เพียงอย่างเดียว แต่เมื่อด้วยระบบสาธารณูปโภค เรื่องการสื่อสารของชุมชน การพัฒนารายการ จึงทำให้ประชาชนที่เป็นผู้ฟังเริ่มมีการสื่อสารกลับไปยังผู้จัดรายการขึ้น เราจึงจัดระดับการมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร แต่ไม่ได้เป็นผู้รับสารที่ฟังอย่างเดียวแต่มาเป็นผู้รับสารที่มีเสียงตอบรับ หรือปฏิกิริยาโต้ตอบ (Feedback) ลักษณะของการโต้ตอบของผู้ฟังที่มีต่อรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มี 3 ลักษณะคือ การโทรศัพท์เข้ามาขอรายการ ส่งจดหมาย และ การบอกกล่าวมากับผู้ดำเนินรายการ โดยคณะวิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ในห้องส่งเพื่อศึกษาเรื่องปฏิกิริยาตอบกลับของผู้ฟัง เพราะทางสถานีและผู้จัดรายการไม่มีการเก็บข้อมูลหรือสถิติของการโทรศัพท์เข้ามาของผู้ฟังเอาไว้เป็นบันทึกเลย คณะวิจัยจึงได้ผลการศึกษาจากการสังเกตการณ์ในครั้งนั้น ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงการมีส่วนร่วมของผู้ฟังที่มีปฏิริยาตอบกลับมาทางรายการ

วันที่ออกอากาศ	โทรศัพท์	จดหมาย	บอก / ขอ / พูด มากับผู้ดำเนินรายการ
26 พ.ย.44	1.ขอเพลงเทปธิดาผ้าซิ่น ของเสรี รุ่งสว่าง 2.ขอเพลง อยากเจอคน จริงจากบ้านพระเนตร 3.ถามเรื่องสมัครงานกอง ทุนหมู่บ้าน	1.สนง.การประถม ศึกษา ฝาก ประชา สัมพันธ์เรื่องการจัด กีฬา	1.น้องเล็ก และพี่ทิพย์แนะนำเพลง คุณลำไย 2.น้องปอขอเพลง แรงใจรายวัน 3. มุลนิธิไทยอาธรฝากประชา ประชาสัมพันธ์เรื่องค่ายม้ง
28 พ.ย. 44	1.เป็นห่วงเรื่องการดื่ม เหล้า 2.ให้สรรพสามิตเว้นการ ตรวจ 3.อยากให้เชิญตำรวจมา พูดบ้าง 4.ถามว่าทำเหล้ากินเอง ผิดไหม 5. ขอเพลงยาใจคนจน 6. ขอเพลงนักสู้.3		1. ขอเพลงของเบนซ์ 2.ประชาสัมพันธ์งานของชุมชนสวน ตาล
29 พ.ย. 44	1. ทำวัง ผา ขอ เพลง ปริญญญาใจ		1.บ้านน้ำแก่นขอเพลง แรงใจราย วัน 2.ชมรมผู้สูงอายุฝากประกาศข่าว กฐิน
30 พ.ย. 44	1.ขอเพลงน้องเบนซ์		1.ชุมชนช้างเผือกขอเพลง30ยังแจ๋ว 2.แม่ค้าตลาดในเวียงขอโดเรมี

จากตารางดังกล่าว คณะวิจัยได้ทำตารางสรุปให้เห็นจำนวนการสื่อสารของผู้ฟังที่มีมายังรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน หรือปฏิริยาตอบกลับ ดังนี้

ลักษณะการตอบกลับ	ขอเพลง	ข่าวประชาสัมพันธ์	ติชม เสนอแนะรายการ
โทรศัพท์	6		8
จดหมาย		1	
บอกกับผู้ดำเนินรายการ	7	4	

จากตารางสรุปจำนวนของปฏิกริยาตอบกลับของผู้ฟัง พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านในลักษณะต่างๆดังนี้

ก) ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วยการโทรศัพท์เข้ามายังรายการ

ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามารายการยังรายการ 2 วัตถุประสงค์คือเพื่อขอเพลงเป็นจำนวน 6 สาย และติชม เสนอแนะ และสอบถาม เกี่ยวกับการนำเสนอของรายการ จำนวน 8 สาย ซึ่งเป็นจำนวนที่มากที่สุด

เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2544 คุณสง่าซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการ ได้เชิญกรมสรรพสามิตมา ให้ข้อมูลเรื่องการผลิตเหล้าพื้นบ้าน หรือที่เราเรียกกันว่า เหล้าเถื่อน เพราะเป็นเหล้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนกับกรมสรรพสามิต คุณสง่า สมจิตร ซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการจากชุมชนบ้านสวนตาลให้ เหตุผลถึงการเชิญกรมสรรพสามิตมาร่วมในรายการครั้งนี้ว่า

“มีคนฟังโทรเข้ามาแล้วบอกว่าตอนนี้บ้านผมจะมีงานเลี้ยง ต้องมีการเลี้ยงเหล้ากัน ผมอยากให้คุณสง่าเชิญผู้รู้มาพูดเรื่องเหล้าให้ฟังหน่อยว่า ผมจะถูกตำรวจจับไหม” (คุณสง่า สมจิตร, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

คุณสง่าจึงได้นำข้อเสนของผู้ฟังไปประชุมกลุ่มกับสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯ และได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ สวท. เพื่อออกหนังสือเชิญไปยังกรมสรรพสามิตจังหวัดให้มาเป็นผู้ร่วมรายการ ในวันที่ออกอากาศนั้นมีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาจำนวน 4 สาย สอบถามเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของกรมสรรพสามิตและเสนอแนะว่าอยากให้เชิญตำรวจมาพูดคุยในรายการบ้าง แต่คุณรติพร บุญคง ตอบกับทางคณะวิจัยว่า “ตำรวจเชิญยากที่สุด ไม่ค่อยอยากส่งตัวแทนมาพูด ที่ผ่านมามีไม่เคยเชิญได้เลย เราเคยขอไปหลายครั้งเค้าบอกว่าไม่มีใครอยากมาพูด”

จากการสังเกตการณ์และจดบันทึกของคณะวิจัย พบว่า ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการโทรศัพท์เข้ามาขอเพลงในรายการและมีคำถาม ข้อเสนอแนะต่างๆเกี่ยวกับเนื้อหาที่นำเสนอในช่วงเรียนรู้กับชุมชนมากหากเรื่องราวที่นำเสนอเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็น หรือความอยากรู้ หรือเป็นเรื่องราวที่ทำให้คนฟังเกิดข้อสงสัยมากๆผู้ฟังจะมีส่วนร่วมมากกว่าเนื้อหาที่เน้นการประชาสัมพันธ์หรือเป็นเรื่องราวที่เพียงแค่บอกให้ทราบ

ข) ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วยการส่งจดหมายมาที่สถานี

การมีส่วนร่วมของผู้ฟังในฐานะผู้รับสารแล้วมีปฏิกิริยาตอบกลับมายังรายการด้วยการส่งจดหมายเข้ามายังรายการ มีเพียงฉบับเดียวคือสำนักงานการประถมศึกษาส่งจดหมายให้ประชาสัมพันธ์เรื่องการจัดแข่งขันกีฬามาให้กับสวท. และสวท.ก็ฝากให้ผู้ดำเนินรายการอ่านในช่วงที่ 2 ช่วงข่าวจากชุมชน การมีส่วนร่วมด้วยการส่งจดหมายเข้ามายังรายการยังมีจำนวนน้อยกว่าการโทรศัพท์ และบอกผ่านผู้ดำเนินรายการอยู่มาก

ในขณะที่คณะวิจัยทำการเก็บข้อมูลด้านเอกสารในช่วงของการทำวิจัยนั้น พบว่า มีจดหมายเข้ามาในรายการเพียง 7 ฉบับเท่านั้น มักจะเป็นจดหมายแสดงการชื่นชมนักจัดรายการคนเก่งๆของ สมาชิกชมรมฯ เช่น คุณสง่า และคุณวุฒิไกร (ดูรายละเอียดของจดหมายได้ในภาคผนวก)

ค) ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วยการบอกผ่านผู้ดำเนินรายการ

ผู้ฟังมีส่วนร่วมโดยมีปฏิกิริยาตอบกลับมายังผู้ดำเนินรายการประจำของสมาชิกชมรมฯ เพื่อขอเพลงจำนวน 7 สาย และประชาสัมพันธ์งานของชุมชนจำนวน 4 สาย ได้แก่ 1)มูลนิธิไทยอาศรมฝากประชาสัมพันธ์เรื่องค่ายมั่ง 2)ประชาสัมพันธ์งานของชุมชนสวนตาล 3) ชมรมผู้สูงอายุฝากประกาศข่าวกฐิน และ 4)ชุมชนข้างเผือกแจ้งเรื่องแข่งขันเปตองของผู้สูงอายุ

การบอกกล่าว ทิชม หรือแสดงความคิดเห็น ผ่านมากับผู้ดำเนินรายการ หรือสมาชิกวิทยุชุมชนคนเมืองน่านคนอื่นๆ เมื่อผู้ดำเนินรายการ หรือสมาชิกได้รับเสียงตอบรับอย่างไร ก็นำมาบอกกล่าวต่ออยู่ที่ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้สมาชิกคนอื่นๆได้รับทราบทั่วกัน และนำคำติชมนั้นมาแก้ไขปรับปรุงในการดำเนินรายการในครั้งต่อไป

ดังที่แม่ทองมัน บุณศรี ได้กล่าวในที่ประชุมกลุ่มย่อยกับสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯประจำวันศุกร์ถึงปฏิกิริยาตอบกลับของผู้ฟังว่า

“วันก่อนนะดิฉันไปประชุมที่ทำวังผามีคนถามมาเยอะเลยเรื่องการแปรรูปอาหาร ว่าติดต่อสอบถามได้ที่ไหน แล้วเดินที่ตลาดนั้นก็เจอคนถามเยอะเลยเรื่องเอาปลาทำแหนมที่เราออกอากาศไปนะ” (คุณทองมัน บุณศรี, สังเกตการณ์ในการประชุมกลุ่ม 28 พฤศจิกายน 2544)

หรือการมีส่วนร่วมในการขอเพลงของผู้ฟังด้วยการขอผ่านผู้ดำเนินรายการ ดังที่ คุณวุฒิ ไกร กุลกัลชัย กล่าวว่

“หมู่บ้านผมคนฟังส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน ชอบขอเพลงมากันเยอะแยะ เขาบอกอยากฟังเพลงเยอะๆ มันอด (เหนื่อย) เพลงของไมค์ ภิรมย์พรนี่ผมเปิดทุกวัน บางทีนะผมขี่มอเตอร์ไซด์ออกจากหมู่บ้านเพื่อมาจัดรายการพอเขาเห็นเขาก็ตะโกนมาเลยว่า วันนี้เปิดเพลงนี้ก็จะคอยฟัง บ้านผมไม่ค่อยใช้โทรศัพท์กัน เคื่ก็ไม่โทรมาหรือมันเปลืองไม่ค่อยมีตั้งค์กัน ผมว่าพอมีนั้กจัดรายการอยู่ในหมู่บ้านมันก็ดีอย่างงี้แหละ เวลาผมจัดผมก็พูดชื่อคนขอด้วย เขาจะได้สนใจฟังอีก เพราะมีชื่อเขาด้วย คนบ้านนอกแค่นี้ก็ดีใจแล้ว” (คุณวุฒิชัย กุลกัลชัย, สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2544)

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ฟังในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พบว่า ในระยะที่ 5 นี้ ซึ่งเป็นระยะปัจจุบันนี้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในรายการในฐานะผู้ฟังที่มีปฏิกิริยาตอบกลับด้วยวิธีการโทรศัพท์มีมากขึ้นกว่าระยะอื่นๆที่ผ่านมา จากเดิมที่การติดต่อหรือการเข้าถึงสื่อของคนฟังจะเป็นเรื่องของการบอกผ่านผู้ดำเนินรายการมากกว่า แต่ต้องเป็นผู้ดำเนินรายการที่คนฟังรู้จักมักคุ้นเป็น อย่างดี และมักจะเป็นเฉพาะชุมชนของตนเองมากกว่า ส่วนคนฟังจากนอกชุมชนของผู้ดำเนินรายการมักจะหันมาใช้วิธีโทรศัพท์เพิ่มมากขึ้น

2.2.2 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิต

การมีส่วนร่วมในการผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สามารถแบ่งขั้นตอนตามแนวความคิดผลิตสื่ออย่างมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1) ขั้นตอนการผลิต (Pre-production stage)

การเตรียมการก่อนการผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ประกอบด้วย การเลือกประเด็นหัวข้อ การเลือกผู้ร่วมรายการ การเลือกแ่งมุมที่จะนำเสนอ การติดต่อผู้ร่วมรายการ และการเขียนบทวิทยุ ซึ่งทุกขั้นตอนก่อนการผลิตมาจากการประชุมกลุ่มย่อยของสมาชิกวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่มาจากตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดวางแผนงานล่วงหน้าก่อนถึงวันออกอากาศ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกประเด็นหัวข้อ

การเลือกประเด็นหัวข้อที่จะออกอากาศในแต่ละครั้งเนื้อหารายการจะถูกเลือกจากความสำคัญใน 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเลือกประเด็นเนื้อหารายการโดยคำนึงถึงเหตุการณ์ในช่วงเวลาที่รายการออกอากาศ หรือจากความสนใจของผู้ฟังในขณะนั้นเป็นหลัก เช่น ใกล้เคียงกาลลอยกระทง ก็เลือกประเด็นเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีลอยกระทงของจังหวัดน่าน การเลือกประเด็นปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน อาจจะเป็นข่าว หรือเหตุการณ์ที่กำลังได้รับความสนใจจากผู้คนในจังหวัด โรคติดต่อที่กำลังแพร่ระบาดอยู่ในชุมชน หรือมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมในชุมชนซึ่งประชาชนในจังหวัดให้ความสนใจ

1.2 การเลือกประเด็นหัวข้อโดยคำนึงถึงตัวบุคคลหรือกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ในจังหวัดเป็นหลักซึ่งประเด็นนี้มักจะเป็นช่วงเวลาออกอากาศประจำวันที่ไม่ได้เป็นช่วงวันพิเศษจากที่กล่าวข้างต้น ประเด็นหัวข้อก็จะเลือกจากกลุ่มต่างๆ ในจังหวัด เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอนุรักษ์ องค์กรชุมชน ที่รวมตัวกันประกอบกิจกรรมเพื่อชุมชนของตนเอง

2. การเลือกผู้ร่วมรายการ

การเลือกผู้ร่วมรายการ เป็นการเปิดโอกาสให้ตัวแทนจากชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในรายการในลักษณะเป็นผู้ร่วมรายการหรือผู้ให้ข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯ เชิญตัวแทนจากกลุ่ม องค์กรชุมชนมาเป็นผู้ร่วมรายการ ซึ่งมีเหตุผลในการเลือก คือ จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการเลือกประเด็นหัวข้อในการนำมาออกอากาศในแต่ละครั้งจะต้องขึ้นอยู่กับการพิจารณาในชวงเวลานั้นๆ ว่าผู้ฟังจะให้ความสนใจกับเหตุการณ์ใดมากที่สุด หลังจากเลือกประเด็นได้แล้วสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมื่องน่านก็ต้องติดต่อเชิญผู้ร่วมรายการที่มีความรู้หรือเกี่ยวข้องในสายงานเดียวกับสถานการณ์นั้นมาสนทนาในรายการเพื่อให้ทั้งความรู้ และแง่มุมในการปฏิบัติตัวของผู้ฟังให้เข้ากับเทศกาลหรือเหตุการณ์นั้นๆ ให้มากที่สุด

2.2 ผู้ร่วมรายการขอเข้าร่วมรายการด้วยตัวเองเพราะในจังหวัดน่านมีกลุ่มองค์กรชาวบ้านอยู่เป็นจำนวนมาก และกลุ่มองค์กรเหล่านี้ก็ต้องการประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ให้คนภายนอกชุมชนได้รับรู้ถึงกิจกรรม หรือการรวมกลุ่มของตน

จากการที่ชุมชนใช้วิธีการสื่อสารแบบดั้งเดิม คือการจัดเวทีชุมชนไปพูดคุยเรื่องของชุมชนตัวเองให้ชุมชนอื่นได้รับรู้ ซึ่งต้องใช้การเดินทางและการพูดคุยข้อมูลเดิมหลายๆครั้ง ก็ได้อาศัยสื่อวิทยุพูดผ่านรายการวิทยุชุมชนเพียงแค่ครั้งเดียว ชุมชนก็รับรู้พร้อมกันเท่าที่คลื่นวิทยุจะส่งไปถึงได้

3. การเลือกประเด็นที่จะนำเสนอ

ประเด็นของเนื้อหาที่จะนำเสนอในรายการแต่ละครั้ง สมาชิกชมรมวิทยุจะต้องมีการปรึกษาหารือกันก่อนว่าจะนำเสนอในประเด็นใดบ้าง เช่น

3.1 หากเลือกประเด็นหัวข้อ และผู้ร่วมรายการจากช่วงเวลาตามเหตุการณ์ หรือเทศกาลที่ผู้ฟังให้ความสนใจ สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนก็ต้องเลือกที่จะเสนอแง่มุมในลักษณะเป็นเกร็ดความรู้ต่างๆที่เกี่ยวกับเทศกาล ประวัติความเป็นมา หรือการปฏิบัติตัวให้เข้ากับเทศกาล ทั้งนี้สมาชิกจะต้องมีการช่วยกันตั้งคำถามให้เกี่ยวข้องกับแง่มุมที่จะนำเสนอให้มากที่สุด

3.2 ประเด็นที่จะนำเสนอในกรณีที่เลือกกลุ่มองค์กรชุมชนมาเป็นผู้ร่วมรายการ ซึ่งถ้าหากเป็นกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกในกลุ่มต้องระดมความคิดร่วมกันว่าจะให้เป็นในลักษณะของการผลิต หรือลักษณะของการจำหน่าย หรือประวัติของการรวมกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าจะต้องมีการถามความต้องการกับผู้ที่จะมาร่วมรายการก่อนว่า กลุ่มของตนเองมีความโดดเด่น หรือต้องการนำเสนอในแง่มุมไหน เพราะโดยส่วนใหญ่กลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้ขอเข้ามาเป็นผู้ร่วมรายการเอง

4. การติดต่อผู้ร่วมรายการ สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯ ติดต่อผู้ร่วมรายการ 2 วิธี คือ

4.1 ติดต่อหรือเชิญผู้ร่วมรายการอย่างเป็นทางการ หากเป็นหน่วยงานราชการ หรือผู้ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะทางที่สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯเชิญให้มาร่วมรายการ ทางเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน จะทำหนังสือเชิญภายใต้เอกสารของทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่านไปยังหน่วยงานราชการนั้นๆ ทั้งนี้แล้วแต่สมาชิกจะร้องขอ

4.2 ติดต่อหรือเชิญผู้ร่วมรายการอย่างไม่เป็นทางการ อาจเป็นการพูดคุยกันระหว่างสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯและหัวหน้ากลุ่มองค์กรชุมชน เช่น สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯบางท่านได้มีโอกาสไปพบกับสมาชิกหรือหัวหน้ากลุ่มองค์กรชุมชนในงานกิจกรรมใด แล้วมีการพูดคุย

กันถึงเรื่องการมาร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านก็อาจจะมีการเชิญกันในการสนทนาในครั้งนั้นเลย ซึ่งต้องมีการนัดหมายเรื่องเวลากันหลังจากนั้น

5. การเขียนบทวิทยุ

การเขียนบทวิทยุของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเป็นไปอย่างเรียบง่าย ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ สวท.น่านมีแบบฟอร์มอยู่แล้ว เป็นตัวอย่างของบทนำเข้าสู่ช่วงต่างๆของรายการ วิธีปฏิบัติก็คือ สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนที่รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการจะนำแผ่นกระดาษคำถามที่จะใช้ถามผู้ร่วมรายการในวันนั้นมาให้กับเจ้าหน้าที่ สวท.ก่อนเวลาออกอากาศ เพื่อให้เจ้าหน้าที่พิมพ์คำถามลงไปแบบฟอร์มนั้น ซึ่งเป็นช่วงเรียนรู้กับชุมชน และช่วงข่าวจากชุมชนจะไม่มีรายละเอียดของข่าวพิมพ์ให้ เพราะช่วงข่าวจากชุมชนจะเป็นข่าวฝากโดยผ่านตัวผู้ดำเนินรายการเอง หรือถ้าผ่านทางสวท.จะเป็นลายมือเขียน หรือแผ่นพิมพ์ข้อความสั้นๆเพียงเท่านั้น รวมทั้งช่วงข่าวจากชุมชนทางรายการไม่สามารถกำหนดจำนวนของข่าวได้ เพราะอาจจะมีการโทรศัพท์มาฝากข่าวในระหว่างการดำเนินรายการ เพราะฉะนั้นการเขียนบทวิทยุของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจึงไม่ได้กำหนดแน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ดำเนินรายการ

2) ขั้นระหว่างการผลิต (Production stage)

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ในขั้นการผลิต หรือการจัดรายการในห้องส่งนั้น จะเป็นใน 3 ลักษณะ คือ

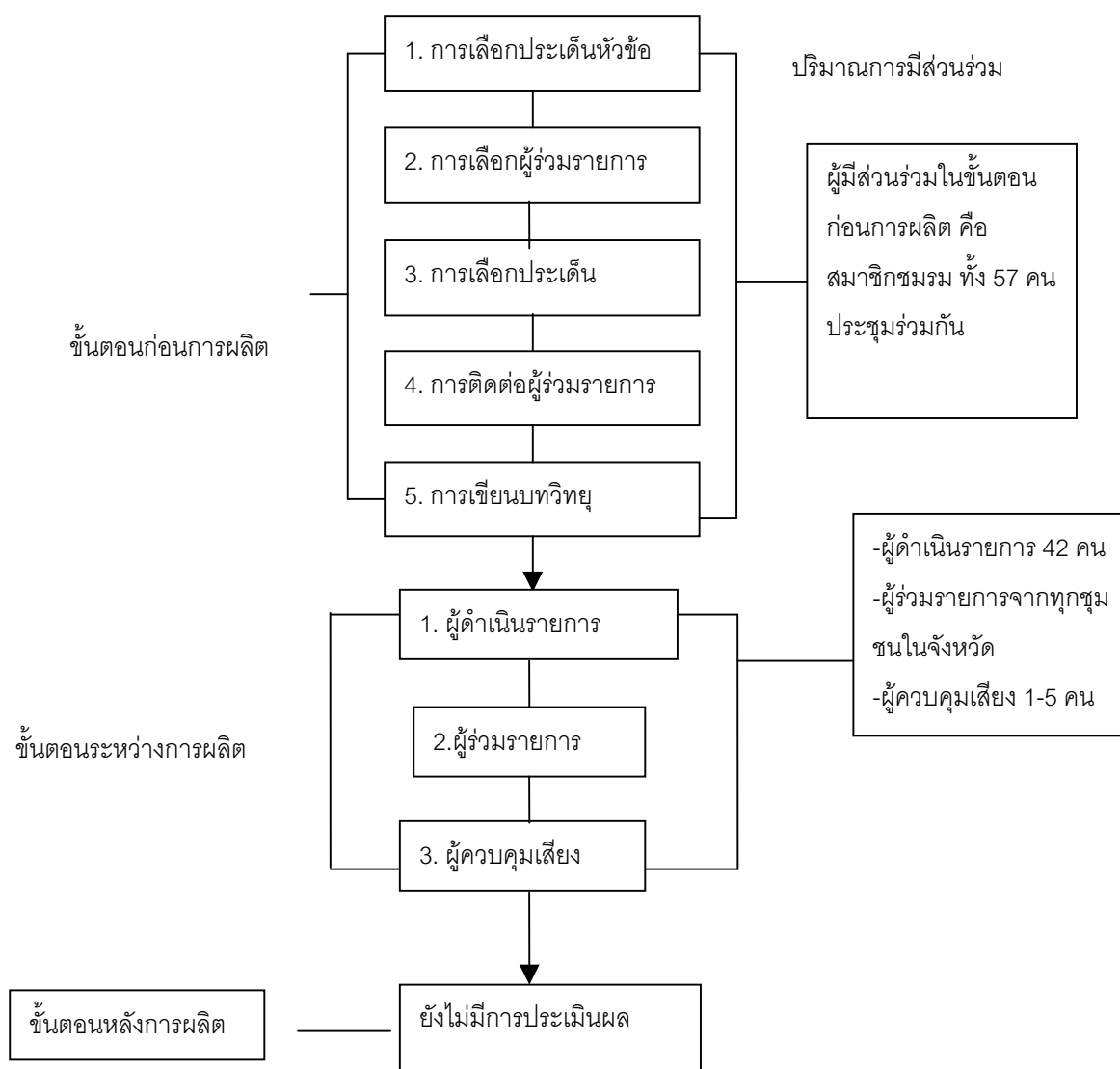
1. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ดำเนินรายการ คือ ผู้ที่เป็นตัวแทนของสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั้ง 5 กลุ่ม จะส่งตัวแทนกลุ่มมาเป็นผู้ดำเนินรายการในแต่ละวัน สับเปลี่ยนกันไปภายในกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มที่มีสมาชิก 8-9 คน จะมีตัวแทนที่สามารถดำเนินรายการในห้องส่งได้เพียง 3-4 คนเท่านั้น
2. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมรายการ คือ บุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจในรายการเพื่อให้ข้อมูล กับผู้ฟัง ซึ่งมีผู้ติดต่อเข้ามา และได้รับการติดต่อให้เป็นผู้ร่วมรายการเป็นจำนวนมากแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ หน่วยราชการ และ กลุ่มองค์กรในชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ควบคุมเสียง ซึ่งจะควบคุมกับการเป็นผู้ดำเนินรายการด้วย ซึ่ง

จากการสังเกตการณ์ภายในห้องส่ง ทำให้ทราบว่า จากสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่านซึ่งผ่านการอบรมทั้ง 57 คน มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่สามารถทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้ดำเนินรายการและผู้ควบคุมเสียงด้วย คือ คุณวุฒิไกร กุลกัลชัย แต่ก็ยังอยู่ในขั้นเรียนรู้จึงต้องมีเจ้าหน้าที่ของทางสถานีคอยช่วยเหลืออยู่ นอกนั้นผู้ควบคุมเสียงจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของทางสถานีหรือผู้ดำเนินรายการเดิมจากหน่วยราชการ

3) ขั้นหลังการผลิต (Post-production stage)

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต ในขั้นตอนหลังการผลิตรายการนั้น ทางคณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนยังไม่มีผลการประเมินผล ติดตามแก้ปัญหา หรือการปฏิบัติการใดหลังจากที่รายการได้ออกอากาศไปแล้ว มีเพียงการศึกษาจากโทรศัพท์ ไปรษณีย์ และจากตัวผู้ดำเนินรายการที่ได้รับฟังการติชมรายการเข้ามาเท่านั้น

แผนภูมิที่ 5.1 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

จากแผนภูมิ สามารถอธิบายขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้ส่งสารตามลำดับขั้นของการผลิตรายการ พบว่า นอกจากการเข้าถึงสื่อในฐานะผู้ฟังที่ประชาชนทุกคนในจังหวัดน่านสามารถมีส่วนร่วมได้แล้ว การมีส่วนร่วมของลงมาในขั้นตอนของผู้ส่งสาร คือการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ร่วมรายการมากที่สุด ได้แก่ ผู้นำของกลุ่ม องค์กร บุคคล ที่มีอยู่ในทุกชุมชนที่ผู้ดำเนินรายการเชิญมาร่วมสนทนาเพราะในขั้นตอนก่อนการผลิตนั้นมีเฉพาะสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯเพียง 57 คนที่ผ่านการอบรมเท่านั้นที่สามารถร่วมอยู่ในขั้นตอนนี้ และปริมาณการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในขั้นตอนนี้ คือ เป็นช่างเทคนิคหรือควบคุมเสียงในรายการ เพราะการทำหน้าที่นี้ต้องมีทักษะในการใช้อุปกรณ์ในการควบคุมเสียง

2.2.3 การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่านได้ดำเนินการให้เป็นในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน โดยเชิญตัวแทนชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักวิชาการเข้ามาเป็นสมาชิก และวางแผนให้มีลักษณะเป็นองค์กรหนึ่ง โดยการวางแผนนโยบายเป็นกรอบให้กับสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯปฏิบัติให้อยู่ในกรอบของการผลิตรายการเพื่อชุมชน แต่ในทางการดำเนินการในลักษณะของตัวรายการได้มอบสิทธิขาดให้สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเป็นผู้วางแผนงานการจัดรายการกันเอง โดยทาง สวท.จะเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษาให้อยู่ในกรอบของการทำรายการวิทยุตามนโยบายของคณะกรรมการบริหารฯอีกทีหนึ่ง

การเข้ามามีส่วนร่วมในรายการของชุมชนทำได้โดยการเข้ามาเป็นสมาชิกในชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่านร่วมวางแผนการจัดรายการประจำวันโดยให้อยู่ภายใต้กรอบของคณะกรรมการบริหารชมรมฯ ตัวแทนชุมชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทุกคนมีโอกาสร่วมให้ข้อมูล ความต้องการ ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นไปยังคณะกรรมการบริหารชมรมฯได้แต่การกำหนดนโยบายบริหารจะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารชมรมฯ

สรุปได้ว่าชุมชนสามารถเข้าถึงสื่อในลักษณะเป็นผู้ติดตามรับฟังรายการเพราะเห็นประโยชน์ของรายการวิทยุชุมชนจึงแจ้งข่าวสาร แสดงความคิดเห็นมายังรายการ ด้วยวิธีการบอกผ่านตัวผู้ดำเนินรายการหรือสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯ การโทรศัพท์ และการส่งจดหมาย

การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิตรายการ เป็นการมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นผู้ร่วมรายการและเป็นผู้ดำเนินรายการ ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีความรู้สึกส่วนหนึ่งในการเป็นเจ้าของรายการเพราะเข้ามามีส่วนร่วมในรายการโดยไม่หวังผลตอบแทน

แต่การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนโยบายเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารชมรมฯ ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนยังไม่มีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนโยบายเองทั้งหมด โดยเฉพาะเรื่องบุคลากร งบประมาณที่ยังต้องได้รับจาก สวท. รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ในการกระจายเสียง จึงยังไม่เป็นไปตามกระบวนการมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงเนื่องจากเจ้าหน้าที่สถานีต้องเป็นฝ่ายกระตุ้นหรือเชิญชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งการผลิตรายการและบริหารจัดการนโยบาย

ส่วนที่ 3 ปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อรูปแบบเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

จากผลการศึกษาความเป็นมา รูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ทั้ง 5 ระยะ พบว่า มีปัจจัย 2 ประการด้วยกัน ที่ทำให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มีลักษณะรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานดังกล่าว ได้แก่ (1) ปัจจัยเชิงโครงสร้างของวิทยุ อันหมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดเป็นตัวสื่อวิทยุ หรือช่องทางการสื่อสารด้วยวิทยุขึ้น และผู้ที่ก่อให้เกิดสื่อชนิดนี้ขึ้นในประเทศไทยก็คือรัฐบาล เป็นทั้งเจ้าของและผู้วางระบบ นโยบายทั้งหมด คณะวิทยุจึงได้ทำการศึกษาดูสื่อวิทยุในพื้นที่จังหวัดน่านซึ่งเป็นพื้นที่ที่เลือกมาทำการวิจัย ถึงแม้ในจังหวัดน่านจะมีสถานีวิทยุอยู่ถึง 5 สถานีด้วยกัน แต่คณะวิทยุได้เลือกทำการศึกษา สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน คลื่น เอฟ เอ็ม 94.75 เมกะเฮิรต เพราะเป็นสถานีที่ริเริ่มให้มีการผลิตรายการที่ชื่อว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยมีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารตามหลักการวิทยุชุมชนขึ้น คณะวิทยุจึงจัดเรื่องของปัจจัยเชิงโครงสร้างของวิทยุว่าเป็นปัจจัยภายในที่เกิดขึ้นกับ สวท. ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบายที่ต้องมีการสั่งการจากกรมประชาสัมพันธ์อันเป็นหน่วยงานของรัฐที่เป็นต้นสังกัด ให้มีการดำเนินรายการในลักษณะเป็นวิทยุ (เพื่อ)ชุมชน จนไปถึงหน่วยย่อยๆ ในสวท.น่าน เช่น การบริหารองค์กร บุคลากร งบประมาณ และ (2) ปัจจัยเชิงโครงสร้างชุมชน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดเป็นรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านขึ้นนอกเหนือจากการดำเนินการจาก สวท.น่าน ทั้งเรื่องของบริหารจัดการ การผลิตรายการ การนำเสนอรายการในรูปแบบต่างๆ ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายนอกนโยบายของสถานี อันประกอบไปด้วย ปัจจัยของความเป็นชุมชนของการแสดงออกทางความคิด ให้ความเชื่อถือกับผู้นำชุมชน และพระสงฆ์ สถาปนาภูมิภาคที่เอื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินรายการวิทยุชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี เชื้อชาติ ศาสนา จนถึงหน่วยย่อยๆ ของสังคมที่มีอยู่ในจังหวัดน่านทั้งหมด โดยคณะวิทยุจะนำมาทำการศึกษาว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดเป็นรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และมันสะท้อนให้เราเห็นอะไรบ้างในรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน โดยได้ผลการศึกษา ดังนี้

3.1 ปัจจัยเชิงโครงสร้างของวิทยุ

ปัจจัยที่สำคัญอันทำให้เกิดมีรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านขึ้น คือ สวท.เป็นหน่วยงานที่รัฐบาลตั้งขึ้นมาเพื่อควบคุม ดูแล สื่อวิทยุ เพื่อเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาลที่มีไปสู่ประชาชน โดยได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการทั้งหมดจากสำนักนายกรัฐมนตรี สถานีจึงไม่ได้ดำเนินงานในเชิงธุรกิจที่ขายเวลาในลักษณะให้สัมปทานให้กับภาคธุรกิจเอกชน แตกต่างจากองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หรือกองทัพบก ซึ่งเป็นของรัฐเหมือนกันแต่ดำเนินงานในลักษณะธุรกิจโดยขายเวลาให้กับภาคธุรกิจ กรมประชาสัมพันธ์จึงให้สถานีวิทยุท้องถิ่นต่างๆจัดสรรเวลาให้กับหน่วยราชการในท้องถิ่น นำเสนอรายการในลักษณะการประชาสัมพันธ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสาร ส่วนเวลาที่เหลือสวท.จะดำเนินรายการเอง โดยเน้นไปที่รายการเพลง และข่าวเป็นหลัก สวท.น่านจึงมีอิสระในการจัดเวลา และคัดเลือกผู้ที่จะมาผลิตรายการได้ โดยยึดนโยบายหลักว่าต้องเป็นรายการที่มีประโยชน์ต่อท้องถิ่น ดังนั้น สวท.น่านจึงสามารถพิจารณาจัดสรรเวลาตั้งแต่ 13.00 – 15.00 น. ทุกวันจันทร์ - ศุกร์ ให้มีการดำเนินงาน และผลิตรายการที่มีชื่อว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทางคลื่น เอฟ เอ็ม 94.75 เมกะเฮิร์ต ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน (สวท.น่าน) นอกจากนั้น ยังมีการจัดตั้งเป็นองค์กร ในรูปของคณะกรรมการบริหาร ชื่อว่า “คณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยอนุญาตให้บุคคลจากภายนอกเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารชมรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน และเปิดรับสมัครบุคคลจากชุมชนต่างๆในจังหวัดน่านเข้ามาเป็นสมาชิก ภายใต้ชื่อ “สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ให้เข้ามาร่วมกันผลิตรายการและดำเนินงานในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตามลำดับ

คณะวิจัยจึงได้ทำการศึกษาโครงสร้างการบริหารงานของ สวท.น่าน เพราะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานและผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ และบุคลากรของสถานี โดยได้ผลการศึกษา ดังนี้

3.1.1 โครงสร้างการบริหารงานของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่าน

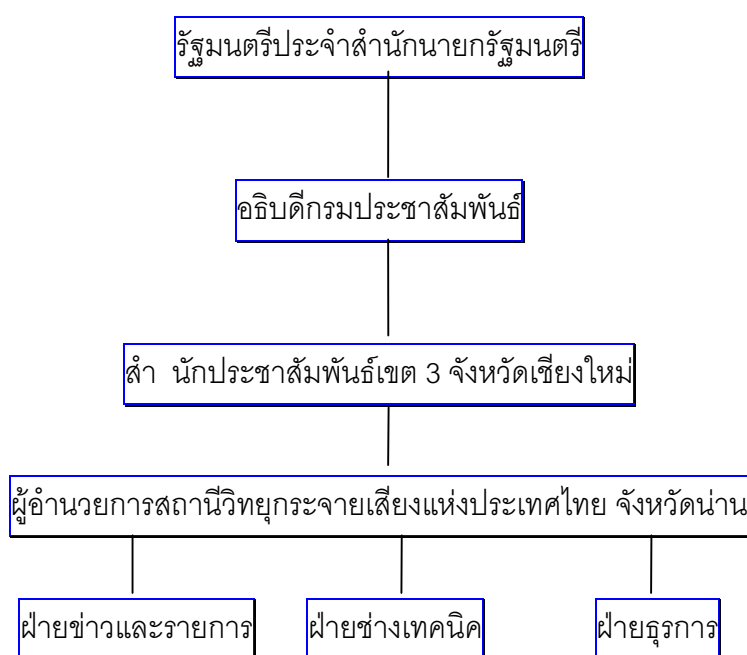
สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน เริ่มดำเนินการและส่งกระจายเสียงเมื่อวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2516 ที่ตั้งสถานี ตั้งอยู่เลขที่ 2 ถนนหน่อคำ ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ดำเนินการกระจายเสียง 2 ระบบ คือ

(1) ระบบ AM.1368 กิโลเฮิร์ต กำลังส่ง 25 กิโลวัตต์ ถ่ายทอดรายการจาก สวท.กรุงเทพฯ ทั้งหมด

(2) ระบบ FM. 94.75 เมกกะเฮิร์ต กำลังส่ง 1 กิโลวัตต์ ถ่ายทอดจาก สวท.กรุงเทพฯ จัดสรรเวลาให้หน่วยงานในท้องถิ่น และผลิตรายการเอง

โดยมีรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแล กำหนดนโยบายมายังสำนักงานประชาสัมพันธ์เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด มีการบังคับบัญชาและการควบคุมเป็นไปตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 5.2 โครงสร้างการบังคับบัญชาของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

จากแผนภาพข้างต้น แสดงการบังคับบัญชาและการควบคุม ซึ่งเป็นไปตามหลักการของสถานีวิทยุท้องถิ่น เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข่าวสารจากส่วนกลาง และมีสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้น คือ

ระดับส่วนกลางมีสายการบังคับบัญชาคือ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี และอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ โดยส่วนกลางจะเป็นผู้ให้นโยบายเป็นกรอบในการจัดสรรรายการและกำหนดนโยบายตามลักษณะโครงสร้างด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของและการควบคุมสถานีวิทยุกระจาย

เสียงท้องถิ่นในสังกัดให้ปฏิบัติตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด ซึ่งเป็นองค์กรหลักของประเทศที่รับผิดชอบการดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย นโยบายหลักสำคัญที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ การใช้สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของรัฐแก่ประชาชน

ระดับภูมิภาค มีสายงานบังคับบัญชา คือ ผู้อำนวยการสำนักประชาสัมพันธ์เขต 3 รับผิดชอบเขตภาคเหนือตอนบน กำกับดูแล สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์ส่งผ่านมายังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

ระดับสถานี โดยการควบคุมดูแลบริหารงานบุคลากร และงบประมาณโดยผู้อำนวยการหรือหัวหน้าสถานี มีการบริหารจัดการโดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายช่างเทคนิค ฝ่ายข่าวและรายการ ซึ่งสั่งการมาเป็นลำดับขั้นยังฝ่ายต่างๆให้ดำเนินตามแผนนโยบายหลัก

เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างในด้านกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดน่านเป็นกรรมสิทธิ์ของกรมประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสิทธิในการที่จะเข้ามาใช้สถานี จึงต้องเป็นไปตามที่กรมประชาสัมพันธ์กำหนด โดยจะมุ่งเน้นเพื่อผลประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์รัฐบาล รวมถึงสนับสนุนภาครัฐ ผู้ที่มีสิทธิเข้ามาใช้สถานีจึงต้องเป็นไปเพื่อเอื้อต่อผลประโยชน์ของรัฐบาล หน่วยงานต่างๆที่มาใช้สถานีจึงเป็นหน่วยงานรัฐ ทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน จึงต้องปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ตามนโยบายหลักของกรมประชาสัมพันธ์ที่ต้องถ่ายทอดข่าวจากแม่ข่ายของกรมประชาสัมพันธ์กรุงเทพ

ผู้อำนวยการ สวท.น่านได้ กล่าวถึงหน้าที่ของสถานีวิทยุท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่เป็นสื่อภายในชุมชนแล้วยังต้องเป็นสื่อของรัฐ เพื่อเป็นกระบอกเสียงของรัฐอยู่ว่า

“สถานีวิทยุเป็นสถานีวิทยุท้องถิ่น เป็นสถานีวิทยุของชุมชน แต่ไม่ใช่มอบให้กับประชาชนทำไปโดยอิสระ โดยเป็นของประชาชนเอง แต่วิทยุท้องถิ่นเข้ามาเป็นสื่อให้แต่การบริหารจัดการจะต้องเป็นของสถานี เพราะสื่อวิทยุยังเป็นสื่อของชาติอยู่”

(คุณฉัตรชัย เสนิงค์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

ปี พ.ศ.2541 รัฐบาลได้มอบนโยบายให้กรมประชาสัมพันธ์จัดโครงการนำร่องวิทยุชุมชนและโครงการอบรมอาสาสมัครประชาสัมพันธ์ประจำหมู่บ้าน (โครงการ อปม.) ขึ้น จังหวัดน่านไม่ได้เป็นจังหวัดนำร่องโครงการวิทยุชุมชนในปีนี้ด้วย แต่ สวท.น่าน ก็ได้สนองนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ด้วยการจัดสรรเวลาช่วง 13.00-15.00 น.วันอังคาร และวันพฤหัสบดีให้เจ้าหน้าที่

ของสถานีจัดรายการโดยเชิญ กลุ่ม องค์กร ตัวแทนจากชุมชนต่างๆมาร่วมรายการ ในรูปแบบรายการสัมภาษณ์ซึ่งเดิมเป็นรูปแบบรายการเพลง ประเภทเพลงขอ เพลงพื้นเมือง และเพลงไทยลูกทุ่ง

ผู้อำนวยการสถานีกล่าวถึงช่วงเวลาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมตามที่กรมประชาสัมพันธ์ได้จัดไว้ให้ ว่า

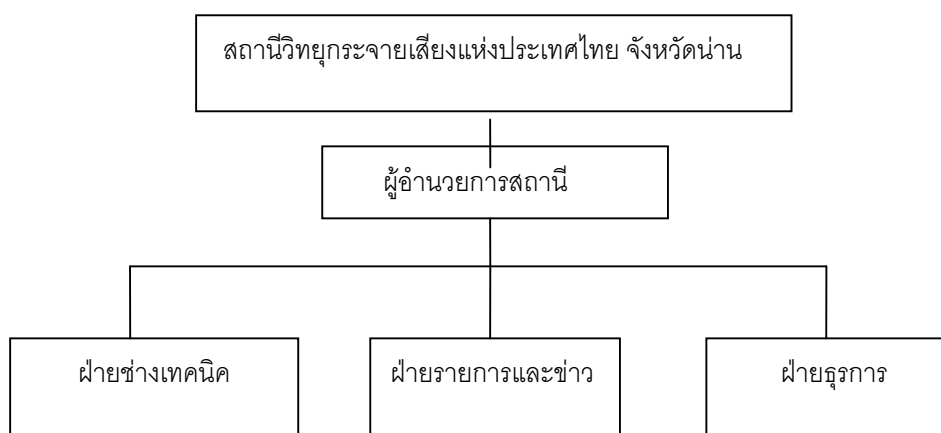
“ช่วงห้าโมงถึงหกโมงเย็นจริงๆอยากจะให้เวลากับชุมชน ให้เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เรื่องปากเรื่องท้อง สุขภาพอนามัยทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพราะเป็นเวลาที่ทุกคนนั่งดูทีวีกันตอนกินข้าวเย็น แต่ว่าช่วงเวลาที่ดีกรมประชาสัมพันธ์เอาไป เราถูกกำหนดโดยกรมประชาสัมพันธ์ ส่วนกลาง เป็นรายการหมุนตามวัน ออกอากาศมาจากกรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพฯ กำหนดมาว่าเราต้องออกอากาศรายการตามนี้เวลานี้” (คุณฉัตรชัย เสนีวงศ์ ณ อยุธยา, สัมภาษณ์ 28 พฤศจิกายน 2544)

จึงทำให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านต้องออกอากาศในช่วงเวลา 13.00-15.00 น. จนกระทั่งถึงปัจจุบัน เพราะช่วงเวลานี้กรมประชาสัมพันธ์ยังไม่ได้กำหนดให้ออกอากาศรายการจากสถานีกรุงเทพ จึงเป็นเวลาของสถานีท้องถิ่นที่จะจัดสรรอย่างไรก็ได้ ประกอบกับช่วงเวลานี้ยังไม่มีหน่วยงานราชการในท้องถิ่นขอเข้ามาใช้เวลาในช่วงนี้ด้วย ทางสวท.น่านจึงได้เอาเวลานี้มาจัดรายการในรูปแบบวิทยุชุมชนขึ้น

1) ปัจจัยด้านบุคลากร และอุปกรณ์ของสถานี

จากโครงสร้างการบริหารของสถานี พบว่า การดำเนินงานของสวท.น่าน นอกจากผู้อำนวยการสถานีผู้รับนโยบายจากกรมประชาสัมพันธ์แล้ว ยังมีผู้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนอื่นๆเพื่อปฏิบัติงานสนองนโยบายขององค์กร ในการกระจายอำนาจเพื่อการสื่อสารลงสู่ท้องถิ่น โดยมีบุคลากรปฏิบัติงานดังแผนภาพที่ 5.3 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 5.3 แสดงบุคลากรของสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย

แผนภูมิข้างต้น แสดงการบริหารงานด้านบุคลากรของสถานีวิทย์กระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน มีการบริหารงานเป็นลำดับขั้น เริ่มจากผู้อำนวยการสถานีนายฉัตรชัย เสนีวงศ์ ณ อยุธยา เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการบริหารงานของสถานีทั้งหมดโดยรับนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัด กรมประชาสัมพันธ์กรุงเทพ และกรมประชาสัมพันธ์เขต 3 เชียงใหม่ ตามลำดับ แล้วสั่งการเพื่อสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดต่ออย่างเจ้าหน้าที่ของสถานีผู้รับผิดชอบในฝ่ายต่างๆ อันได้แก่

ฝ่ายช่างเทคนิค มีหน้าที่ดูแลด้านเทคนิคการผลิตรายการ การส่งกระจายเสียง บำรุงรักษาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เครื่องส่ง ห้องส่ง ประกอบด้วยบุคลากร 5 คน ได้แก่

1. นายสมเจตน์ภูมิวัฒน์ หัวหน้าฝ่ายช่างเทคนิค
2. นายสุชาติ อดคม นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร
3. นายวิฑูล อินตะจักร นายช่างไฟฟ้าสื่อสาร
4. นายประสาร ทิมทอง ช่างไฟฟ้า
5. นายสุริยะ แอมนนท์ ช่างไฟฟ้า

ฝ่ายรายการและข่าว มีหน้าที่ดูแลด้านกระบวนการผลิตรายการ การดำเนินรายการ วางแผนและส่งเสริมรายการ จัดทำผังรายการ บริหารงานทั่วไป ประกอบด้วยบุคลากร 3 คน ได้แก่

1. นางรติพร บุญคง หัวหน้าฝ่ายรายการ
2. นายอภิศักดิ์ พานทอง หัวหน้าฝ่ายข่าว
3. นางวิจิตรา โกสิย์ เจ้าหน้าที่กระจายเสียง

ฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ดูแลงานด้านเอกสารทั่วไป บัญชี การเงิน ประกอบด้วยบุคลากร 2 คน ได้แก่

1. นางเนตรนิล เกิงฝาก หัวหน้าฝ่ายธุรการ
2. นางสาวพัชร อวดคม เจ้าหน้าที่พิมพ์ดีด

ในการปฏิบัติงานด้านสื่อวิทยุ บุคลากรของสถานีนับเป็นกำลังขับเคลื่อนที่สำคัญอันทำให้เกิดการสื่อสารผ่านเสียงไปสู่ผู้ฟังที่เปิดรับฟังจากเครื่องรับวิทยุ ซึ่งต้องเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น ด้านเทคนิคก็ต้องมีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิคการควบคุมเสียง การซ่อมบำรุงในกรณีที่เครื่องส่งวิทยุมีปัญหา หรือฝ่ายรายการฝ่ายข่าวก็ต้องเชี่ยวชาญในการดำเนินรายการหรือการวางแผนงาน รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพราะรายการวิทยุส่วนใหญ่เป็นรายการสดหากเกิดข้อผิดพลาดจะย้อนเวลากลับมาแก้ไขไม่ได้ รวมทั้งการปฏิบัติงานด้านสื่อวิทยุต้องมีการทำงานที่ต่อเนื่องเป็นประจำเพราะวิทยุต้องออกอากาศทุกวัน นับตั้งแต่เริ่มเปิดสถานีเวลา 05.00 น. จนกระทั่งปิดสถานีเวลา 24.00 น. สถานีจึงต้องมีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานหากบุคลากรของสถานีไม่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” แล้ว ก็จะไม่มีการในรูปแบบนี้ขึ้น บุคลากรจึงนับเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายการดำเนินต่อไปได้ต้องมีความรับผิดชอบที่เกิดจากสำนึก และความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ผลิตสื่อวิทยุในฐานะสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม บุคลากรจึงต้องอยู่ในกฎระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัด

2) ปัจจัยด้านงบประมาณของสถานี

สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน ได้รับงบประมาณบริหารมาจากกรมประชาสัมพันธ์ งบประมาณปีละ 280,000 บาท โดยใช้ในกิจการวิทยุกระจายเสียงจังหวัดน่านทั้งหมดและมีรายได้จากค่าโฆษณาของภาคธุรกิจเอกชนที่ร่วมสนับสนุนรายการอีกประมาณ 320,000 ต่อปีเพราะสถานีไม่ได้ให้เวลาจัดรายการ เป็นสถานีที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อให้หน่วยงานราชการทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นให้ข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชน ไม่มีปัจจัยทางด้านการตลาดเข้ามาควบคุมจึงสามารถจัดสรรเวลาบางส่วนไปให้กับหน่วยงานใดก็ได้เพื่อจัดรายการแต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์

สำหรับงบประมาณนั้น เป็นส่วนที่สำคัญในการดำเนินงานด้านวิทยุกระจายเสียงเพราะสถานีวิทยุมีการบริหารจัดการ มีบุคลากร อุปกรณ์ที่ต้องมีการซ่อมบำรุง จึงมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยแหล่งรายได้เพื่อใช้ในการดำเนินงานของสถานีวิทยุ สวท.น่าน ได้รับงบประมาณแผ่นดินจากรัฐบาลทำให้เนื้อหารายการต้องตอบสนองนโยบายของรัฐบาลทำให้ไม่มีความสมดุลในเนื้อหา รายการ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้

ทั้งนี้การดำเนินรายการวิทยุชุมชนต้องอาศัยโครงสร้างการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทั้งทางด้านงบประมาณ และบุคลากรที่เพียงพอ จึงจะมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากงบประมาณนั้นถูกจัดสรรโดยท้องถิ่นเอง ที่สำคัญคือ องค์กรสื่อหรือสถานีวิทยุท้องถิ่นควรปลอดจากการครอบงำทางการเมืองโดยให้เป็นสถานีที่มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่อิสระจากการเมืองภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของรัฐและรัฐทำหน้าที่เพียงกำกับดูแลแต่ไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการบริหารจัดการและเปิดโอกาสให้กลุ่ม องค์กรและชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ทำให้วิทยุท้องถิ่นสามารถทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะได้อย่างแท้จริง

สรุปว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” เริ่มดำเนินงาน และจัดตั้งโดยมีคณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ในรายการ เนื่องจากนโยบายของกรมประชาสัมพันธ์ที่มีโครงการนำร่องการจัดรายการวิทยุชุมชนขึ้น 19 จังหวัดในปี 2541 และต่อมาจังหวัดอื่นๆก็สนองนโยบายต่อโดยการให้มีรายการวิทยุชุมชนตามหลักการคือมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนฯ โดยคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในระดับผู้ฟัง ผู้ผลิต และผู้วางแผน แต่ตามแนวคิดวิทยุชุมชนของ UNESCO ที่คณะวิจัยนำมาเป็นกรอบในการศึกษารายการวิทยุชุมชนนั้น พบว่า รายการวิทยุชุมชนที่แท้จริงต้องเกิดจากความต้องการของชุมชน แต่รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นการริเริ่มจากกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อสนองนโยบายกฎหมายมาตรา 40 และรูปแบบการดำเนินงานในปัจจุบันของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ก็วางแผนการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของสวท.น่าน ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการดำเนินงานโดยชุมชนมากขึ้นกว่าการที่เจ้าหน้าที่ของสวท.น่านจะเป็นผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด จึงไม่ตรงตามหลักการวิทยุชุมชน

ดังนั้นหากกรมประชาสัมพันธ์และสวท.น่าน ไม่ให้เวลาสำหรับการจัดรายการที่มีเนื้อหาเพื่อชุมชนในช่วงแรก จนกระทั่งกลายเป็น “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยกำหนดให้มีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนฯ โดยการเชิญตัวแทนจากชุมชนเข้ามาร่วมเป็นคณะกรรมการก็อาจจะไม่มีรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเกิดขึ้น สวท.น่านจึงมีส่วนในการกำหนดวิธีดำเนินงานให้กับ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

การบริหารงานของ สวท.น่านเป็นการบริหารจัดการแบบแนวตั้งหรือโครงสร้างส่วนบน มีลำดับขั้นตอนการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่า สถานีวิทยุที่มีรัฐเป็นเจ้าของ มีการบริหารงานแบบระบบรัฐ (State system) โดยมีเป้าหมายเพื่อบริการสาธารณะ แต่ก็ต้องอยู่ใต้ระบบการเมือง ทำให้วิทยุท้องถิ่นอยู่ภายใต้การเมืองและหน่วยงานต้นสังกัด ต้องปฏิบัติหน้าที่ตอบสนองนโยบายจากส่วนกลางที่กำหนดกรอบให้ปฏิบัติ การบริหารจัดการของวิทยุท้องถิ่นจึงเป็นเพียงระบบปฏิบัติการที่ไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายต่างๆ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจึงถูก

กำหนดรูปแบบรายการโดยเจ้าหน้าที่ สวท.น่าน โดยเริ่มตั้งแต่เมื่อเจ้าหน้าที่สวท.น่านได้รับนโยบายการจัดรายการจากกรมประชาสัมพันธ์เมื่อปี 2540 และดำเนินการจัดรายการเองโดยการเชิญตัวแทนชุมชนมาเป็นผู้ร่วมรายการ จึงทำให้รายการมีรูปแบบดังกล่าวจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ชุมชนเป็นเพียงผู้มีส่วนในการกำหนดเนื้อหาเท่านั้น สวท.น่าน จะควบคุมในด้านการปฏิบัติงานของชุมชนตามกรอบเนื้อหาที่ชุมชนกำหนด

การเกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของสวท.เป็นหลักว่าจะให้มีการดำเนินการอย่างไร วางแผนให้มีการผลิตรายการในลักษณะใด และตัวแทนที่จะเข้ามาเป็นคณะกรรมการบริหารต้องเป็นใครบ้าง รวมถึงการค้นหาสมาชิกชมรม เพราะฉะนั้นสำหรับการเกิดวิทยุชุมชนตามแบบของสวท.ก็เปรียบเสมือนการอยู่ใต้การควบคุมทั้งหมดของ สวท. รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนด้วยเช่นกันที่ สวท.ได้วางแผนไว้แล้วในการกำหนดให้รายการมีลักษณะการนำเสนอด้วยรูปแบบประชาสัมพันธ์เพื่อบอกให้ทราบมากกว่าการนำเสนอประเด็นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น หรือประเด็นที่เป็นข้อขัดแย้งให้เกิดการพูดคุยกันทั้งสองฝ่าย ก็เพื่อไม่ให้เกิดการพลาตฟิงหรือการแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับภาครัฐ จึงทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้มากไปกว่าการโทรศัพท์เข้ามาขอเพลง หรือชื่นชมการทำงานของผู้นำนายรายการ

3.2 ปัจจัยเชิงโครงสร้างชุมชน

จากผลการศึกษา รูปแบบ เนื้อหา ของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ด้วยวิธีการศึกษาเอกสารบทวิทยุ เทปบันทึกรายการ การสัมภาษณ์สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนฯ ผู้ดำเนินรายการ และการสังเกตการณ์ในห้องส่ง พบว่า ปัจจัยที่ทำให้รูปแบบ และเนื้อหาของรายการมีลักษณะดังปัจจุบัน มีปัจจัยมาจากสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เป็นไปเพื่อการดำรงชีวิต ตามสภาพภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ต้องพึ่งพาตนเองในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ อันเป็นภูเขาลำเนาไพรตามลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่ของจังหวัด โดยคณะวิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาดังนี้

ภาพที่ 5.3 แผนที่จังหวัดน่าน

ก่อนที่คณะวิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างของชุมชนที่มีผลต่อรูปแบบเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เพื่อให้เห็นภาพความเป็นชุมชนที่มีการจัดการกับปัญหาภายในชุมชนของจังหวัดน่านอันนำมาซึ่งปัจจัยในการรวมกลุ่มกันของประชาชน คณะวิจัยจึงขอเสนอลักษณะทั่วไปของพื้นที่ หรือสภาพภูมิประเทศเพื่อให้ทราบว่า จังหวัดน่านมีลักษณะของพื้นที่เป็นเช่นใด ตั้งอยู่ที่ใด และลักษณะของประชากรเพื่อให้ทราบลักษณะของเผ่าพันธุ์และเชื้อชาติที่มีความหลากหลายของชุมชน ดังรายงานต่อไปนี้

3.2.1 ลักษณะทั่วไปทางพื้นที่และประชากรของจังหวัดน่าน

ลักษณะพื้นที่ของจังหวัดน่านเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย โดยมีเนื้อที่ทั้งหมด ประมาณ 11,472 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 7,170,045 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 86 เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14 เป็นที่ราบลุ่มตามลำน้ำน่าน และลำน้ำสาท ทิศเหนือและทิศตะวันออกของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับแขวงไชยบุรีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทิศใต้ ติดกับจังหวัดแพร่ และจังหวัดอุตรดิตถ์ ทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดพะเยา

จังหวัดน่านแบ่งเขตการปกครองเป็น 14 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 99 ตำบล 826 หมู่บ้าน โดยแบ่งเป็นสามกลุ่มภูมิภาค ได้แก่

กลุ่มอำเภอตอนเหนือ 7 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเชียงกลาง อำเภอบ่อเกลือ อำเภอสองแคว อำเภอปัว อำเภอท่าวังผา และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

กลุ่มอำเภอตอนกลาง 4 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่

- อำเภอเมือง อำเภอแม่จริม อำเภอบ้านหลวง อำเภอสันติสุข และกิ่งอำเภอภูเพียงแช่แห้ง

กลุ่มอำเภอตอนใต้ 3 อำเภอ ได้แก่

- อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย และอำเภอนาหมื่น

(ข้อมูลจาก : คณะวิจัยประชาคมจังหวัดน่าน และศาลากลางจังหวัดน่าน)

ส่วนลักษณะทางประชากรนั้น จากข้อมูลของศาลากลางจังหวัดน่าน ในส่วนสำนักงานประชากร ข้อมูลถึงเดือน มิถุนายน 2544 พบว่า จังหวัดน่านมีประชากร เป็นชาย 245,870 คน เป็นหญิง 240,700 รวมทั้งสิ้น 486,570 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 127,584 บ้าง (ข้อมูลจากสำนักงานศาลากลางจังหวัดน่าน) ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองเผ่าไทยในภาคพื้นล้านนา หรือที่เรียกว่า คนเมืองหรือคนพื้นราบ และประชากรบางส่วนเป็นชาวเขาเผ่าต่างๆ ได้แก่ เผ่าม้ง เผ่าเย้า เผ่าขมุ หรือถิ่น เผ่าลัวะ และ เผ่าตองเหลือง นอกจากนี้ยังมีชนชาติไทลื้อ ไทยพวน ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเดิมอาศัยอยู่ตามอำเภอต่างๆ เช่น อำเภอท่าวังผา อำเภอปัว เป็นต้น

ด้วยลักษณะของภูมิประเทศและทางด้านประชากรดังกล่าวข้างต้น พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งต้องอาศัยพื้นที่ทำกิน ชาวเขาต้องอาศัยป่าในการประกอบอาชีพ เช่น ทำนาขั้นบันได เก็บของป่าขาย ปลูกผักผลไม้ ส่วนชาวพื้นราบนอกจากจะประกอบอาชีพทำการเกษตรตามพื้นที่ราบริมแม่น้ำแล้ว ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองก็ประกอบอาชีพรับราชการ และค้าขาย เมื่อการทำการเกษตรต้องพึ่งพาธรรมชาติและดินฟ้าอากาศจึงมีช่วงเว้นว่างจากการทำการเกษตรตามฤดูกาล ชาวบ้านก็มักประกอบอาชีพเสริม เช่น จักสาน ทอผ้า ซึ่งล้วนเป็นงานที่ทำรายได้

ได้ให้กับครอบครัวได้ทั้งสิ้น และเนื่องจากประชากรในจังหวัดน่านมีความแตกต่างหลากหลายทั้งเชื้อชาติ และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ตามเผ่าพันธุ์ จึงมีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และความ เป็นอยู่สืบเนื่องกันต่อมาแต่ดั้งเดิม ผู้นำชุมชนในเผ่าพันธุ์นั้นๆจึงต้องการสานต่อประเพณีต่างๆ เหล่านั้นไว้สู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อการอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม ในการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีให้ของตนให้ดำรงอยู่ต่อไป

และด้วยลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา และป่าไม้ ทำให้มีการบุกรุกป่าเพื่อนำมา ทำไร่หมุนเวียน ทำลายป่า เพื่อทำการพาณิชย์มากขึ้นในช่วงปี 2500-2510 ในพื้นที่ตำบลบ้านจะ ทำการทดน้ำ จากลำธารมาทำเป็นนาขั้นบันได ส่วนพื้นที่ที่เป็นที่ราบจะทำการเกษตร ปลูกผลไม้ และทำนา ทำให้ชาวบ้านนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้มากขึ้นตามลักษณะการประกอบอาชีพ ทำ ให้ป่าเริ่มน้อยลง สภาพอากาศเริ่มแปรปรวนหน้าหนาวมีอากาศหนาวจัด หน้าร้อนพื้นที่โดยทั่วไป อยู่ในสภาพแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล ประชาชนจึงเริ่มเห็นความสำคัญของป่าและน้ำ จึงริเริ่ม คิดแก้ปัญหาตนเองภายในชุมชนเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติเอาไว้ให้ได้นานๆ ต่อมาได้กลายเป็นกลุ่มที่ทำงานในลักษณะการรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลายๆด้าน

3.2.2 การรวมกลุ่ม

เนื่องด้วยลักษณะพื้นที่และประชากรดังกล่าว ทำให้ประชาชนเริ่มเห็นการทำงานที่ต้อง ประสานการร่วมมือกันทำงานเพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงเกิดการรวมกลุ่มขึ้นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) การรวมกลุ่มกันจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

เมื่อประชาชนเริ่มประสบปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นจึงมีการรวมตัวกันจัด การกับสภาพป่าภายในชุมชนของตนเองขึ้น โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

(1) กลุ่มพระสงฆ์ เริ่มต้นในปี 2518 โดยมี พระครูพิทักษ์นันทคุณ เจ้าอาวาสวัดก๊วกม่วง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข ซึ่งมองเห็นสภาพป่าไม้ถูกทำลาย มีนายทุนเข้ามาทำสัมปทานตัดไม้ ก่อให้เกิดความแห้งแล้ง จึงได้ร่วมกับชาวบ้านแบ่งเขตป่าที่เหลือจากการทำกินของชาวบ้านกันออกเป็นป่าอนุรักษ์ หลังจากนั้นท่านพระครูก็ได้ออกเผยแพร่เรื่องการอนุรักษ์ป่าให้แก่ชาวบ้าน โดยเปิด เวทีเสวนาพูดคุยกับชาวบ้านเรื่องวิธีการอนุรักษ์ป่า ประโยชน์ของป่าไม้ พร้อมทั้งสอดแทรกไปกับการเผยแพร่ธรรมะ ภายใต้โครงการธรรมทายาท

(2) กลุ่มชาวบ้าน มีแกนนำที่สำคัญคือ นายสำรวย ผัดผล และนักศึกษาวิทยาเขตเกษตร

นาน ประมาณ 100 คน ได้ออกค่ายทำกิจกรรมร่วมกับชาวบ้านหาดเค็ด ตำบลเมืองจัง กิ่งอำเภอกุเพียง โดยการทำเกษตรร่วมกับชาวบ้าน แต่พบว่าชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจกับเกษตรกรรมสมัยใหม่ ทำให้กลุ่มนักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากข้อเท็จจริงและปัญหาที่ชาวบ้านประสบเกี่ยวกับการจัดการป่า ความสำคัญของป่า และแก้ปัญหาในเรื่องของป่า

กลุ่มชาวบ้านอีกกลุ่มหนึ่งคือ นายอนุชา จันทร์บุรณ เลขาธิการชมรมไม้ผลของวิทยาลัยเกษตรนาน ได้จัดทำโครงการพัฒนาการเกษตรบนที่สูง และส่งเสริมการทำหัตถกรรมของชาวเขา ชื่อว่า “สมาคมไทยพายัพ” ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การออกเคนเดนเวนเจอร์ (The Ockenden Venture) ซึ่งเป็นหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนจากอังกฤษ

จากการทำกิจกรรมของแต่ละกลุ่มดังกล่าว ทำให้กลุ่มเหล่านี้ได้มีโอกาสพบปะกับแกนนำท้องถิ่นอื่นๆ และกลุ่มองค์กรต่างๆที่มีกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่อื่นๆด้วย ซึ่งได้มีการรวมกลุ่มกันขึ้นเองโดยธรรมชาติอยู่ก่อนหน้านั้นแล้วเพื่อดูแลปกป้องทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของตนเอง เช่นป่าไม้ แหล่งน้ำ และพันธุ์สัตว์น้ำ จึงทำให้เกิดแนวร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเริ่มมีการติดต่อสัมพันธ์กันช่วยเหลือกันในด้านต่างๆ

ผลพลอยได้จากการที่จังหวัดน่านได้รับการมีการสืบทอดกันมาในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องมาจากความหลากหลายของพื้นที่ป่า และการทำมาหากินของชาวบ้าน การแลกเปลี่ยนในการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงเกิดขึ้นและต้องการสร้างเครือข่ายองค์กรร่วมกันให้เข้มแข็งขึ้นเพื่อขจัดปัญหาร่วมกันและเพื่อสร้างพลังมวลชนในการประสานการทำงานร่วมกับหน่วยราชการในพื้นที่ได้อีกด้วย ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นตัวกำหนดให้ชาวบ้านต้องพึ่งพาอาศัยพื้นที่ในการทำมาหากิน เมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศและการดำรงชีวิตขึ้น ได้แก่

- (2.1) กลุ่มอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าซึ่งเริ่มจากกลุ่มองค์กรที่อนุรักษ์ป่าชุมชนในท้องถิ่นตนเอง จนสามารถขยายกลุ่มออกเป็นการรักษาดูแลป่าเป็นเครือข่ายครอบคลุมหลายอำเภอ กิจกรรมการอนุรักษ์ได้แก่ การปลูกป่าทดแทน การจัดแนวกันไฟ การทำพิธีบวชป่า การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชน
- (2.2) การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ จากสภาพปัญหาพันธุ์ปลาในลำน้ำน่านลดจำนวนลง มีการทำลายสิ่งแวดล้อมในแม่น้ำ จึงก่อให้เกิดแนวคิดร่วมกันที่จะอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำเอาไว้ในลำน้ำน่าน

- (2.3) การเกษตรผสมผสาน จากสภาพปัญหาความแห้งแล้งก่อให้เกิดหนี้สินกับกลุ่มเกษตรกร จึงได้มีการพัฒนาระบบการเกษตรยั่งยืนและเกื้อกูลต่อสิ่งแวดล้อม มีลักษณะเป็นเกษตรผสมผสานหรือเกษตรยั่งยืน

2) การรวมกลุ่มกันจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณี

จากการที่จังหวัดน่านมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลาย การดำเนินชีวิตของแต่ละชาติพันธุ์จึงมีความแตกต่างทั้งทางด้าน ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา การประกอบอาชีพ จึงทำให้การสื่อสารของแต่ละชุมชนมีความแตกต่างกันไปตามกลุ่มทางสังคม การคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นจึงทำให้ประชาชนเกิดการสื่อสารขึ้นภายในชุมชนเดียวกันเพื่อคงเอกลักษณ์เหล่านี้เอาไว้ และนำเสนอต่อภายนอกชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ในลักษณะการรวมกลุ่มในด้านต่างๆดังนี้

การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ระหว่างปี 2530-2531 มีกลุ่มพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งที่ศึกษาในโรงเรียนนันทบุรี (วัดช้างค้ำวรวิหาร) อำเภอเมือง ได้ตั้งชมรมวาทศิลป์ ชื่อว่า “กลุ่มพุทธบุตร” เพื่อฝึกการพูด ออกคำขวัญธรรมให้กับเยาวชนรุ่นใหม่เข้าใจในพุทธศาสนามากขึ้น รวมทั้งนำสิ่งของที่ได้จากการบริจาคของพุทธศาสนิกชนไปให้แก่ชาวเขาในอำเภอต่างๆ

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวจึงได้มีโอกาสพบกับกลุ่มธรรมาทายาทของพระครูพิทักษ์นันทคุณ ทำให้เกิดการเรียนรู้และศึกษาการดำเนินงานการเผยแพร่ธรรมะและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันระหว่างศาสนา และการรวมกลุ่มอนุรักษ์ตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่น พิธีบวชป่า สืบชะตาแม่น้ำ โดยอาศัยพระสงฆ์เป็นแกนนำใช้วัดเป็นสถานที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จนเกิดเป็นแนวคิดในการรวบรวมกลุ่มคนขึ้นมาเพื่อทำการอนุรักษ์สิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มเอาไว้ เช่น ทางด้านศิลปวัฒนธรรม การประกอบอาชีพ พิธีกรรมทางศาสนา และขยายเครือข่ายออกไปอีกหลายกลุ่มในปัจจุบันได้แก่

การรวมกลุ่มอนุรักษ์ศิลปและวัฒนธรรมพื้นบ้าน ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่มีความสำคัญและนำมาสู่การแสดงถึงความมีเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนจนสามารถถ่ายทอดและขยายเครือข่ายต่อไปยังชุมชนต่างๆ เช่น กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ดนตรีและวัฒนธรรมบ้านน้ำเกี๋ยน กลุ่มอนุรักษ์ซอและเพลงพื้นบ้าน

กลุ่มส่งเสริมอาชีพและธุรกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมรายได้ให้กับกลุ่มแม่บ้าน และเยาวชน เช่น กลุ่มทอผ้าบ้านโป่งคำ กลุ่มจักสาน กลุ่มหัตถกรรมไม้กวาดบ้านหนองใหม่ กลุ่มกระดาศาอำเภอสันติสุข กลุ่มสตรีแปรรูปวัสดุไม้ไผ่ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อระดมทุนในการดำเนินงาน

ด้านการเกษตร การศึกษา และด้านอื่นๆ เช่น กลุ่มออมทรัพย์บ้านกิว่ม่วง กลุ่มออมทรัพย์บ้านไห่หล่นาน เป็นต้น

กลุ่มที่ทำกิจกรรมทางด้านศาสนา การศึกษา และเยาวชน ได้แก่ กลุ่มพระปริยัติธรรม กลุ่มเยาวชนรักกีฬาต้านยาเสพติด กลุ่มเยาวชนยาเมือง เป็นต้น

จากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์และประชากรของจังหวัดน่าน ที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของชาวบ้านโดยใช้การสื่อสารด้วยวิธีจัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างชุมชนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน จนขยายเป็นเครือข่ายประชาคมที่เข้มแข็งขึ้นไปทั่วทุกหมู่บ้าน และนำมาสู่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน ช่วยเหลือกันด้วยวิธีการผ่านสื่อบุคคลทั้งในระดับผู้นำชุมชนและชาวบ้านที่สามารถแสดงความคิดเห็นผ่านการพูดคุย ในที่สาธารณะจนขยายเป็นที่มาของแนวคิดร่วมกันในการจัดการบริหารเครือข่ายที่มีอยู่กว่า 400 องค์กรนี้ให้อยู่ในรูปขององค์กรใหญ่ที่มีการประสานงานกันเพื่อความต่อเนื่องของการทำงาน และเพื่อเป็นกำลังต่อรองกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ จึงได้รวมตัวกันภายใต้ชื่อว่า “กลุ่มฮักเมืองน่าน” โดยมีพระครูพิทักษ์นันทคุณ เป็นประธานกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อจัดกิจกรรมของเครือข่าย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มภายในเครือข่าย โดยมีพัฒนาการเป็นขั้น ๆ เรื่อยมา

3) ขยายเครือข่ายของภายใต้ชื่อ “กลุ่มฮักเมืองน่าน” (ปี 2533-2536) และ มูลนิธิฮักเมืองน่านในปัจจุบัน

หลังจากกลุ่มต่างๆ ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันทำกิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยประสานกับพิธีกรรมทางศาสนาขึ้น ได้แก่ การบวชป่าชุมชน ที่บ้านกิว่ม่วง ตำบลพงษ์ อำเภอสันติสุข และโครงการสืบชะตาแม่น้ำน่าน ณ บริเวณริมแม่น้ำน่าน อำเภอเมือง เพื่อเป็นการเผยแพร่กิจกรรมและส่งเสริมให้ประชาชนมาสนใจร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ

กิจกรรมในครั้งนั้นได้รับความสนใจจากคนในท้องถิ่นและนอกท้องถิ่น มีการติดต่อประสานงานด้านแนวคิดและมีการสนับสนุนเงินทุนต่างๆ เข้ามายังกลุ่มมากมาย จึงได้มีแนวคิดร่วมกันของกลุ่มแกนนำว่าควรมีการก่อตั้งเป็นองค์กรขึ้นมาเพื่อดูแลกิจกรรมของกลุ่ม และระดมทุนเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาภายในชุมชน โดยใช้ชื่อว่า “กลุ่มฮักเมืองน่าน” และตั้งศูนย์ประสานงานอยู่ที่วัดอรุณญาวาส มีพระครูพิทักษ์นันทคุณเป็นประธานกลุ่ม และคุณสำรวย ผัดผล เป็นเลขาธิการกลุ่ม มีเจ้าหน้าที่ประสานงานเพื่อทำหน้าที่ติดต่อให้ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานระหว่างกลุ่ม และประสานงานระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานราชการเพื่อขอความช่วยเหลือ

ในระยะนี้ถือได้ว่าเป็นระยะแห่งการขยายแนวคิด รวบรวมเครือข่ายหาแนวร่วมต่างๆ ให้มากขึ้นเพื่อเสริมสร้างกลุ่มฮักเมืองน่านให้เข้มแข็ง และถือได้ว่าเป็นระยะแห่งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ เช่น โครงการบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งเน้นการเผยแพร่ธรรมะเป็นหลัก ก็เข้าไปช่วยเหลือสนับสนุนด้านความรู้ต่างๆ ให้แก่กลุ่มองค์กรชาวบ้าน กลุ่มใดที่กำลังดำเนินการอยู่ก็สนับสนุนให้ก่อตั้งเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้น

การดำเนินการขยายเครือข่ายในขั้นตอนนี้ ใช้รูปแบบการจัดเวทีเสวนาในชุมชนเป็นช่องทางสื่อสารโดยผ่านตัวบุคคล โดยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงความคิดเห็นร่วมกัน โดยมีกลุ่มฮักเมืองน่านทำหน้าที่ประสานงานการจัดเวทีร่วมกับกลุ่มในชุมชนนั้น เช่น กลุ่มฮักเมืองน่านริเริ่มให้มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรื่องการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในพื้นที่อำเภอท่าวังผา และขยายต่อไปยังอำเภอต่างๆ ทั่วทั้งจังหวัด

หลังจากมีสำนักงานและมีโครงสร้างองค์กรชัดเจนขึ้นจึงได้มีการระดมทุนจากหน่วยงานทั้งในประเทศ ต่างประเทศ เงินบริจาคอื่นๆ มาสนับสนุนและบริหารจัดการงานของกลุ่มฮักเมืองน่าน เพื่อนำมาช่วยเหลือด้านงบประมาณแก่กลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกิจกรรมที่เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในจังหวัดน่าน จนปัจจุบันได้จดทะเบียนเป็น “มูลนิธิฮักเมืองน่าน” มีกลุ่มที่สร้างเป็นเครือข่ายร่วมกันกว่า 400 กลุ่ม มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์พันธุ์ปลา สนับสนุนการเกษตร เกิดกิจกรรมสู่ชุมชนมากขึ้น เริ่มมีผู้มาศึกษาดูงานของกลุ่มมากขึ้น จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในและต่างประเทศ เช่น หน่วยงานด้านการพัฒนาของเยอรมัน องค์การแตร้เดชอม สถานทูตแคนาดา สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา โครงการกองทุนเพื่อสังคม (SIF) และหน่วยงานอื่นๆ

กลุ่มฮักเมืองน่านจึงเป็นการรวมตัวกันทางสังคมเพื่อทำกิจกรรมกับชาวบ้านในระดับรากหญ้า จากการสื่อสารภายในชุมชนด้วยการพูดคุย เสวนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยใช้สื่อบุคคลในแต่ละชุมชนย่อยๆ ต่อมาก็ได้ขยายออกไปสู่ภายนอกชุมชน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม และองค์กรขึ้น

จากปัจจัยแวดล้อมในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากลักษณะภูมิประเทศ และลักษณะทางประชากร ทำให้ การทำงานของกลุ่มต่างๆ เพื่อสร้างเครือข่ายจึงเริ่มขยายออกไปมากขึ้น กลุ่มฮักเมืองน่านจึงเล็งเห็นว่าการเข้ามาใช้สื่อวิทยุเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ได้อีก

ทางหนึ่ง และเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มคงอยู่ และประชาสัมพันธ์การทำกิจกรรมของกลุ่มได้อย่างต่อเนื่องและกระจายออกสู่สาธารณะเพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับรู้การทำงานของกลุ่ม

จากความเป็นมาของการเกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน พบว่า เป็นช่วงระยะเวลาเดียวกับวิวัฒนาการการก่อตัวของกลุ่มอีกเมืองน่าน และร่วมพัฒนามาพร้อมๆกัน ดังตารางเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างพัฒนาการของกลุ่มอีกเมืองน่าน
กับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

ระยะเวลา	กลุ่มอีกเมืองน่าน	รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ก่อนปี 2533	กลุ่มหลักๆจะมี 2 กลุ่ม ที่มีกิจกรรมที่ต่างคนต่างทำ ไม่เกี่ยวข้องกัน คือผู้นำชาวบ้าน และพระสงฆ์ เรียนรู้จากปัญหาของท้องถิ่นและนำปัญหานั้นมาพัฒนาไปสู่การปฏิบัติการเพื่อแก้ไขโดยใช้วิธีสนทนาร่วมกันเฉพาะชุมชน	หน่วยงานราชการในท้องถิ่นจัดทำรายการโดยนำเสนอเนื้อหาของหน่วยงานเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบการปฏิบัติงานและเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารกับประชาชนเพียงฝ่ายเดียว
ปี 2533-36	ทั้ง 2 กลุ่มมีการเรียนรู้ร่วมกันประสานแนวคิดทางศาสนากับปัญหาของชุมชน โดยการจัดพิธีบวชป่าและพิธีสืบชะตาแม่น้ำ มีหน่วยงานราชการ เอกชน ชาวบ้าน นักธุรกิจ เข้าร่วมจนตั้งเป็น “กลุ่มอีกเมืองน่าน	หน่วยราชการเชิญตัวแทนจากชุมชนเข้าร่วมสนทนาในรายการ โดยตัวแทนชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูลและหน่วยราชการเป็นผู้รับรู้ข้อมูลเพื่อนำมาแก้ปัญหาและให้การช่วยเหลือหากชุมชนร้องขอ
ปี 2536-2538	สร้างเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นและขยายกิจกรรมเข้าสู่ชุมชนเพิ่มขึ้น เช่น การแก้ปัญหาเอดส์ การพัฒนาอาชีพ การอนุรักษ์	กลุ่มอีกเมืองน่านขอเข้าไปจัดทำรายการโดยเชิญตัวแทนกลุ่มเข้าร่วมรายการ
ปี 2538-ปัจจุบัน	มีหน่วยงานราชการ เอกชน เข้ามาสนับสนุนเพิ่มขึ้นก่อตั้งเป็น “มูลนิธิอีกเมืองน่าน”ระยะนี้จะดำเนินงานโดยมีงบประมาณสนับสนุนจากทั้งในและต่างประเทศ	จัดทำรายการวิทยุชุมชนโดยมีเจ้าหน้าที่สวท.เป็นผู้ดำเนินรายการ และต่อมาจัดการอบรมนำตัวแทนจากชุมชนมาดำเนินรายการแทนเจ้าหน้าที่ได้ภายใต้ชื่อ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

จากตารางที่ 5.6 สรุปได้ว่า กลุ่มฮักเมืองน่านมีพัฒนาการควบคู่มากับการวิเทศชุมชนคนเมืองน่านมาตลอดตั้งแต่ก่อนปี 2533 ที่ประชาชนยังไม่สามารถเข้าไปใช้สิทธิวิเทศได้

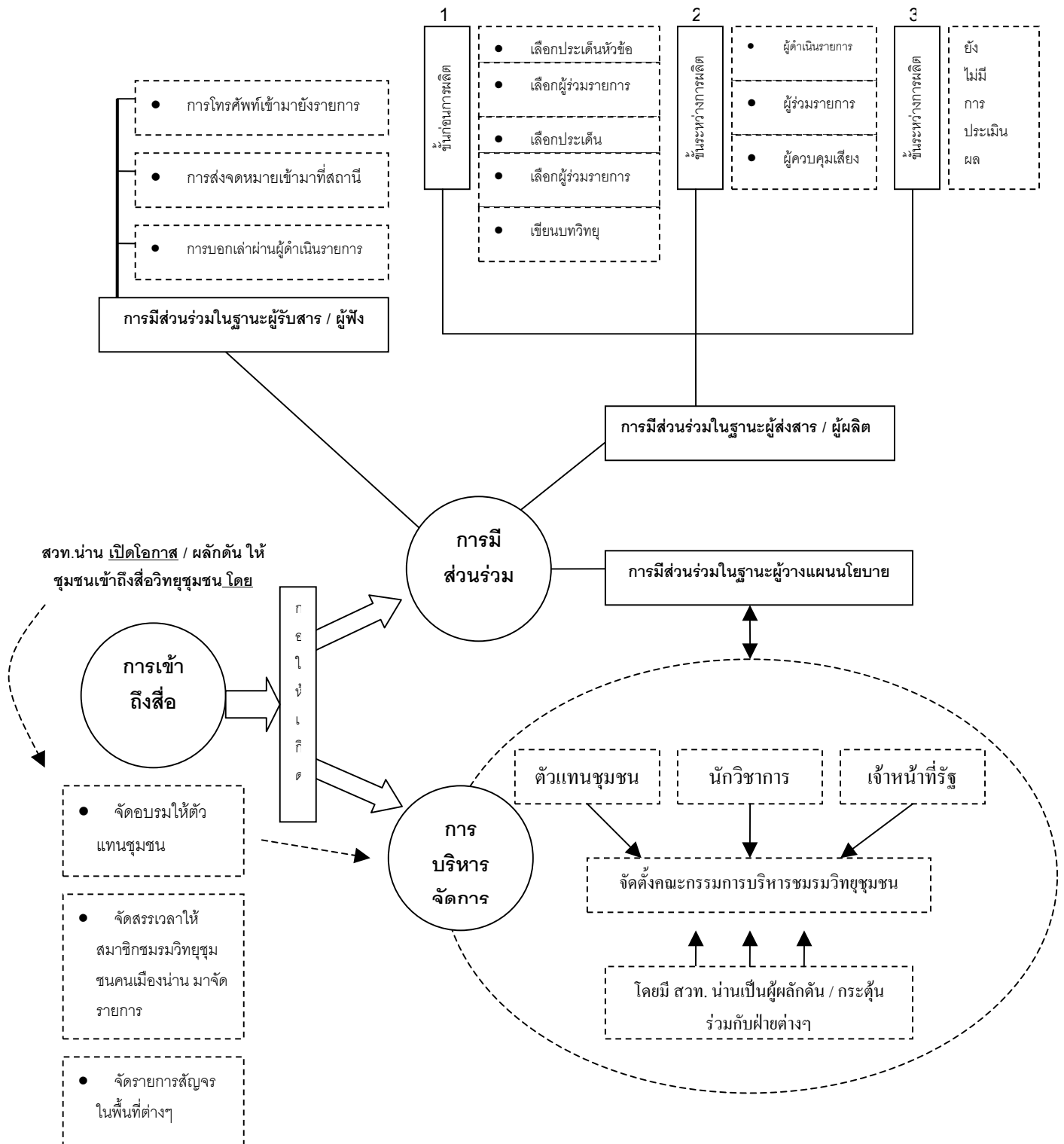
หลังจากที่ กลุ่มต่างๆที่รวมตัวกันอยู่แล้วในหลายๆชุมชนได้มารวมกลุ่มกันจากเหตุการณ์การจัดพิธีสืบชะตาแม่น้ำ และพิธีบวชป่าในวันนั้น กลายเป็นที่มาของชื่อ “กลุ่มฮักเมืองน่าน” และได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง ในระยะนี้เป็นระยะที่กลุ่มฮักเมืองน่านได้พึ่งพาหน่วยงานราชการในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมภายในท้องถิ่น มีลักษณะพึ่งพากันระหว่างผู้นำกลุ่ม และหน่วยงานราชการโดยมีเจ้าหน้าที่ของกลุ่มฮักเมืองน่านเป็นผู้ประสานงานให้มีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยการติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหา เมื่อมีกลุ่มต่างๆขอความช่วยเหลือมามากเข้า หน่วยงานราชการจึงใช้สิทธิวิเทศมาเป็นตัวกลางในการติดต่อสื่อสารไปยังชุมชนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งทำให้กลุ่มได้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มอีกด้วย

จนมาปี 2536-2538 ที่กลุ่มฮักเมืองน่านขอเข้าไปจัดรายการเพื่อประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มและสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ให้มีแนวร่วมมากขึ้น การขยายความรู้เพื่อสร้างเครือข่ายผ่านสิทธิวิเทศได้ผลตรงที่เป็นการทำงานเครือข่ายออกไปสู่ชุมชนอื่นๆได้มากขึ้นนั่นเอง แต่ต้องหยุดดำเนินงานไปเนื่องจากมาจากเจ้าหน้าที่ของกลุ่มฮักเมืองน่านเริ่มมีงานชุมชนมากขึ้น เพราะมีเครือข่ายเพิ่มขึ้นจึงไม่มีผู้ดำเนินรายการ

ตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมา กลุ่มฮักเมืองน่านได้รับเงินสนับสนุนจากทั้งในประเทศและต่างประเทศมากขึ้นเพื่อนำมาเป็นงบประมาณในการจัดการบริหารชุมชนและช่วยเหลือด้านเงินทุนกับกลุ่มในเครือข่าย

สรุปได้ว่า ผลจากการที่กลุ่มฮักเมืองน่านเข้ามาใช้สิทธิวิเทศในช่วงปี 2536 เพื่อประชาสัมพันธ์งานของกลุ่มทำให้ได้ประโยชน์ในด้านการสร้างเครือข่าย และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งทุนต่างๆ เพื่อนำมาเป็นเงินทุนในการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นว่า สิทธิวิเทศเป็นอีกสื่อหนึ่งที่เข้าถึงชุมชนได้ง่ายและนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างชัดเจน ทั้งในระดับชุมชนด้วยตนเอง จากภายในชุมชน และภายนอกชุมชน

คณะวิจัยได้ทำแผนภูมิสรุปบทที่ 5 ที่ได้รายงานไปทั้งหมดข้างต้นได้ตั้งแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภาพที่ 5.4 แสดงความเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมตามแนวคิด การเข้าถึงสื่อ การมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการด้วยตนเอง

บทที่ 6

เปรียบเทียบความต้องการของชุมชนที่มีต่อวิทยุชุมชน กับ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ในด้านรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน

เมื่อคณะวิจัยได้ทำการศึกษาความเป็นมา และรูปแบบ เนื้อหา ของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” แล้ว คณะวิจัยได้ศึกษาถึงความต้องการของชุมชนที่มีต่อ “รายการวิทยุชุมชน” อันหมายถึง การศึกษาหาความต้องการของ 6 ชุมชนในจังหวัดน่านว่า ต้องการรายการวิทยุชุมชนที่มีรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการดำเนินงานอย่างไร หรือเรียกได้ว่า **“วิทยุชุมชนในฝันของคนในชุมชน”** นั่นเอง ซึ่งแนวทางการศึกษานี้ คณะวิจัยยึดกรอบตามหลักการวิทยุชุมชนที่ว่า รายการวิทยุชุมชนควรจะต้องเกิดจากความต้องการของคนในชุมชนนั้น ๆ โดยได้เก็บข้อมูล 2 วิธี คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และ จัดสนทนากลุ่มใน 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ชุมชนน้ำเกี๋ยน ชุมชนเมืองจั่ง ชุมชนเชียงกลาง ชุมชนแม่จริม และชุมชนนาหมื่น

ในบทที่ 6 นี้ จะรายงานผลการเก็บข้อมูลในชุมชนดังกล่าว โดยใช้ผลการศึกษาที่ได้จากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการมาทำการวิเคราะห์ เพราะเป็นผลการศึกษาที่ได้จากการจดบันทึกลงในแผ่นชาร์ตอย่างชัดเจนโดยผู้เข้าร่วมประชุมหรือชาวบ้านเอง ซึ่งสรุปมาจากความคิดเห็นร่วมกันในกลุ่มแล้ว และจะรายงานไปพร้อม ๆ กับเปรียบเทียบให้เห็นว่า ความต้องการของแต่ละชุมชน สอดคล้องกับ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ที่ออกอากาศอยู่มากน้อยเพียงใด และจะวิเคราะห์ถึงประเด็นสะท้อนจากความต้องการของแต่ละชุมชน รวมถึงวิเคราะห์ผลของการเปรียบเทียบที่ได้จากการศึกษาด้วย โดยจะแบ่งรายงานออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความต้องการของแต่ละชุมชน เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ผลของการเปรียบเทียบ

ส่วนที่ 3 ประเด็นสะท้อนจากความต้องการของแต่ละชุมชน

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่เขตเทศบาลเมืองน่าน

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ชุมชนเมืองจ้ง

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ชุมชนน้ำเกี๋ยน
ภาพที่ 6.1 แสดงการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะวิจัย

ส่วนที่ 1 ความต้องการของแต่ละชุมชน เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

1.1 ชุมชนเทศบาลเมือง จังหวัดน่าน

1.1.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์ของชุมชน

ชุมชนในเขตเทศบาลเมือง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 11 ตำบล ได้แก่ 1) ตำบลในเวียง 2) ตำบลปอ 3) ตำบลผาสิงห์ 4) ตำบลไชยสถาน 5) ตำบลถืมตอง 6) ตำบลเวียง 7) ตำบลนาซาว 8) ตำบลตุ๊ใต้ 9) ตำบลกองควาย 10) ตำบลสวก และ 11) ตำบลสะเนียน

ลักษณะของพื้นที่ เป็นที่ราบลุ่มบริเวณริมฝั่งแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลลงสู่ลำน้ำน่าน พื้นที่มีความลาดชัน ดินเป็นดินร่วน และดินเหนียว ในฤดูฝนมีน้ำโขง ส่วนที่สูง เป็นบริเวณที่เป็นภูเขาใช้เป็นพื้นที่การป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร พื้นที่ทำกินมีจำกัด ไม่อาจเพิ่มขึ้นได้อีก เนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร อัตราการเพิ่มของประชากรสูงขาดโรงงานอุตสาหกรรมรองรับแรงงานการเกษตรเนื่องจากสภาพภูมิประเทศในอำเภอเมืองน่าน ไม่เอื้ออำนวย ประกอบกับผลผลิตจากการเกษตรมีปริมาณไม่มากนัก และมักมีการนำผลผลิตมาแปรรูป เพื่อส่งเข้าโรงงานที่กรุงเทพ อุตสาหกรรมในพื้นที่จึงเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่มีอุตสาหกรรมต่อเนื่อง พืชเศรษฐกิจของอำเภอเมือง คือ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ลำไย และถั่วเหลือง

อำเภอเมืองน่านมีประชากร ชาย 30,164 คน หญิง 29,401 คน รวม 59,565 คน จำนวนครัวเรือน 17,608 หลัง (ที่มา : ข้อมูลจากสำนักทะเบียนกรมการปกครองจังหวัดน่าน ธันวาคม 2546) ประชากรของอำเภอเมืองน่านมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 14,050 บาทต่อปี รายได้ขึ้นอยู่กับการผลิตด้านการเกษตร ทำการค้า งานรับจ้าง สินค้าชุมชน ได้แก่ ผ้าทอมือ เสื้อผ้าพื้นเมืองสำเร็จรูป จักสาน เครื่องเงิน และงานหัตถกรรมต่างๆ

ส่วนการรวมตัวในลักษณะกลุ่ม องค์การชุมชนนั้น มีการรวมกลุ่มชมรมผู้สูงอายุอยู่ทุกชุมชนโดยยึดวัดเป็นสถานที่หลักของการรวมตัวอยู่ในทุกวัดในเขตเทศบาลเมือง และในตำบลอื่นๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุวัดช้างค้ำ ชมรมผู้สูงอายุวัดภูมินทร์ ชมรมผู้สูงอายุวัดมิ่งเมือง ชมรมผู้สูงอายุตำบลถืมตอง เป็นต้น และมีกลุ่มทางด้านศาสนา เช่น กลุ่มพระธรรมทายาท และกลุ่มพระพุทธรูป วัตรธรรมาวาส สภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน กลุ่มเยาวชน ได้แก่ กลุ่มเยาวชนบ้านธัญญาวาส กลุ่มเยาวชนอนุรักษ์ดนตรีพื้นบ้าน บ้านห้วยนา กลุ่มเยาวชนเรารักสิ่งแวดล้อมโรงเรียนสตรีศรีน่าน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตำบลม่วงตึ๊ด ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขเทศบาลเมืองน่าน บ้านสวนตาล เป็นต้น

1.1.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.1 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ			รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. รูปแบบสัมภาษณ์ 1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่ 1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
1.2 สัมภาษณ์ตัวแทนจากภาครัฐ	◆	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน
1.3 สัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน	◆	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
2. รูปแบบสนทนา 2.1 ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ พร้อมผู้เชี่ยวชาญ	◆	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาแจ้งรายการ
2.2 ตัวแทนชุมชนสนทนากันเอง	◆	◆	2. รายการสัปดาห์ ผู้ดำเนินรายการหลักคือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่
3. รูปแบบรายการพูดคุย 3.1 ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	◆	◆	2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
3.2 ผู้ดำเนินรายการ 2 คนพูดคุย	◆	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ กับตัวแทนชุมชน
4. รูปแบบรายการข่าว 4.1 ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	◆	◆	2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
4.2 ข่าวยาว	◆	◆	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ราชการ
5. รูปแบบรายการเพลง 5.1 เพลงคั่นรายการ	◆	◆	3. เพลงคั่นรายการ
6. รายการสัปดาห์ 6.1 ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ร่วมรายการ	◆	◆	4. สปอต 4.1 สปอตเปิดรายการ
		◆	4.2 สปอตคั่นรายการ
ชุมชนต้องการ 11 รูปแบบ ซึ่งรายการตอบสนองให้ได้ 8 รูปแบบ	73%	73%	รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 8 รูปแบบ
ความต้องการ 3 รูปแบบ ที่รายการยังตอบสนองให้ไม่ได้	27%	27%	รูปแบบที่ควรตัดออก 3 รูปแบบ

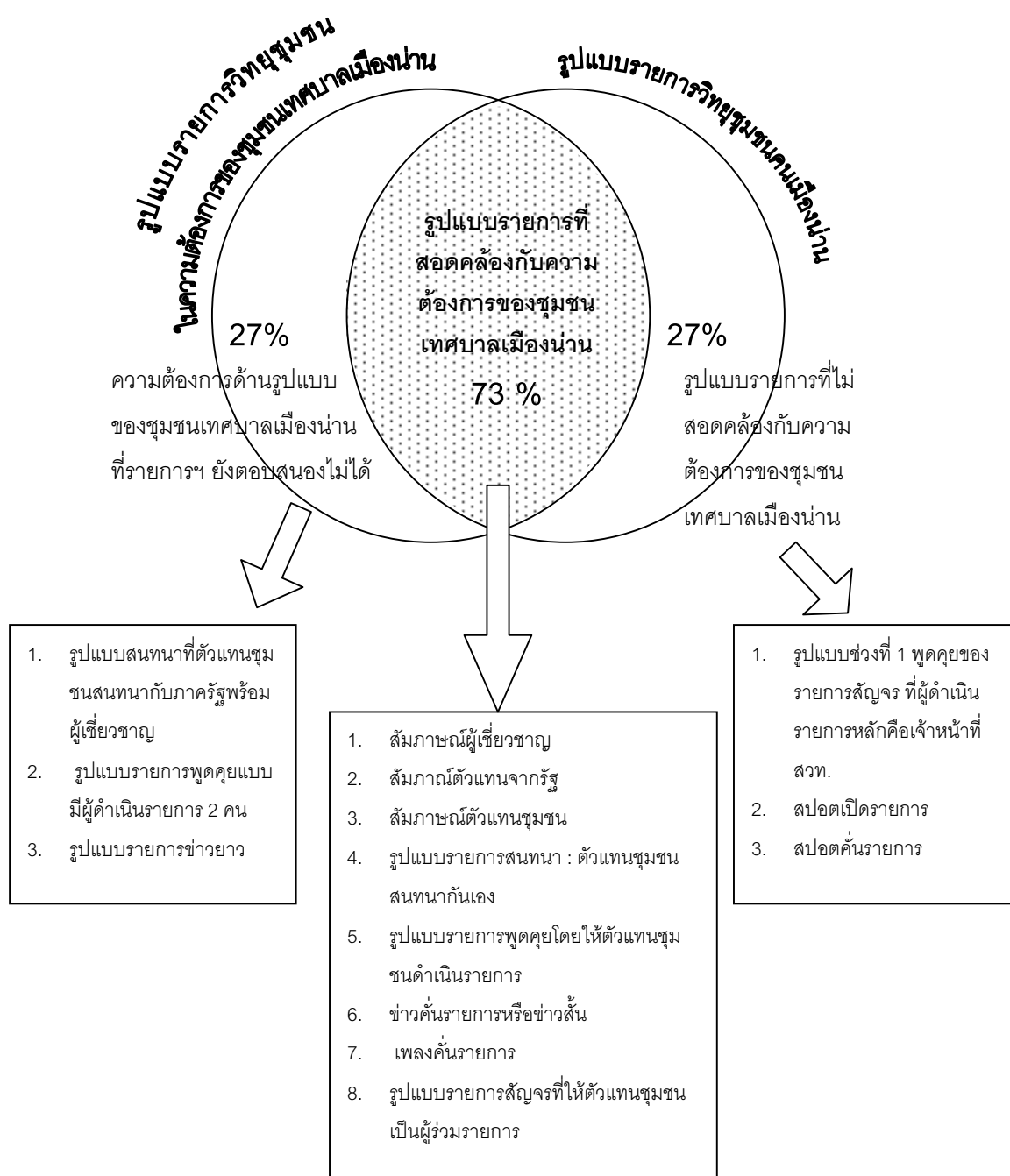
ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 8 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) สัมภาษณ์ตัวแทนจากรัฐ (3) สัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน (4) รูปแบบรายการสนทนาโดยเป็นตัวแทนชุมชนสนทนากันเอง (5) รูปแบบรายการพูดคุยโดยให้ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ (6) ข่าวสั้นรายการหรือข่าวสั้น (7) เพลงสั้นรายการ และ (8) รูปแบบรายการสัญจรที่ให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ร่วมรายการ คิดเป็น **รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองของชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ในด้านรูปแบบได้ 73% ของความต้องการทั้งหมด** และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบสนทนาที่ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐพร้อมผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (3) รูปแบบรายการข่าวยาว คิดเป็น **27% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ไม่ได้**

ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นี้มีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 8 รูปแบบ (73% **ของรูปแบบรายการที่ออกอากาศอยู่**) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1) ช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 2: ผู้ดำเนินรายการ 2 คนอ่านข่าวสลับกัน (3) ช่วงที่ 3 : สัมภาษณ์ (4) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ และรูปแบบรายการสัญจร (5) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (6) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (7) ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ และ (8) รูปแบบเพลงสั้นรายการ

ดังนั้นอีก 3 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่านก็ควรตัดออก ได้แก่ (27 % **ของรูปแบบรายการที่ออกอากาศอยู่**) (1) รูปแบบช่วงที่ 1 พูดคุยของรายการสัญจร ที่ผู้ดำเนินรายการหลักคือเจ้าหน้าที่ สวท. (2) รูปแบบสเปตเปิดรายการ และ (3) สเปตสั้นรายการ นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 3 รูปแบบ เพื่อไปเต็มความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ให้เต็ม ได้แก่ (1) รูปแบบรายการสนทนาโดยให้ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐพร้อมผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุยโดยให้ผู้ดำเนินรายการ 2 คน พูดคุยกัน และ (3) รูปแบบรายการข่าว ประเภข่าวยาว

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.1 นี้

แผนภาพที่ 6.1 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.1.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.2 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ			เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร			1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
1.1 ข่าวท้องถิ่น	◆	◆	1.1 ข่าวจากชุมชน
1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น	◆	◆	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น
1.3 ข่าวจากส่วนกลาง	◆	◆	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO
2. เนื้อหาให้ความรู้			2. เนื้อหาให้ความรู้
2.1 สุขภาพ	◆	◆	2.1 สุขภาพ
2.2 ยาเสพติด	◆	◆	2.2 การประกอบอาชีพ
2.3 การเกษตร	◆	◆	2.3 การเกษตร
2.4 การศึกษา	◆	◆	2.4 การศึกษา
2.5 สิ่งแวดล้อม	◆	◆	2.5 กฎหมาย / การเมือง
2.6 การทำกิจกรรมชุมชน	◆	◆	2.6 เศรษฐกิจ
2.7 ประเพณี วัฒนธรรม	◆	◆	2.7 กิจกรรมในชุมชน
2.8 ท่องเที่ยว	◆	◆	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม
2.9 ศาสนา	◆	◆	2.9 ศาสนา
3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง			3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง
3.1 จ๊อยซอ	◆	◆	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม
3.2 ค่าว	◆	◆	4. เชิญชวนหรือบริการ
3.3 ลูกทุ่ง / ลูกกรุง	◆	◆	4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มายังรายการ
3.4 นิทานพื้นบ้าน	◆	◆	4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ
4. เชิญชวนหรือบริการ			
4.1 โฆษณาสินค้าชุมชน	◆	◆	

- ความต้องการของชุมชน 17 เนื้อหา
รายการตอบสนองให้ได้ 9 เนื้อหา (53%)
- ความต้องการอีก 8 เนื้อหา ที่รายการยัง
ตอบสนองให้ไม่ได้ (47%)

- เนื้อหาของรายการ 15 เนื้อหา ตอบสนอง
ให้ชุมชนได้ 10 เนื้อหา (67%)
- 5 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก
เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความ
ต้องการของชุมชน (33%)

ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 17 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 9 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวท้องถิ่น (2)ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3)เรื่องสุขภาพ (4)การเกษตร (5)การศึกษา (6)การทำกิจกรรมชุมชน (7)ประเพณี วัฒนธรรม และ (8)ศาสนา เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (9)เพลงลูกทุ่ง **รายการที่ออกอากาศอยู่สามารถตอบสนองของชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ในด้านเนื้อหาได้ 53% ของความต้องการทั้งหมด** และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 8 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากส่วนกลาง เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (2)ยาเสพติด (3) สิ่งแวดล้อม (4) ท่องเที่ยว เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (5) จ๊อยซอ (6) คำว (7) นิทานพื้นบ้าน และเนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (8) โฆษณาสินค้าชุมชน คิดเป็น 47% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ไม่ได้

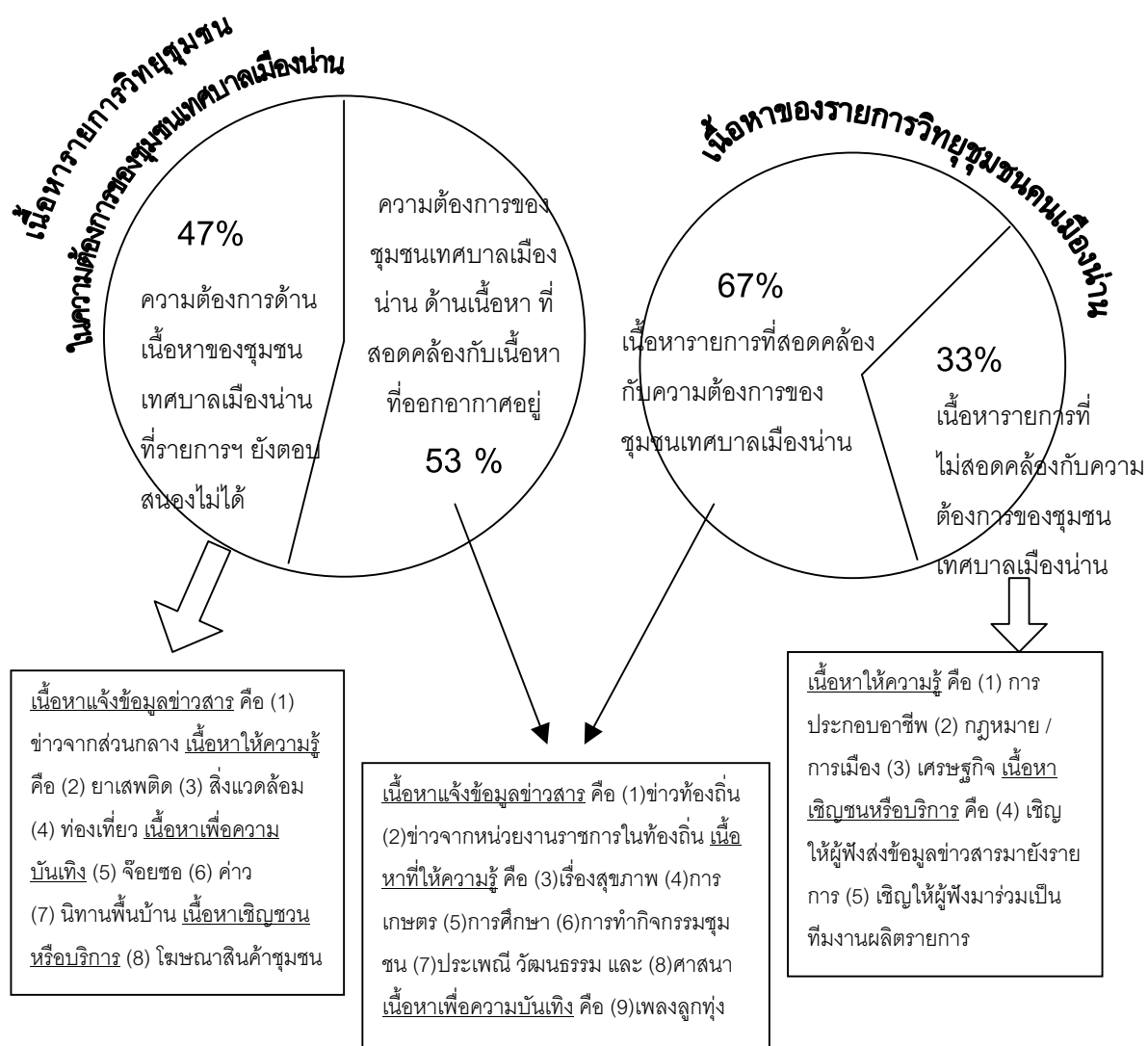
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 10 เนื้อหา (67% **ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่**) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5) การเกษตร (6) การศึกษา (7) การทำกิจกรรมชุมชน (8) ประเพณี วัฒนธรรม (9) ศาสนา เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (10) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม

ดังนั้นอีก 5 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่าน (33% **ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่**) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1) การประกอบอาชีพ (2) กฎหมาย / การเมือง (3) เศรษฐกิจ เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (4) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมายังรายการ (5) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 8 เนื้อหา เพื่อไปเติมความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่านนี้ให้เต็ม ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากส่วนกลาง เนื้อหาให้ความรู้ คือ (2) ยาเสพติด (3) สิ่งแวดล้อม (4) ท่องเที่ยว เนื้อหาเพื่อความบันเทิง (5) จ๊อยซอ (6) คำว (7) นิทานพื้นบ้าน เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ (8) โฆษณาสินค้าชุมชน

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.2 นี้

แผนภาพที่ 6.2 เปรียบเทียบเนื้อหารายการวิทยุชุมชนเทศบาลเมืองน่านที่ต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.1.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.3 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน
ต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ		เทคนิคการนำเสนอในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ภาษาท้องถิ่น	◆	◆	1. ออกอากาศสด
2. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)	◆	◆	2. ภาษาท้องถิ่น
		◆	3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)

ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน 2 เทคนิค ได้แก่ (1) ภาษาท้องถิ่น และ (2) ให้ผู้ฟังมีโอกาสโทรศัพท์เข้าไปร่วมในรายการ ซึ่งในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น ใช้เทคนิคทั้งสองประการนี้อยู่แล้ว จึงอาจเรียกได้ว่า รายการฯ สามารถตอบสนองของชุมชนเทศบาลนี้ในด้านเทคนิคการนำเสนอได้ครบถ้วน

1.1.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.4 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนเทศบาล
เมืองน่านต้องการ กับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชน เทศบาลเมืองน่านต้องการ
06.00 – 07.00 น.		เสาร์ - อาทิตย์
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	จันทร์ - ศุกร์
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		เสาร์ - อาทิตย์

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ที่ต้องการฟังรายการวิทยุชุมชนในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลาเดียวกัน แต่ยังต้องการฟังรายการเพิ่มเติมอีกในวันเสาร์ – อาทิตย์ เวลาเช้า 6.00 – 8.00น. และเวลาเย็น 17.00 – 18.00น.

1.1.6 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการฯ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ		วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ผีกรอบรม	◆	1. ผีกรอบรม	◆
1.1 ผู้ดำเนินรายการ		1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44	
2. ตั้งคณะกรรมการ	◆	2. ตั้งคณะกรรมการ	◆
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน		2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน	
2.2 แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบกันไป	◆	2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน	
3. จัดหางบประมาณ	◆	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่าย แบ่ง หน้าที่รับผิดชอบในแต่ละ ฝ่าย	◆
3.1 จากภาครัฐ		3. จัดหางบประมาณ	◆
3.2 จากภาคประชาชน	◆	3.1 จากภาครัฐ สปรส.	
3.3 จากภาคธุรกิจ	◆	3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน (SIF)	◆
4. สถานที่ตั้งสถานี	◆	4. สถานที่ตั้งสถานี	◆
4.1 ในวัด		4.1 สวท.น่าน	

วิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการ มี 7 วิธี ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองได้แล้ว 4 วิธี ได้แก่ (1) การจัดผีกรอบรมผู้ดำเนินรายการ (2) ตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน โดย (3) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ และ (4) จัดหางบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ส่วนอีก 3 วิธีที่รายการฯ ยังตอบสนองให้ไม่ได้คือ (1) งบประมาณจากภาคประชาชน (2) จากภาคธุรกิจ และ (3) จัดตั้งสถานีหรือห้องส่ง ภายในบริเวณวัด

1.2 ชุมชนน้ำเกียน

1.2.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์ของชุมชน

ชุมชนน้ำเกียนตั้งอยู่ในกิ่งอำเภอภูเพียงแซ่แห่งห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 10 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาและเป็นภูเขา มีลำน้ำเกียนเป็นสายน้ำที่สำคัญไหลผ่านพื้นที่ โดยมีอ่างเก็บน้ำอยู่กลางชุมชน ใช้เป็นที่สำหรับจัดงานแข่งขันแข่งขันบั้งไฟของหมู่บ้าน เพราะมีสภาพเป็นที่โล่งรอบอ่างเก็บน้ำ

การเดินทางจากตัวจังหวัดน่าน ข้ามสะพานพัฒนาภาคเหนือไปตามถนนสาย น่าน - แม่จริม ถึงวัดพระธาตุแซ่แห่ง ระยะทาง 2.5 กม. แล้วเลี้ยวขวาไปตามถนนสาย หนองเต่า - บ้านก๊อด ระยะทาง 6 กม. ก็จะเข้าสู่ตำบลน้ำเกียน ผู้ใหญ่คาค ด่าดี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 หัวหน้าชุมชนได้เล่าให้คณะวิจัย ฟังว่า

“น้ำเกียน เป็นเสียงเพี้ยนของภาษาพื้นเมืองซึ่งมาจากคำว่า “น้ำเกวียน” เพราะเมื่อตอนสร้างพระธาตุแซ่แห่งมีเกวียนบรรทุกทองคำที่จะนำไปก่อสร้างมา ติดหล่มและถูกกระแสน้ำพัดแถวแม่น้ำนี้ ชาวบ้านจึงเรียกแม่น้ำเกวียนจนเพี้ยนมาเป็นน้ำเกียน” (พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ 25 มกราคม 2546)

ชุมชนน้ำเกียนแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน และมีประชากรแยกออกตามหมู่บ้านได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางแสดงจำนวนหมู่บ้านและประชากรของชุมชนน้ำเกียนเดือนมกราคม 2544

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนหลังคาเรือน	ประชากรรวม	ชาย	หญิง	รายได้เฉลี่ยบาท/คน/ปี
1	น้ำเกียนใต้	187	750	369	381	4,024
2	น้ำเกียนเหนือ	134	488	250	238	5,118
3	ต้นกอก	140	559	290	269	2,240
4	ใหม่พัฒนา	127	539	270	268	3,911
5	ใหม่สันติสุข	117	403	195	208	3,928
	รวม	727	2,739	1,374	1,365	

ตารางแสดงจำนวนประชากร และรายได้เฉลี่ยของชาวชุมชนน้ำเกียนทั้ง 5 หมู่บ้าน เป็นข้อมูลล่าสุดเมื่อเดือนมกราคม ปี 2544 สืบจากข้อมูลโดยองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำเกียน

อาชีพหลักของชุมชนน้ำเกียนมีอาชีพทำการเกษตร พืชที่ปลูกมากที่สุดคือ ข้าวนาปี และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และประกอบอาชีพเสริมโดยการทำหัตถกรรมจักสานไว้เพื่อใช้ในครัวเรือน มีการรวมกลุ่มสตรีแปรรูปวัสดุไม้ไผ่

1.2.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.6 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนน้ำเกียนต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนน้ำเกียน ต้องการ		รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. รูปแบบสัมภาษณ์	◆	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่
1.1 สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต	◆	◆	1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
2. รูปแบบสนทนา	◆	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน
2.1 ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ	◆	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
2.2 ตัวแทนชุมชนสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ	◆	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ
3. รูปแบบรายการพูดคุย	◆	◆	2. รายการสัปดาห์ ผู้ดำเนินรายการหลักคือเจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่
3.1 ยาวจนเป็นผู้ดำเนินรายการ	◆	◆	2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
3.2 ผู้ว่าฯ พบประชาชน	◆	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ กับตัวแทนชุมชน
3.3 พูดคุยแบบผู้ดำเนินรายการ 2 คน	◆	◆	2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
4. รูปแบบรายการข่าว	◆	◆	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ราชการ
4.1 ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	◆	◆	3. เพลงคั่นรายการ
5. รูปแบบรายการเพลง	◆	◆	4. สปอต
5.1 เพลงคั่นรายการ	◆	◆	4.1 สปอตเปิดรายการ
6. รูปแบบรายการตลก	◆	◆	4.2 สปอตคั่นรายการ
7. รูปแบบละคร	◆	◆	
8. ปกิณกะบันเทิง	◆	◆	

ชุมชนน้ำเกียน มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการ

สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต (2) ข่าวค้นรายการหรือข่าวสั้น และ (3) เพลงค้นรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองของชุมชนน้ำเกียน ในด้านรูปแบบได้ 27% ของความต้องการทั้งหมด และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 8 รูปแบบ ได้แก่ (1)รูปแบบ สันทนาการที่ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ (2) สันทนาการระหว่างตัวแทนชุมชนกับผู้เชี่ยวชาญ (3) รูปแบบรายการพูดคุยที่มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ (4) รายการพูดคุยที่เป็นผู้ว่าฯพบประชาชน (5) รายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน (6) รูปแบบรายการตลก (7) รายการละคร และ (8) ปกิณกะบันเทิง คิดเป็น 73% ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชน น้ำเกียนนี้ไม่ได้

ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่ง สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 3 รูปแบบ (27% ของรูปแบบที่ออกอากาศทั้งหมด) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1)ช่วงที่ 2ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน (2) ช่วงที่ 3 :สัมภาษณ์ และ (3) รูปแบบรายการเพลงค้นรายการ

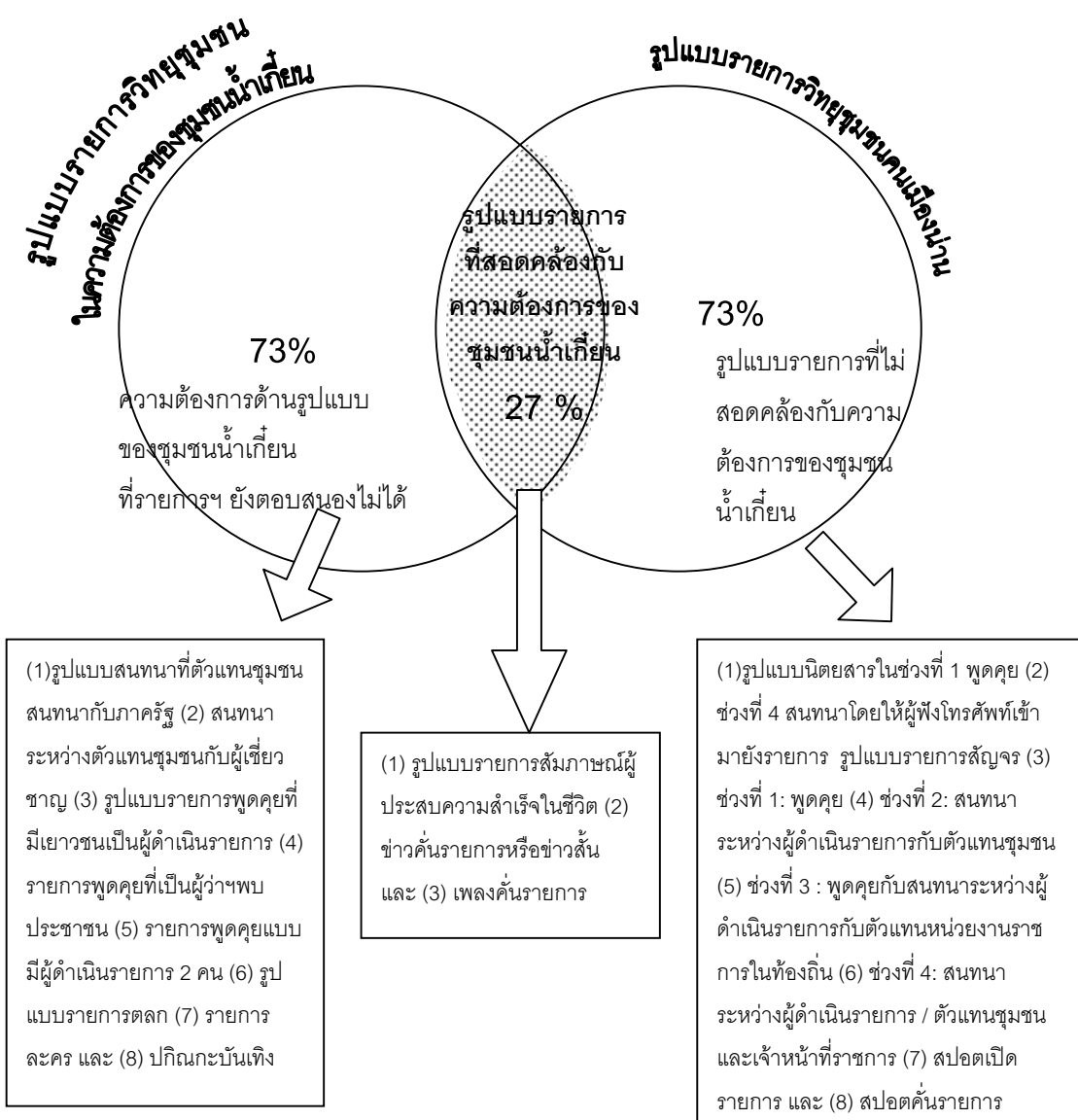
ดังนั้นอีก 8 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำเกียน (73% ของรูปแบบที่ออกอากาศทั้งหมด) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ (1)รูปแบบนิตยสารในช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ รูปแบบรายการสัญจร (3) ช่วงที่ 1: พูดคุย (4) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (5) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (6) ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (7) สปอตเปิดรายการ และ (8) สปอตค้น รายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 8 รูปแบบ เพื่อไปเติมความต้องการของชุมชน น้ำเกียนนี้ให้เต็ม ได้แก่ (1)รูปแบบสนทนาที่ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ (2) สันทนาการระหว่าง ตัวแทนชุมชนกับผู้เชี่ยวชาญ (3) รูปแบบรายการพูดคุยที่มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ (4) รายการพูดคุยที่เป็นผู้ว่าฯพบประชาชน (5) รายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน (6) รูปแบบ รายการตลก (7) รายการละคร และ (8) ปกิณกะบันเทิง

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.3 นี้

แผนภาพที่ 6.3 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนน้ำเกียนต้องการ

กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.2.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.7 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนน้ำเกี๋ยนต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนน้ำเกี๋ยน ต้องการ		เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร		1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
1.1 ข่าวท้องถิ่น	◆	1.1 ข่าวจากชุมชน
1.2 ข่าวเกษตร	◆	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น
1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น	◆	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO
1.3 ข่าวจากส่วนกลาง	◆	
1.4 ข่าวสมัครงาน	◆	2. เนื้อหาให้ความรู้
2. เนื้อหาให้ความรู้		2.1 สุขภาพ
2.1 สุขภาพ	◆	2.2 การประกอบอาชีพ
2.2 ยาเสพติด	◆	2.3 การเกษตร
2.3 การเกษตร	◆	2.4 การศึกษา
2.4 การศึกษา	◆	2.5 กฎหมาย / การเมือง
2.5 สิ่งแวดล้อม	◆	2.6 เศรษฐกิจ
2.6 การทำกิจกรรมชุมชน	◆	2.7 กิจกรรมในชุมชน
2.7 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	◆	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม
3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง	◆	2.9 ศาสนา
3.1 จ๊อยซอ		3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง
3.2 คำว	◆	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม
3.3 ลูกทุ่ง / ลูกกรุง	◆	4. เชิญชวนหรือบริการ
3.4 หมอลำ	◆	4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มายังรายการ
3.5 สตริง	◆	4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ
3.6 ละคร	◆	

- ความต้องการของชุมชน 18 เนื้อหา
รายการตอบสนองให้ได้ 7 เนื้อหา (39%)
- ความต้องการอีก 11 เนื้อหา ที่รายการยัง
ตอบสนองให้ไม่ได้ (61%)

- เนื้อหาของรายการ 15 เนื้อหา ตอบสนองให้
ชุมชนได้ 8 เนื้อหา (53%)
- 7 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก
เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความต้องการ
ของชุมชน (47%)

ชุมชนน้ำเกี๋ยน มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 18 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 7 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวท้องถิ่น (2)ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3)เรื่องสุขภาพ (4)การเกษตร (5)การศึกษา (6)การทำกิจกรรมชุมชน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (7)เพลงลูกทุ่ง คิดเป็นรายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองของชุมชนน้ำเกี๋ยน ในด้านเนื้อหาได้ 39% ของความต้องการทั้งหมด และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 11 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวเกษตร (2)ข่าวจากส่วนกลาง (3)ข่าวสมัครงาน เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4)ยาเสพติด (5) สิ่งแวดล้อม (6) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (7) จ้อยซอ (8) คำว (9) หมอลำ (10) เพลงสตริง และ (11) ละคร คิดเป็น 61 % ของความต้องการทั้งหมด ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนน้ำเกี๋ยนนี้ไม่ได้

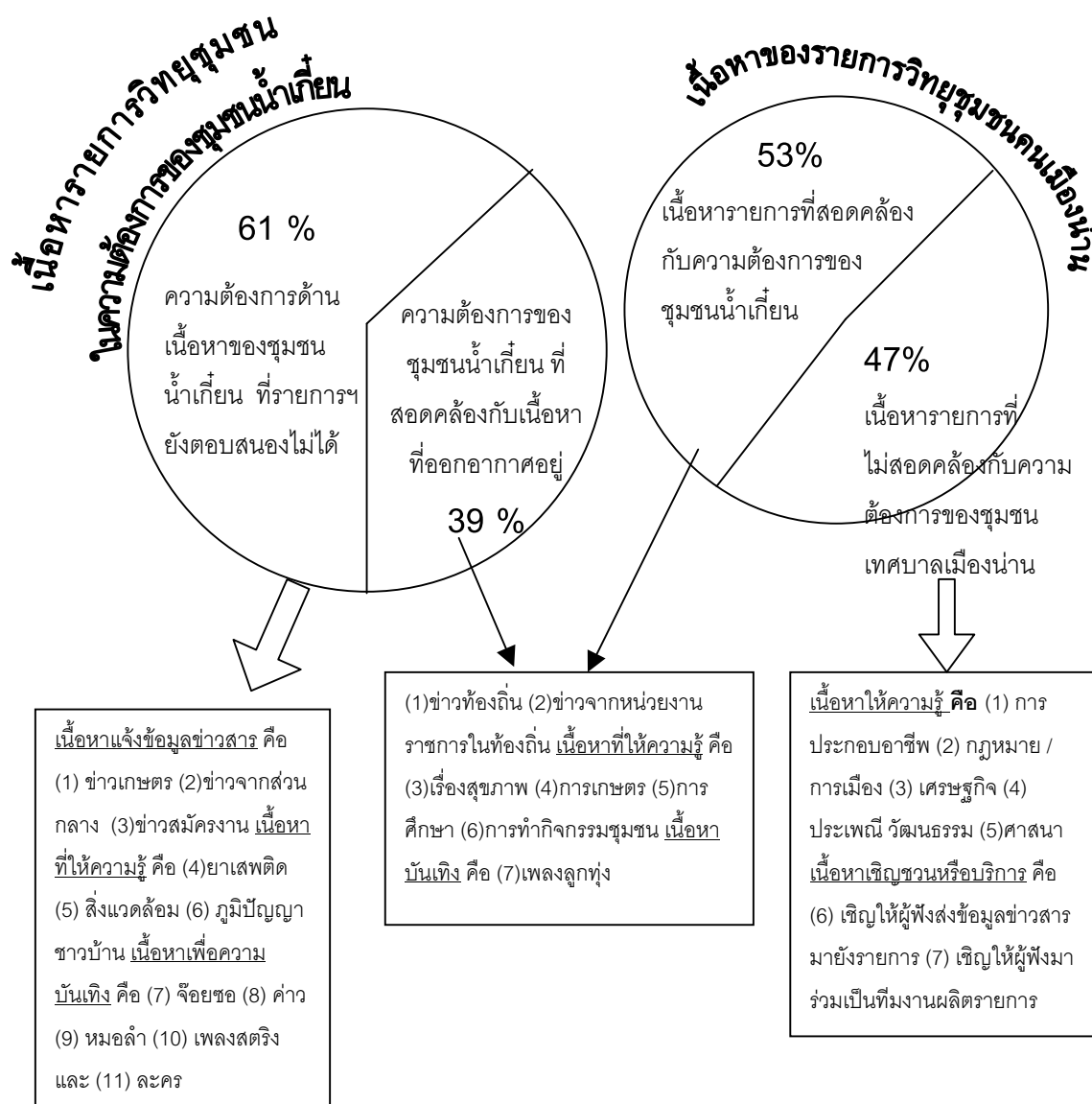
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 8 เนื้อหา (53%ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5) การเกษตร (6) การศึกษา (7) การทำกิจกรรมชุมชน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (8) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม

ดังนั้นอีก 7 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำเกี๋ยน (47% ของเนื้อหาที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1) การประกอบอาชีพ (2) กฎหมาย / การเมือง (3) เศรษฐกิจ (4) ประเพณี วัฒนธรรม (5)ศาสนา เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (6) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมายังรายการ (7) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 11 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวเกษตร (2)ข่าวจากส่วนกลาง (3)ข่าวสมัครงาน เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4)ยาเสพติด (5) สิ่งแวดล้อม (6) ภูมิปัญญาชาวบ้าน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (7) จ้อยซอ (8) คำว (9) หมอลำ (10) เพลงสตริง และ (11) ละคร

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.4 นี้

แผนภาพที่ 6.4 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนน้ำเกี๋ยนต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.2.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.8 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนน้ำเกี๋ยนต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการ ที่ชุมชนเทศบาลฯ ต้องการ		เทคนิคการนำเสนอในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ออกอากาศสด	◆	◆	1. ออกอากาศสด
2. ภาษาท้องถิ่น	◆	◆	2. ภาษาท้องถิ่น
3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)	◆	◆	3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)
4. เกมชิงรางวัล	◆		

ชุมชนน้ำเกี๋ยน มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน 4 เทคนิค ได้แก่ (1) ภาษาท้องถิ่น (2) ให้ผู้ฟังมีโอกาสโทรศัพท์เข้าไปร่วมในรายการ (3) ต้องการให้รายการออกอากาศสด และ (4) ต้องการให้มีการเล่นเกมชิงรางวัล ซึ่งในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น มีเทคนิคการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการเพียง 3 รูปแบบ ซึ่งหากต้องการให้รายการฯ ตอบสนองชุมชนน้ำเกี๋ยน ในด้านเทคนิคนี้ให้ครบถ้วน รายการจะต้องมีการเล่นเกมชิงรางวัล เพิ่มขึ้นในรายการ

1.2.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.9 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนน้ำเกียนต้องการ กับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชน น้ำเกียนต้องการ
06.00 – 07.00 น.		
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	ทุกวัน
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนน้ำเกียนที่ต้องการฟังรายการวิทยุชุมชน แต่ยังคงต้องการฟังเพิ่มอีก 1 ชั่วโมง คือ 15.00 – 16.00น. รวมเป็นเวลาออกอากาศทั้งสิ้น 3 ชั่วโมง (13.00 – 16.00น.) นอกจากนี้ยังต้องการฟังทุกวัน ดังนั้นหากต้องการให้รายการ ออกอากาศในวัน เวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนี้ จะต้องออกอากาศเพิ่มเติมอีก ในวันเสาร์ – อาทิตย์ เวลา 13.00 – 16.00 น. เช่นเดียวกัน

1.2.6 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.10 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนน้ำเกียนต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการฯ ที่ชุมชนน้ำเกียนต้องการ		วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ผีกรอบม	◆	1. ผีกรอบม	◆
1.1 ผู้ดำเนินรายการ		1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15	
1.2 ช่างเทคนิค	◆	สด.44	
2. ตั้งคณะกรรมการ	◆	2. ตั้งคณะกรรมการ	◆
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน		2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน	
2.2 แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบกันไป	◆	2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน	
3. จัดหางบประมาณ	◆	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่าย	◆
3.1 จากภาครัฐ		แบ่ง หน้าที่รับผิดชอบในแต่ละ	
4. สถานที่ตั้งสถานี	◆	ฝ่าย	
4.1 ในชุมชน (พื้นที่สาธารณะ)		3. จัดหางบประมาณ	◆
		3.1 จากภาครัฐ สป.ร.ส.	
		3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน	◆
		(SIF)	
		4. สถานที่ตั้งสถานี	◆
		4.1 สวท.น่าน	

ความต้องการของชุมชนน้ำเกียนทางด้านวิธีดำเนินงานนั้น มีทั้งสิ้น 6 วิธี ซึ่งได้รับการตอบ
สนองแล้ว 4 วิธี ได้แก่ (1) จัดผีกรอบมผู้ดำเนินรายการ (2) จัดตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุม
ชน โดย (3) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่าย ๆ และ (4) มีการจัดหางบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ
ส่วนอีก 2 วิธีที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ได้แก่ (1) จัดผีกรอบมช่างเทคนิค และ (2) จัดตั้งสถานี
หรือห้องส่งในสถานที่สาธารณะ ที่ไม่ใช่สถานที่ของหน่วยงานราชการ

1.3 ชุมชนเมืองจ้ง

1.3.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์

ชุมชนเมืองจ้งตั้งอยู่ในเขตกิ่งอำเภอภูเพียงแซ่ห่างจากอำเภอเมืองน่าน ประมาณ 14 กิโลเมตร ประกอบไปด้วย 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่1 บ้านหาดเค็ด หมู่2 บ้านเมืองจ้งใต้ หมู่3 บ้านหาดผาชน หมู่4 บ้านเมืองหลวง หมู่5บ้านเมืองจ้งเหนือ หมู่6 บ้านจัดสรร หมู่7 บ้านสบยาว หมู่8 บ้านราษฎร์สามัคคี หมู่9 บ้านใหม่สามัคคี

มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 6,322 คน เป็นชาย 3,199 คน เป็นหญิง 3,123 คน

อาชีพหลักของประชากร ทำนา ทำสวน ทำไร่ โดยประกอบอาชีพเสริม เลี้ยงสัตว์ และทำงานหัตถกรรม มีองค์กรชุมชนด้านการอนุรักษ์สัตว์น้ำอยู่ทุกหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และป่า บ้านหาดผาชน บ้านหาดเค็ด บ้านหลวง บ้านสบยาว เป็นต้น โดยมีที่ทำการผู้ใหญ่บ้านที่สถานที่ตั้งกลุ่มองค์กร นอกนั้นยังมีกลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเกษตร กลุ่มเยาวชนยาเมือง

ส่วนระบบสาธารณูปโภคมีไฟฟ้าใช้เพียง 5 หมู่บ้าน และจำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า 4,153 คน 969 ครัวเรือน (ที่มา www.thaitambon.com สํารวจเมื่อปี 2002)

1.3.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.11 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนเมืองจัตตองการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนเมืองจัตตองการ		รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. รูปแบบสัมภาษณ์			1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่
1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆	◆	1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
1.2 สัมภาษณ์ตัวแทนจากรัฐ	◆	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน
2. รูปแบบสนทนา	◆	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
2.1 ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐพร้อมผู้เชี่ยวชาญ	◆	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาแจ้งรายการ
3. รูปแบบรายการพูดคุย	◆	◆	2. รายการสัปดาห์ ผู้ดำเนินรายการหลักคือเจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่
3.1 เยวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	◆	◆	2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
3.2 ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน ดำเนินรายการ	◆	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ กับตัวแทนชุมชน
3.3 ผู้เชี่ยวชาญดำเนินรายการ	◆	◆	2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
3.4 พูดคุยแบบผู้ดำเนินรายการ 2 คน	◆	◆	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ราชการ
4. รูปแบบรายการข่าว	◆	◆	3. เพลงคั่นรายการ
4.1 ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	◆	◆	4. สปอต
4.2 ข่าวยาว	◆	◆	4.1 สปอตเปิดรายการ
5. รูปแบบรายการเพลง	◆	◆	4.2 สปอตคั่นรายการ
5.1 เพลงคั่นรายการ	◆		
- ชุมชนต้องการ 10 รูปแบบ ซึ่งรายการ			
ตอบสนองให้ได้ 4 รูปแบบ (40%)			
- ความต้องการ 36รูปแบบ ที่รายการยัง			
ตอบสนองให้ไม่ได้ (60%)			
- รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ			
ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 3 รูปแบบ (27%)			
- รูปแบบที่ควรตัดออก 8 รูปแบบ (73%)			

ชุมชนเมืองจ้ง มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 10 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) สัมภาษณ์ตัวแทนจากภาครัฐ (3) ข่าวคั่นรายการหรือข่าวสั้น และ (4) เพลงคั่นรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองของชุมชนเมืองจ้ง ในด้านรูปแบบได้ 40% ของความต้องการของชุมชน และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 6 รูปแบบ ได้แก่ (1)รูปแบบสนทนาที่ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ พร้อมผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุยที่มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ (3) รายการพูดคุยที่ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน เป็นผู้ดำเนินรายการ (4) รายการพูดคุยที่มีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ดำเนินรายการ (5) รายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (6) รูปแบบรายการข่าว ประเภข่าวยาว คิดเป็น 60% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนเมืองจ้งนี้ไม่ได้

ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 3 รูปแบบ (27% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1)ช่วงที่ 2ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน (2) ช่วงที่ 3 :สัมภาษณ์ และ (3) รูปแบบรายการเพลงคั่นรายการ

ดังนั้นอีก 8 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเมืองจ้ง (73% ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ (1)รูปแบบนิตยสารในช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ รูปแบบรายการสัญจร (3) ช่วงที่ 1: พูดคุย (4) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (5) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (6) ช่วงที่ 4: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (7) สปอตเปิดรายการ และ (8) สปอตคั่นรายการ

1.5 ชุมชนแม่จirim

1.5.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์

ชุมชนแม่จirimเดินทางจากอำเภอเมืองน่านข้ามสะพานพัฒนาภาคเหนือไปทางเดียวกับชุมชนน้ำเกี๋ยน แต่แยกวัดพระธาตุแช่แห้งเลี้ยวซ้ายไป 38 กิโลเมตร จะถึงอำเภอแม่จirim

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา มีพื้นที่ราบน้อย พื้นที่ตั้งหมู่บ้านเป็นรูปแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้ มีลำน้ำว่าไหลผ่านมีแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำว่า แม่น้ำแม่จirim แม่น้ำเป่ง

อำเภอแม่จirimแบ่งการปกครองออกเป็น 5 ตำบล ดังตารางแสดงข้อมูลตัวเลขจำนวนประชากรจากสำนักงานเกษตรจังหวัดน่านเมื่อ ธันวาคม 2545 ดังนี้

ตารางแสดงตำบลและจำนวนประชากรของชุมชนแม่จirim เมื่อเดือนธันวาคม 2545

ตำบล	ประชากรรวม	ชาย	หญิง
1. นองแดง	3,894	1,992	1,902
2. หมอเมือง	2,189	1,085	1,104
3. น้ำพาง	3,975	2,069	1,906
4. น้ำปาย	1,941	1,012	929
5. แม่จirim	2,324	1,237	1,087
รวม	14,323	7,395	6,928

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และมีอาชีพเสริมปลูกหม่อน เลี้ยงไหม หรือ ค้าขาย มีการรวมกลุ่มทางด้านอาชีพ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรตำบลหนองแดง ตำบลหมอเมือง กลุ่มแม่บ้านชาเขียวใบหม่อน และยังมีกลุ่มอนุรักษ์ป่า และ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุข

ลักษณะของชุมชนโดยทั่วไปในตำบลแม่จirimมีโทรศัพท์ใช้เพียงแค่ 6 เลขหมายเท่านั้น และมีวัดอยู่ทุกตำบล ตั้งชื่อตามชื่อตำบลเช่น วัดหมอเมือง วัดน้ำปาย วัดหนองแดง ชุมชนแม่จirim มีแหล่งท่องเที่ยวขึ้นหน้าขึ้นตา คือการเที่ยวแบบอนุรักษ์ธรรมชาติล่องแก่งน้ำว่า ทั้งอำเภอมีสถานีนอนมัยเพียง 2 แห่ง

1.5.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.21 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนแม่จรมต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนแม่จรม ต้องการ		รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. รูปแบบสัมภาษณ์	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่	◆
1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆	1.1 ช่วงที่ 1 : พุดคุย	◆
2. รูปแบบรายการพุดคุย	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน	◆
2.1 ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์	◆
2.2 พุดคุยแบบผู้ดำเนินรายการ 2 คน	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ	◆
3. รูปแบบรายการข่าว	◆	2. รายการสัจจกร ผู้ดำเนินรายการหลักคือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่	◆
3.1 ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	◆	2.1 ช่วงที่ 1: พุดคุย	◆
3.2 ข่าวยาว	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ กับตัวแทนชุมชน	◆
4. รูปแบบรายการเพลง	◆	2.3 ช่วงที่ 3: พุดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น	◆
4.1 เพลงคั่นรายการ	◆	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ราชการ	◆
<p>- ชุมชนต้องการ 6 รูปแบบ ซึ่งรายการตอบสนองให้ได้ 4 รูปแบบ (67%)</p> <p>- ความต้องการ 2 รูปแบบ ที่รายการยังตอบสนองให้ได้ (33%)</p>		3. เพลงคั่นรายการ	◆
		4. สปอต	◆
		4.1 สปอตเปิดรายการ	◆
		4.2 สปอตคั่นรายการ	◆
<p>- รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ</p> <p>- ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45%)</p> <p>- รูปแบบที่ควรตัดออก 6 รูปแบบ (55%)</p>			

ชุมชนแม่จริม มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 6 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 4 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) รูปแบบรายการพูดคุย โดยให้ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ (3) รูปแบบรายการข่าว ประเภข่าวสั้น และ (4) เพลงคั่นรายการ คิดเป็น **รายการที่ออกอากาศอยู่นั้นสามารถตอบสนองของชุมชนแม่จริม ในด้านรูปแบบได้ 67% ของความต้องการของชุมชน** และรายการยังตอบสนองไม่ได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (2) รูปแบบ รายการข่าว ประเภข่าวยาว คิดเป็น **33% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนแม่จริมนี้ไม่ได้**

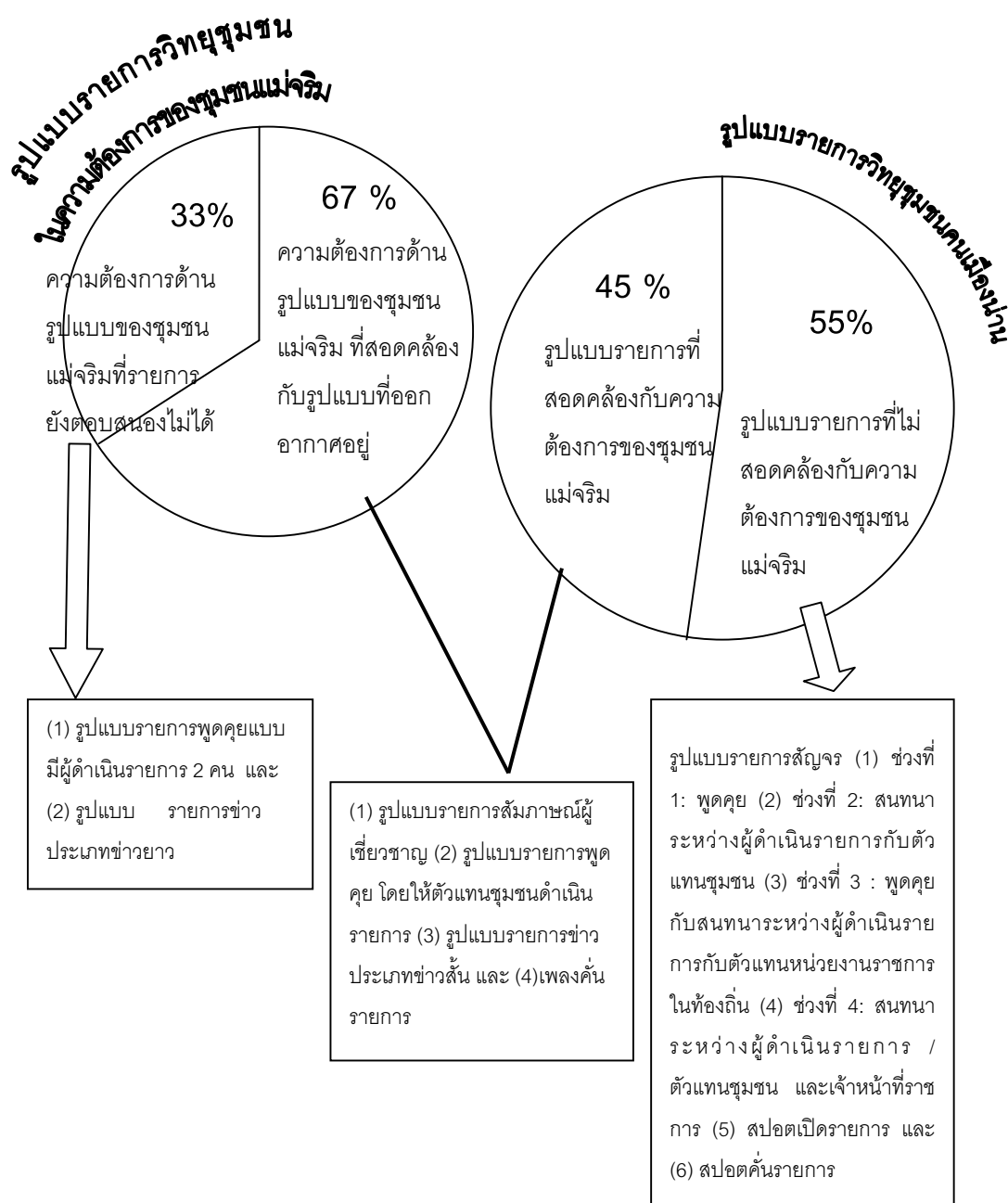
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45% **ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ**) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1) ช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 2 ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน (3) ช่วงที่ 3 :สัมภาษณ์ (4) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ และ (5) รูปแบบรายการเพลงคั่นรายการ

ดังนั้นอีก 6 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแม่จริม (55% **ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ**) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ รูปแบบรายการสัปดาห์ (1) ช่วงที่ 1: พูดคุย (2) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (3) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (4) ช่วงที่ 4: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (5) สปอตเปิดรายการ และ (6) สปอตคั่นรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน และ (2) รูปแบบ รายการข่าว ประเภข่าวยาว

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.9 นี้

แผนภาพที่ 6.9 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนแม่จริมต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.5.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.22 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนแม่จริมต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนแม่จริม ต้องการ		เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร		1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร
1.1 ข่าวท้องถิ่น	◆	1.1 ข่าวจากชุมชน
1.2 ข่าวต่างประเทศ	◆	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น
1.2 ข่าวบันเทิง	◆	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO
1.3 ข่าวการเมือง	◆	
1.4 ข่าวสังคม	◆	2. เนื้อหาให้ความรู้
1.5 ข่าวสุขภาพ	◆	2.1 สุขภาพ
1.6 ข่าวกีฬา	◆	2.2 การประกอบอาชีพ
2. เนื้อหาให้ความรู้		2.3 การเกษตร
2.1 สุขภาพ	◆	2.4 การศึกษา
2.2 ยาเสพติด	◆	2.5 กฎหมาย / การเมือง
2.3 การศึกษา	◆	2.6 เศรษฐกิจ
2.4 สิ่งแวดล้อม	◆	2.7 กิจกรรมในชุมชน
2.5 ประเพณี วัฒนธรรม	◆	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม
2.6 ท้องเที่ยว	◆	2.9 ศาสนา
2.7 แนะนำอาชีพ	◆	3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง
2.8 ภูมิปัญญาชาวบ้าน	◆	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม
3. เชิญชวนหรือบริการ	◆	4. เชิญชวนหรือบริการ
3.1 โฆษณาสินค้าชุมชน	◆	4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มายังรายการ
3.2 เชิญชวนให้มาเที่ยว จ.น่าน	◆	4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ

- ความต้องการของชุมชน 17 เนื้อหา
รายการตอบสนองให้ได้ 5 เนื้อหา (29%)
- ความต้องการอีก 12 เนื้อหา ที่รายการยัง
ตอบสนองให้ไม่ได้ (71%)

- เนื้อหาของรายการ 15 เนื้อหา ตอบสนองให้
ชุมชนได้ 7 เนื้อหา (47%)
- 8 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก
เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความต้องการ
ของชุมชน (53%)

ชุมชนแม่จริม มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 17 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 5 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (2)เรื่องสุขภาพ (3)การศึกษา (4)ประเพณีวัฒนธรรม (5)แนะนำอาชีพ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองของชุมชนแม่จริม ในด้านเนื้อหาได้ 29% ของความต้องการของชุมชน และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 12 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวต่างประเทศ (2) ข่าวบันเทิง (3) ข่าวการเมือง (4) ข่าวสังคม (5) ข่าวสุขภาพ (6) ข่าวกีฬา เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (7)ยาเสพติด (8) สิ่งแวดล้อม (9) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (10)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิญชวน หรือบริการ คือ (11) โฆษณาสินค้าชุมชน และ (12) เชิญชวนให้มาเที่ยว จ.น่าน คิดเป็น 71% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนแม่จริมนี้ไม่ได้

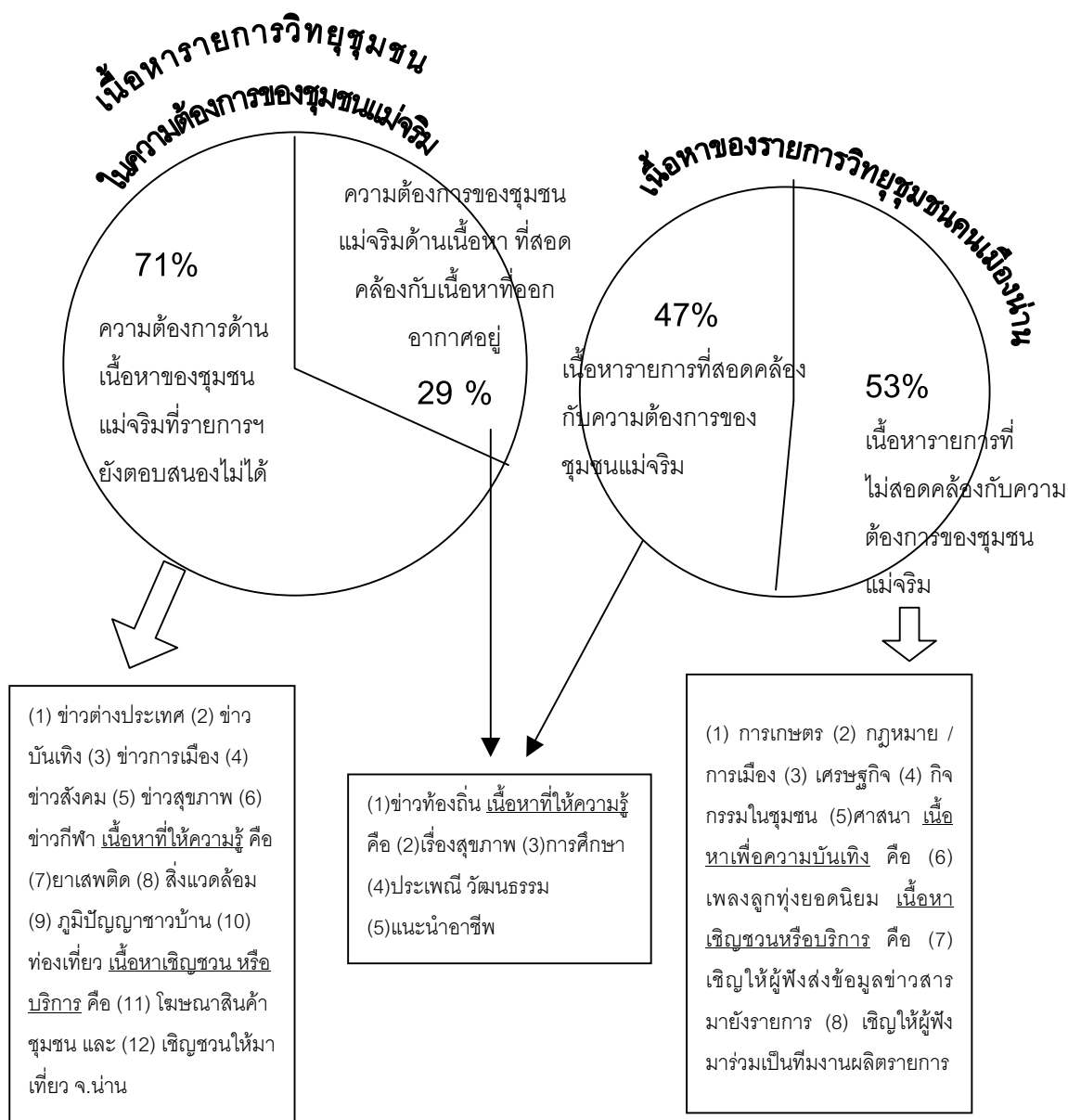
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 7 เนื้อหา (47% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5) การศึกษา (6) การประกอบอาชีพ และ (7) ประเพณี วัฒนธรรม

ดังนั้นอีก 8 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแม่จริม (53% ของเนื้อหา รายการที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1) การเกษตร (2) กฎหมาย / การเมือง (3) เศรษฐกิจ (4) กิจกรรมในชุมชน (5)ศาสนา เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (6) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (7) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมายังรายการ (8) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 12 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวต่างประเทศ (2) ข่าวบันเทิง (3) ข่าวการเมือง (4) ข่าวสังคม (5) ข่าวสุขภาพ (6) ข่าวกีฬา เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (7)ยาเสพติด (8) สิ่งแวดล้อม (9) ภูมิปัญญาชาวบ้าน (10)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิญชวน หรือบริการ คือ (11) โฆษณาสินค้าชุมชน และ (12) เชิญชวนให้มาเที่ยว จ.น่าน

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.10 นี้

แผนภาพที่ 6.10 เปรียบเทียบเนื้อหารายการวิทยุชุมชนแม่จริมต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.5.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.23 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนแม่จริมต้องการกับ
เทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการ ที่ชุมชนแม่จริม ต้องการ		เทคนิคการนำเสนอในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ภาษาท้องถิ่น	◆	◆	1. ออกอากาศสด
		◆	2. ภาษาท้องถิ่น
		◆	3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)

ชุมชนแม่จริม มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านเพียง
เทคนิคเดียว คือ ต้องการให้ดำเนินรายการโดยใช้ภาษาท้องถิ่น ซึ่งในรายการ วิทยุชุมชนคนเมือง
น่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น มีเทคนิคการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการนี้อย่างสมบูรณ์แล้ว
แต่หากต้องการให้รายการฯ ตอบสนองชุมชนแม่จริม ในด้านเทคนิคนี้ให้ครบถ้วน รายการจะต้อง
ตัดเทคนิคการนำเสนอที่ใช้การโทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in) ออก ส่วนในเรื่องของการออก
อากาศสดหรือไม่นั้น ชุมชนแม่จริมไม่ได้เน้นจุดนี้เป็นเรื่องสำคัญนัก

1.5.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.24 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนแม่จริมต้องการ กับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชน แม่จริมต้องการ
06.00 – 07.00 น.		
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		จันทร์ - ศุกร์
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแม่จริมเลย เพราะชุมชนแม่จริมต้องการฟังรายการที่ออกอากาศในวันจันทร์ถึงศุกร์ เวลา 10.00 – 11.00น.

1.5.6 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.25 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนแม่จรมต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการ ที่ชุมชนแม่จรมต้องการ		วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ผูกอบรม	◆	◆	1. ผูกอบรม
1.1 คณะกรรมการ		◆	1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44
2. ตั้งคณะกรรมการ	◆	◆	2. ตั้งคณะกรรมการ
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน		◆	2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน
2.2 แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ โดยแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบกันไป	◆	◆	2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน
3. สถานที่ตั้งสถานี	◆	◆	2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่ายแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบในแต่ละฝ่าย
3.1 ที่ว่าการอำเภอ	◆	◆	3. จัดหางบประมาณ
4. ประเมินผลรายการ	◆	◆	3.1 จากภาครัฐ สปรส.
		◆	3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน (SIF)
		◆	4. สถานที่ตั้งสถานี
			4.1 สวท.น่าน

วิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนแม่จรมต้องการ มี 5 วิธี ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองได้แล้ว 2 วิธี ได้แก่ (1) ตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน โดย (2) แบ่งหน้าที่รับผิดชอบเป็นฝ่ายต่าง ๆ ส่วนอีก 3 วิธีที่รายการฯ ยังตอบสนองให้ไม่ได้คือ (1) จัดตั้งสถานี หรือห้องส่งไว้ที่ว่าการอำเภอ และ (2) ต้องมีการประเมินผลรายการ

1.6 ชุมชนนาหมื่น

1.6.1 ลักษณะทางประชากร และภูมิศาสตร์

การเดินทางไปอำเภอนาหมื่นค่อนข้างอันตราย ตลอดการเดินทางด้วยรถยนต์ต้องไต่ขึ้นลงภูเขาหลายลูกเป็นระยะทางเกือบ 100 กิโลเมตร เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อน มีที่ราบระหว่างหุบเขาเพื่อทำการเกษตรกรรมเพียงเล็กน้อยคิดเป็นร้อยละ 20 เท่านั้น สภาพป่าไม้จึงยังคงสมบูรณ์และเป็นพื้นที่ต้นน้ำของลำน้ำสาขาแม่น้ำน่านหลายสาย จึงมีการรวมกลุ่มด้านการอนุรักษ์ป่าบ้านปิงหลวง ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านปิงหลวง

อำเภอนาหมื่นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลนาทะนุง ตำบลบ่อแก้ว ตำบลเมืองลี และตำบลปิงหลวง ดังตารางแสดงจำนวนรายชื่อตำบลและจำนวนประชากรของกรมการปกครองแยกออกเป็นแต่ละตำบลดังตารางต่อไปนี้

ตารางรายชื่อตำบลและจำนวนประชากรเดือน ธันวาคม 2545

ตำบล	ประชากรรวม	ชาย	หญิง
1. นาทะนุง	5,218	2,653	2,565
2. บ่อแก้ว	4,897	2,481	2,416
3. เมืองลี	2,227	1,169	1,058
4. ปิงหลวง	3,175	1,492	1,683
รวม	15,517	7,795	7,722

ชาวชุมชนนาหมื่นส่วนมากประกอบอาชีพทำไร่ ข้าวโพด มะขามหวาน ส่วนชาวบ้านที่อยู่ใกล้ปากแม่น้ำส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการประมง และงานบริการ แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ หมู่บ้านประมงปากนาย และหมู่บ้านประมงปากลี มีปลาพันธ์หายากอาศัยอยู่มากมาย และเป็นแหล่งรายได้ใหญ่ของชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมจำนวนมาก ส่วนสินค้าของชุมชนได้แก่ การผลิตเสื้อผ้าพื้นเมืองสำเร็จรูป ไม้กวาด และสินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร

ระบบสาธารณูปโภคมีไฟฟ้าและประปาใช้ครบทุกหมู่บ้านแต่โทรศัพท์ยังบริการไม่ครอบคลุมทั้งตำบล

1.6.2 เปรียบเทียบรูปแบบ

ตารางที่ 6.26 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

รูปแบบรายการ ที่ชุมชนนาหมื่น ต้องการ		รูปแบบของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. รูปแบบสัมภาษณ์	◆	1. รูปแบบนิตยสาร ผู้ดำเนินรายการเป็นสมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน แบ่งออกเป็น 4 ช่วง ได้แก่
1.1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	◆	1.1 ช่วงที่ 1 : พูดคุย
1.2 สัมภาษณ์ผู้ประกอบการประสบความสำเร็จในชีวิต	◆	1.2 ช่วงที่ 2 : ผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน
2. รูปแบบรายการพูดคุย	◆	1.3 ช่วงที่ 3: สัมภาษณ์
2.1 ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	◆	1.4 ช่วงที่ 4: สนทนา โดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาแจ้งรายการ
2.2 พระสงฆ์ดำเนินรายการ	◆	2. รายการสัปดาห์ ผู้ดำเนินรายการหลักคือ เจ้าหน้าที่จาก สวท. 1 คน แบ่งเป็น 4 ช่วง ได้แก่
3. รูปแบบรายการข่าว	◆	2.1 ช่วงที่ 1: พูดคุย
3.1 ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	◆	2.2 ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการ กับตัวแทนชุมชน
3.2 ข่าวยาว	◆	2.3 ช่วงที่ 3: พูดคุยกับสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น
4. รูปแบบรายการเพลง	◆	2.4 ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และ เจ้าหน้าที่ที่ราชการ
4.1 เพลงคั่นรายการ	◆	3. เพลงคั่นรายการ
5. รูปแบบสัปดาห์ โดยให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	◆	4. สปอต
		4.1 สปอตเปิดรายการ
		4.2 สปอตคั่นรายการ

- ชุมชนต้องการ 8 รูปแบบ ซึ่งรายการตอบสนองให้ได้ 5 รูปแบบ (63%)

- ความต้องการ 3 รูปแบบ ที่รายการยังไม่ตอบสนองให้ได้ (37%)

- รายการฯ ออกอากาศ 11 รูปแบบ
ตอบสนองชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45%)
- รูปแบบที่ควรตัดออก 6 รูปแบบ (55%)

ชุมชนนาหมื่น มีความต้องการรายการวิทยุชุมชน 8 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 5 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (2) สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต (3) รูปแบบรายการพูดคุย โดยให้ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ (4) รูปแบบรายการข่าว ประเภข่าวสั้น และ (5) เพลงคั่นรายการ คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่นั้น สามารถตอบสนองของชุมชนนาหมื่นในด้านรูปแบบได้ 63% ของความต้องการของชุมชน และรายการยังตอบสนองไม่ได้ 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยที่ให้พระสงฆ์ดำเนินรายการ (2) รูปแบบรายการข่าว ประเภข่าวยาว และ (3) รูปแบบรายการสัญจรที่ให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ คิดเป็น 37% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยัง **ตอบสนองให้ชุมชนนาหมื่นนี้ไม่ได้**

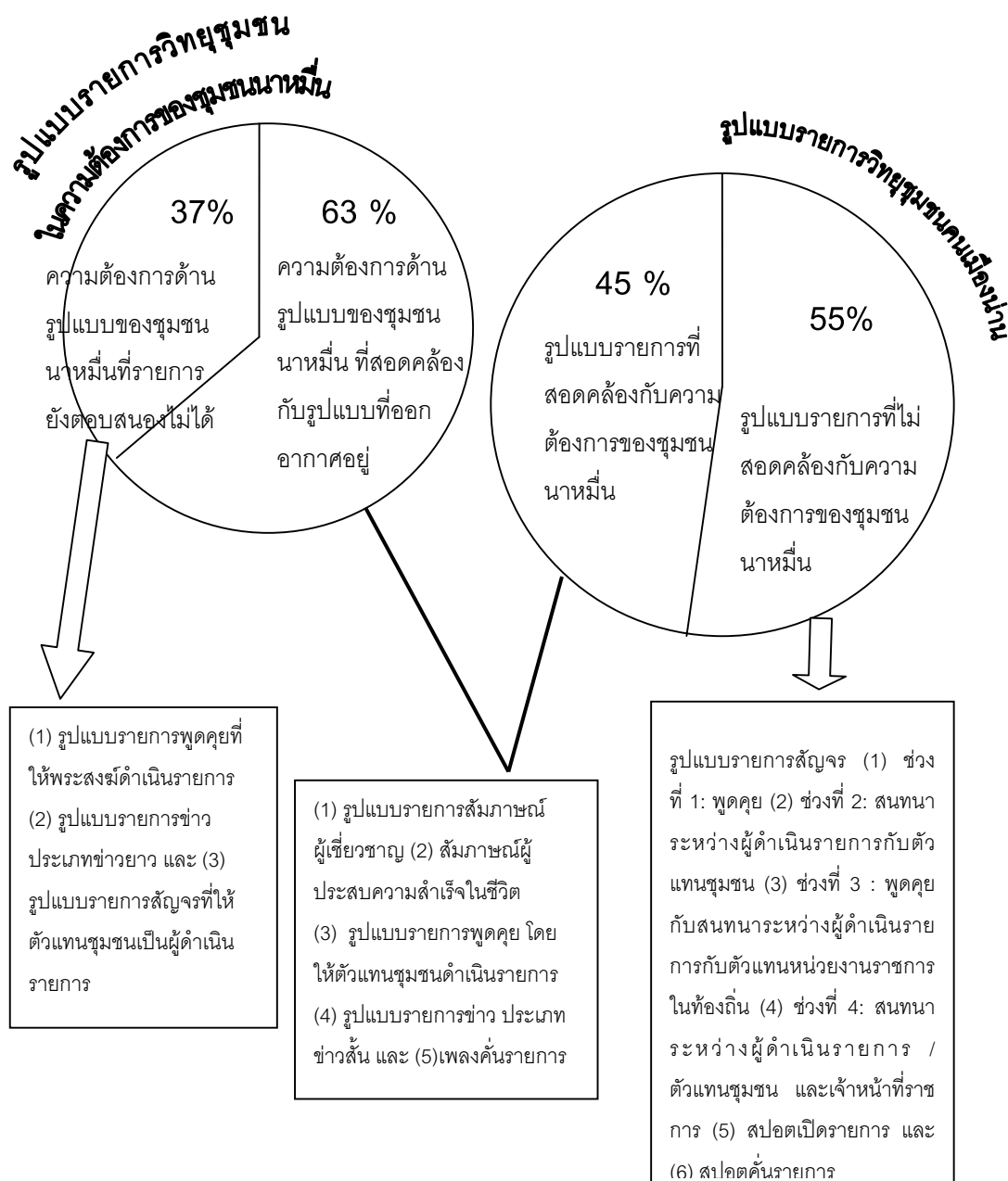
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 11 รูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 5 รูปแบบ (45% **ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ**) ได้แก่ รูปแบบรายการนิตยสาร (1) ช่วงที่ 1 พูดคุย (2) ช่วงที่ 2 ที่มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน อ่านข่าวสลับกัน (3) ช่วงที่ 3 :สัมภาษณ์ (4) ช่วงที่ 4 สนทนาโดยให้ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามายังรายการ และ (5) รูปแบบรายการเพลงคั่นรายการ

ดังนั้นอีก 6 รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนาหมื่น (55% **ของรูปแบบทั้งหมดของรายการที่ออกอากาศ**) ซึ่งอาจควรตัดออก ได้แก่ รูปแบบรายการสัญจร (1) ช่วงที่ 1: พูดคุย (2) ช่วงที่ 2: สนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนชุมชน (3) ช่วงที่ 3 : พูดคุยกับสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับตัวแทนหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (4) ช่วงที่ 4: สนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ / ตัวแทนชุมชน และเจ้าหน้าที่ราชการ (5) สปอตเปิดรายการ และ (6) สปอตคั่นรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบรายการพูดคุยที่ให้พระสงฆ์ดำเนินรายการ (2) รูปแบบรายการข่าว ประเภข่าวยาว และ (3) รูปแบบรายการสัญจรที่ให้ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.11 นี้

แผนภาพที่ 6.11 เปรียบเทียบรูปแบบรายการที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ
กับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.6.3 เปรียบเทียบเนื้อหา

ตารางที่ 6.27 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนน่านมีนต้องการ
กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เนื้อหารายการ ที่ชุมชนน่านมีน ต้องการ		เนื้อหาของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร	◆	1. แจ้งข้อมูลข่าวสาร	◆
1.1 ข่าวเกษตร	◆	1.1 ข่าวจากชุมชน	◆
1.2 ข่าวท้องถิ่น	◆	1.2 ข่าวจากหน่วยงานราชการใน ท้องถิ่น	◆
1.2 ข่าวบันเทิง	◆	1.3 ข่าวจากองค์กร NGO	◆
2. เนื้อหาให้ความรู้	◆	2. เนื้อหาให้ความรู้	◆
2.1 สุขภาพ	◆	2.1 สุขภาพ	◆
2.2 ยาเสพติด	◆	2.2 การประกอบอาชีพ	◆
2.3 การเกษตร	◆	2.3 การเกษตร	◆
2.4 สิ่งแวดล้อม	◆	2.4 การศึกษา	◆
2.5 ประเพณี วัฒนธรรม	◆	2.5 กฎหมาย / การเมือง	◆
2.6 ท้องเที่ยว	◆	2.6 เศรษฐกิจ	◆
2.7 ศาสนา	◆	2.7 กิจกรรมในชุมชน	◆
2.8 แนะนำอาชีพ	◆	2.8 ประเพณี วัฒนธรรม	◆
2.9 กฎหมาย	◆	2.9 ศาสนา	◆
3. เชิญชวนหรือบริการ	◆	3. เนื้อหาเพื่อความบันเทิง	◆
3.1 โฆษณาสินค้าชุมชน	◆	3.1 ลูกทุ่งยอดนิยม	◆
- ความต้องการของชุมชน 13 เนื้อหา รายการตอบสนองให้ได้ 7 เนื้อหา (54%) - ความต้องการอีก 6 เนื้อหา ที่รายการยัง ตอบสนองให้ไม่ได้ (46%)		4. เชิญชวนหรือบริการ	◆
		4.1 เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสาร มายังรายการ	◆
		4.2 เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงาน ผลิตรายการ	◆

- เนื้อหาของรายการ 15 เนื้อหา ตอบสนองให้
ชุมชนได้ 9 เนื้อหา (60%)

- 6 เนื้อหา ที่รายการฯ อาจจะต้องตัดออก
เพราะเป็นเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องความต้องการ
ของชุมชน (40%)

ชุมชนนาหมื่น มีความต้องการเนื้อหาในรายการวิทยุชุมชน 13 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้นเพียง 7 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวท้องถิ่น เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (2)เรื่องสุขภาพ (3)การเกษตร (4)ประเพณี วัฒนธรรม (5)ศาสนา (6)แนะนำอาชีพ (7)กฎหมาย คิดเป็น รายการที่ออกอากาศอยู่ สามารถตอบสนองของชุมชนนาหมื่น ในด้านเนื้อหาได้ 54% ของความต้องการของชุมชน และ รายการยังตอบสนองไม่ได้ 6 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวเกษตร (2)ข่าวบันเทิง เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3)ยาเสพติด (4) สิ่งแวดล้อม (5)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (6) โฆษณาสินค้า ชุมชน คิดเป็น 46% ของความต้องการของชุมชน ที่รายการยังตอบสนองให้ชุมชนนาหมื่นนี้ไม่ได้

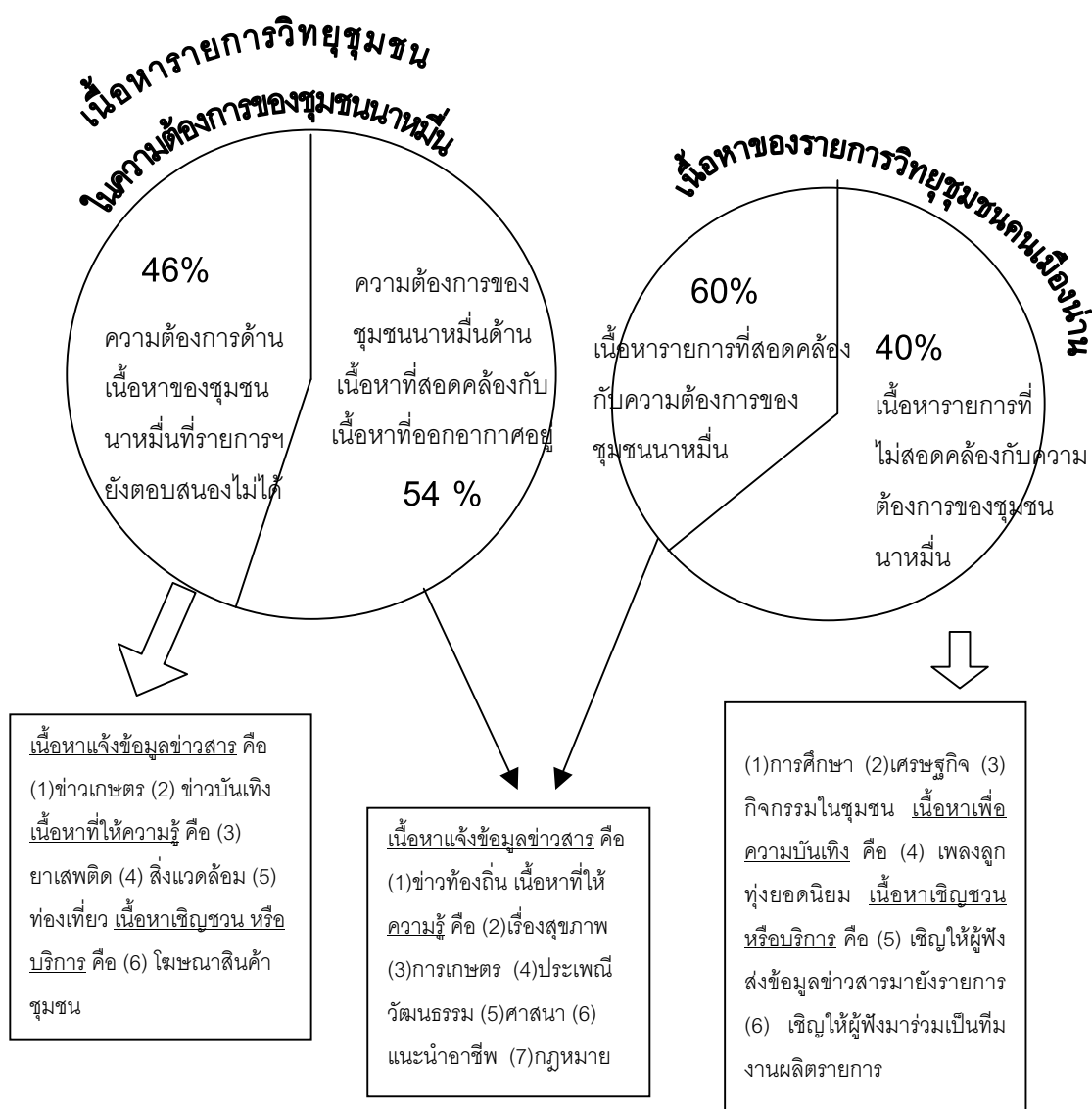
ในด้านของรายการวิทยุชุมชนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่นั้นมีทั้งหมด 15 เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไปแล้ว 9 เนื้อหา (60% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1) ข่าวจากชุมชน (2) ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น (3) ข่าวจากองค์กร NGO เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (4) เรื่องสุขภาพ (5)การประกอบอาชีพ (6)การเกษตร (7)กฎหมาย การเมือง (8) ประเพณี วัฒนธรรม และ (9) ศาสนา

ดังนั้นอีก 6 เนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนาหมื่น (40% ของเนื้อหารายการที่ออกอากาศอยู่) ก็ควรตัดออก ได้แก่ เนื้อหาให้ความรู้ คือ (1)การศึกษา (2)เศรษฐกิจ (3)กิจกรรมในชุมชน เนื้อหาเพื่อความบันเทิง คือ (4) เพลงลูกทุ่งยอดนิยม เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (5) เชิญให้ผู้ฟังส่งข้อมูลข่าวสารมายังรายการ (6) เชิญให้ผู้ฟังมาร่วมเป็นทีมงานผลิตรายการ

นอกจากนี้รายการฯ ยังต้องเพิ่ม อีก 6 เนื้อหา ได้แก่ เนื้อหาแจ้งข้อมูลข่าวสาร คือ (1)ข่าวเกษตร (2) ข่าวบันเทิง เนื้อหาที่ให้ความรู้ คือ (3)ยาเสพติด (4) สิ่งแวดล้อม (5)ท่องเที่ยว เนื้อหาเชิญชวนหรือบริการ คือ (6) โฆษณาสินค้าชุมชน

ผลการเปรียบเทียบดังกล่าว สามารถรายงานเป็นแผนภาพได้ดัง แผนภาพที่ 6.12 นี้

แผนภาพที่ 6.12 เปรียบเทียบเนื้อหารายการที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ กับเนื้อหาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

1.6.4 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.28 เปรียบเทียบเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนนาหมื่นต้องการกับเทคนิคการนำเสนอของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เทคนิคการนำเสนอในรายการ ที่ชุมชนนาหมื่น ต้องการ		เทคนิคการนำเสนอในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่	
1. ภาษาท้องถิ่น	◆	◆	1. ออกอากาศสด
2. ออกอากาศสด	◆	◆	2. ภาษาท้องถิ่น
3. เกมชิงรางวัล	◆	◆	3. โทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in)

ชุมชนนาหมื่น มีความต้องการเทคนิคการนำเสนอในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน 3 เทคนิค คือ (1) ต้องการให้ดำเนินรายการโดยใช้ภาษาท้องถิ่น (2) ต้องการให้ออกอากาศสด และ (3) ต้องการให้มีเกมชิงรางวัล ซึ่งในรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่นั้น มีเทคนิคการนำเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการนี้ 2 เทคนิคคือ ภาษาท้องถิ่น และออกอากาศสด แต่หากต้องการให้รายการฯ ตอบสนองชุมชนนาหมื่น ในด้านเทคนิคนี้ให้ครบถ้วน รายการจะต้องตัดเทคนิคการนำเสนอที่ใช้การโทรศัพท์ร่วมรายการ (Phone-in) ออก และเพิ่มการเล่นเกมชิงรางวัลเข้าไปในรายการอีก 1 เทคนิคนำเสนอ จะทำให้ตอบสนองความต้องการได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.6.5 เปรียบเทียบ วัน เวลา ออกอากาศ

ตารางที่ 6.29 เปรียบเทียบเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ กับเวลาในการออกอากาศของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

เวลา	เวลาในการออกอากาศของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน	เวลาในการออกอากาศที่ชุมชน นาหมื่นต้องการ
06.00 – 07.00 น.		จันทร์ - ศุกร์
07.00 – 08.00 น.		
08.00 – 09.00 น.		
09.00 – 10.00 น.		
10.00 – 11.00 น.		
11.00 – 12.00 น.		
12.00 – 13.00 น.		
13.00 – 14.00 น.	จันทร์ - ศุกร์	จันทร์ - ศุกร์
14.00 – 15.00 น.		
15.00 – 16.00 น.		
16.00 – 17.00 น.		
17.00 – 18.00 น.		จันทร์ - ศุกร์

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศทุกวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 13.00 ถึง 15.00 น. ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนนาหมื่นได้ดี แต่ไม่เพียงพอ เพราะชุมชนนาหมื่นยังต้องการฟังรายการในอีก 2 ช่วงเวลา ได้แก่ วันจันทร์ถึงศุกร์ 6.00 – 8.00น. และ จันทร์ถึงศุกร์ เวลา 17.00-18.00น.

1.6.6 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.30 เปรียบเทียบวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชน
ที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ กับวิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
ที่ออกอากาศอยู่ในช่วง พ.ศ. 2545

วิธีดำเนินงานของรายการฯ ที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ			วิธีดำเนินงานของรายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ที่ออกอากาศอยู่
1. ฝึกอบรม	◆	◆	1. ฝึกอบรม
1.1 ผู้ดำเนินรายการ			1.1 ผู้ดำเนินรายการ 13-15 สค.44
2. ตั้งคณะกรรมการ	◆	◆	2. ตั้งคณะกรรมการ
2.1 เป็นตัวแทนของชุมชน			2.1 จากตัวแทนชุมชน 13 คน
3. จัดหางบประมาณ	◆	◆	2.2 จากตัวแทนราชการ 15 คน
3.1 จากภาครัฐ			2.3 แบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ 5 ฝ่าย แบ่งหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละ ฝ่าย
3.2 จากภาคประชาชน	◆	◆	3. จัดหางบประมาณ
4. สถานที่ตั้งสถานี	◆	◆	3.1 จากภาครัฐ สปรส.
3.1 ที่ว่าการอำเภอ	◆	◆	3.2 องค์กรที่ช่วยเหลือชุมชน (SIF)
5. มีการประเมินผลรายการ	◆	◆	4. สถานที่ตั้งสถานี
			4.1 สวท. น่าน

วิธีดำเนินงานของรายการวิทยุชุมชนที่ชุมชนนาหมื่นต้องการ มี 6 วิธี ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองได้แล้ว 3 วิธี ได้แก่ (1) ฝึกอบรมผู้ดำเนินรายการ (2) ตั้งคณะกรรมการที่เป็นตัวแทนชุมชน และ (3) จัดหางบประมาณจากภาครัฐ ส่วนอีก 3 วิธีที่รายการฯ ยังตอบสนองให้ไม่ได้คือ (1) จัดหางบประมาณจากภาคประชาชน (2) จัดตั้งสถานี หรือห้องส่งไว้ที่ว่าการอำเภอ และ (3) ต้องมีการประเมินผลรายการ

1.7 สรุปภาพรวม ความต้องการของชุมชนทั้งหก

1.7.1 ความต้องการด้านรูปแบบ

ตารางที่ 6.31 แสดงความต้องการของชุมชนต่อรูปแบบของรายการวิทยุชุมชน

ลำดับ	รูปแบบรายการ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี๋ยน	เมืองจัน	เทศบาล	เขียงกลาง	นาหมื่น	แม่จรม	
1	รูปแบบสัมภาษณ์							
	▶ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
	▶ สัมภาษณ์ตัวแทนจากรัฐ	-	✓	✓	-	-	-	2
	▶ สัมภาษณ์ผู้ประสบความสำเร็จในชีวิต	✓	-	-	-	✓	-	2
2	▶ สัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน	-	-	✓	✓	-	-	2
	รูปแบบสนทนา							1
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ	✓	-	-	-	-	-	
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ	✓	-	-	✓	-	-	2
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนากับภาครัฐ พร้อมผู้เชี่ยวชาญ	-	✓	✓	-	-	-	2
	▶ ตัวแทนชุมชนสนทนา กันเอง	-	-	✓	✓	-	-	2
3	รูปแบบรายการพูดคุย							2
	▶ เยวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	✓	✓	-	-	-	-	
	▶ ผู้ว่าฯพบประชาชน	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน ดำเนินรายการ	-	✓	-	-	-	-	1
	▶ ผู้เชี่ยวชาญดำเนินรายการ	-	✓	-	-	-	-	1
	▶ ตัวแทนชุมชนดำเนินรายการ	-	-	✓	✓	✓	✓	4
	▶ พูดคุยแบบมีผู้ดำเนินรายการ 2 คน	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
	▶ พระสงฆ์ดำเนินรายการ	-	-	-	-	✓	-	1
4	รูปแบบรายการข่าว							
	▶ ข่าวคั่นรายการ (ข่าวสั้น)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ ข่าวยาว	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
5	▶ ข่าวบริการ	-	-	-	-	-	-	0
	รูปแบบรายการเพลง							0
	▶ รายการเพลงโดยตลอด	-	-	-	-	-	-	
6	▶ เพลงคั่นรายการ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	ตลก	✓	-	-	-	-	-	1
	ละคร	✓	-	-	-	-	-	1
8	ปกิณกะบันเทิง	✓	-	-	-	-	-	1
	รูปแบบรายการสัจจ							
	▶ ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ร่วมรายการ	-	-	✓	-	-	-	1
9	▶ ตัวแทนชุมชนเป็นผู้ดำเนินรายการ	-	-	-	-	✓	-	1

1.7.2 ความต้องการด้านเนื้อหา

ตาราง 6.32 แสดงความต้องการของชุมชนด้านเนื้อหารายการวิทยุชุมชน

ลำดับ	เนื้อหาที่น่าสนใจ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำ เกียน	เมืองจัน	เทศบาล	เขียง กลาง	นา หมื่น	แม่จรม	
1	แจ้งข้อมูลข่าวสาร							
	▶ ข่าวเกษตร	✓	✓	-	✓	✓	-	4
	▶ ข่าวท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ ข่าวจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น	✓	✓	✓	-	-	-	3
	▶ ข่าวจากส่วนกลาง	✓	✓	✓	✓	-	-	4
	▶ ข่าวสมัครงาน	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ ข่าวต่างประเทศ	-	✓	-	-	-	✓	2
	▶ ข่าวบันเทิง	-	-	-	-	✓	✓	2
	▶ ข่าวการเมือง	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ ข่าวสังคม	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ ข่าวสุขภาพ	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ ข่าวกีฬา	-	-	-	-	-	✓	1
2	ให้ความรู้							
	▶ สุขภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ ยาเสพติด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ การเกษตร	✓	✓	✓	✓	✓	-	5
	▶ การศึกษา	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
	▶ สิ่งแวดล้อม	✓	-	✓	-	✓	✓	4
	▶ กฎมปญญาชาวบ้าน	✓	✓	-	✓	-	✓	4
	▶ การทำกิจกรรมชุมชน	✓	✓	✓	-	-	-	3

ตาราง 6.32 (ต่อ) แสดงความต้องการของชุมชนด้านเนื้อหารายการวิทยุชุมชน

ลำดับ	เนื้อหาที่น่าสนใจ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี ยน	เมืองจ้ ง	เทศบาล	เชียง กลาง	นา หมื่น	แม่จรม	
	▶ ประเพณี วัฒนธรรม	-	✓	✓	-	✓	✓	4
	▶ ท่องเที่ยว	-	✓	✓	-	✓	✓	4
	▶ กีฬา	-	✓	-	✓	-	--	2
	▶ ศาสนา	-	✓	✓	✓	✓	-	4
	▶ แนะนำอาชีพ	-	-	-	✓	✓	✓	3
	▶ กฎหมาย	-	-	-	-	✓	-	1
3	เนื้อหาเพื่อความบันเทิง							
	▶ จ๊อยขอ	✓	✓	✓	-	-	-	3
	▶ คำว	✓	✓	✓	-	-	-	3
	▶ ลูกทุ่ง / ลูกกรุง	✓	✓	✓	✓	-	-	4
	▶ หมอลำ	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ สตริง	✓	✓	-	-	-	-	2
	▶ นิทานพื้นบ้าน	-	-	✓	-	-	-	1
	▶ ละคร	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ เพลงพื้นเมือง	-	-	-	✓	-	-	1
4	สปอตเชิญชวนหรือบริการ							
	▶ โฆษณาสินค้าชุมชน	-	✓	✓	✓	✓	✓	5
	▶ โฆษณาสินค้าทั่วไป	-	-	-	-	-	-	
	▶ เชิญชวนให้มาเที่ยว จ. น่าน	-	-	-	-	-	✓	1

1.7.3 ความต้องการด้านเทคนิคการนำเสนอ

ตารางที่ 6.33 แสดงความต้องการของชุมชนด้านเทคนิคการนำเสนอรายการวิทยุชุมชนในพื้นที่

ลำดับ	เทคนิคการนำเสนอ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกียน	เมืองจัน	เทศบาล	เขียง กลาง	นา หมื่น	แม่จรม	
1	ออกอากาศสด	✓	-	-	-	✓	-	2
2	ภาษาท้องถิ่น	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
3	โทรศัพท์ร่วมรายการ (phone-in)	✓	✓	✓	-	-	-	3
4	เกมชิงรางวัล	✓	✓	-	-	✓	-	3

1.7.4 ความต้องการด้านเวลาออกอากาศ

ตารางที่ 6.34 แสดงความต้องการของชุมชนเรื่องเวลาออกอากาศ

ลำดับ	เวลาในการออก อากาศ	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกียน	เมืองจัน	เทศบาล	เขียง กลาง	นา หมื่น	แม่จรม	
1	13.00 – 16.00	✓	-	-	-	-	-	1
2	10.00 – 11.00	-	-	-	-	-	✓	1
3	12.00 – 14.00	-	✓	-	-	-	-	1
4	6.00 – 8.00	-	-	✓	✓	✓	-	3
5	17.00 – 18.00	-	-	✓	✓	✓	-	3
6	13.00 – 15.00	-	-	✓	✓	-	-	2

1.7.5 ความต้องการด้านวิธีดำเนินงาน

ตารางที่ 6.35 แสดงความต้องการของชุมชนด้านวิธีดำเนินงาน

ลำดับ	วิธีดำเนินงาน	ความต้องการของชุมชน						รวม
		น้ำเกี ย่น	เมืองจัน	เทศบาล	เขียง กลาง	นา หมื่น	แม่จริม	
1	ฝึกอบรม							
	▶ ผู้ดำเนินรายการ	✓	✓	✓	-	✓	-	4
	▶ ช่างเทคนิค	✓	-	-	-	-	-	1
	▶ คณะกรรมการ	-	-	-	-	-	✓	1
	▶ อาสาสมัครหาข้อมูล	-	-	-	-	-	-	0
2	ตั้งคณะกรรมการ							
	▶ จากตัวแทนของชุมชน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	6
	▶ กำหนดกฎระเบียบ	-	-	-	✓	-	-	1
	▶ จัดให้มีฝ่ายต่างๆดูแล	✓	✓	✓	✓	-	✓	5
3	จัดหางบประมาณ							
	▶ ภาครัฐ	✓	✓	✓	-	✓	-	4
	▶ ภาคประชาชน		✓	✓	-	✓	-	3
	▶ ภาคธุรกิจ		✓	✓	-	-	-	2
4	สถานที่ตั้งสถานี							
	▶ อยู่ในชุมชน	✓	✓	-	-	-	-	2
	▶ อยู่ในวัด	-	-	✓	-	-	-	1
	▶ อยู่ในที่ว่าการอำเภอ	-	-	-	-	✓	✓	2
5	ประเมินผลรายการ				✓	✓	✓	3

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ผลของการเปรียบเทียบ

จากผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่งข้างต้นนั้น คณะวิจัยสามารถวิเคราะห์โดยนำเอาผลการศึกษาในบทที่ 4 เรื่องความเป็นมาของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และบทที่ 5 ซึ่งเป็นผลการศึกษาเรื่องรูปแบบและเนื้อหา รวมถึงการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และปัจจัยเชิงโครงสร้างภายในและภายนอกสถานี มาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาความต้องการของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 6 ชุมชน เพื่อชี้ให้เห็นว่าความต้องการของประชาชนนั้นมีความเหมือน หรือ แตกต่าง กับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านที่ได้นำเสนออยู่ในปัจจุบันอย่างไร และมีสาเหตุอะไรทำให้ได้ผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ดังผลการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การผลิตรายการวิทยุชุมชนแบบสวท.น่าน

ไม่สามารถครอบคลุมความต้องการของทุกชุมชนได้

จากผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่งทำให้คณะวิจัย พบว่า แต่ละชุมชนมีความต้องการเกี่ยวกับวิทยุชุมชนที่แตกต่างกันออกไป การผลิตรายการวิทยุชุมชนเพียงรายการเดียวในแบบของ สวท.น่าน และออกอากาศทั่วทั้งจังหวัดนั้น ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของทุกชุมชนได้ ถึงแม้จากผลการศึกษาในบทที่ 4 จะพบว่า สวท.จะดำเนินงานให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นไปตามหลักการวิทยุชุมชน คือ อยู่ในรูปแบบไม่แสวงหากำไร คือไม่มีโฆษณาทางธุรกิจ มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการบริหารที่เป็นตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน รับเงินสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรเพื่อชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการอบรมการจัดรายการวิทยุโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขยายจำนวนอาสาสมัครเข้ามาผลิตรายการวิทยุที่มาจากตัวแทนชุมชนที่แท้จริง พยายามให้ทุกกลุ่มในชุมชนได้มีส่วนร่วมในรายการให้ได้มากที่สุด เนื้อหารายการหลักเป็นเนื้อหาในท้องถิ่น แต่การดำเนินการเหล่านั้น ล้วนเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐอย่างสวท. ที่เป็นผู้ควบคุมระบบวิทยุแบบยุคเก่าคือมีการทำงานแบบมีการวางแผนเป็นขั้นตอน ต้องผ่านการพิจารณาให้เป็นไปตามหลักการวิทยุชุมชนตามกฎหมาย และมีข้าราชการคอยควบคุมไม่ให้มีการดำเนินการใดอันก่อให้เกิดผลเสียหรือผลกระทบต่อภาครัฐ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากรูปแบบรายการที่มีการนำเสนอในรูปของการเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์มากกว่า การกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารจากทุกฝ่ายในการแก้ปัญหาพร้อมกัน

นั่นคือผลการศึกษาจากส่วนที่ภาครัฐดำเนินการอยู่ ในส่วนของภาคประชาชนนั้น คณะวิจัยได้ผลการศึกษาในเรื่องรูปแบบรายการ พบว่า มี 5 ชุมชนยกเว้นชุมชนนาหมื่นชุมชนเดียวต้องการให้มีการจัดรายการในรูปแบบรายการพูดคุย โดยให้มีผู้ดำเนินรายการ 2 คน มาร่วมพูดคุยกัน หรืออาจจะเปลี่ยนตัวผู้ดำเนินรายการเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เยาวชน พระสงฆ์ เป็นต้น ส่วนใน

รูปแบบสนทนานั้น 4 ชุมชนต้องการให้เกิดการแลกเปลี่ยนจากทุกฝ่าย คือมีการแสดงความ ต้องการร่วมกันที่จะให้มีการนำเสนอรายการในรูปแบบสนทนาจากบุคคล 3 ฝ่ายด้วยกัน คือ ตัว แทนชุมชน ภาครัฐ และผู้เชี่ยวชาญ หรืออีกตัวอย่างหนึ่งคือ มี 5 ชุมชนต้องการฟังข่าวยาว แต่ชุมชนน้ำเกียนไม่ต้องการฟังข่าว ซึ่งหากรายการวิทยุชุมชนมีการนำเสนอรายการข่าวยาว ก็จะสามารถตอบสนองความต้องการของ 5 ชุมชนได้ แต่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนน้ำเกียนได้เป็นต้น และสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนจากผลการศึกษาครั้งนี้คือ เวลาในการ ออกอากาศ แต่ละชุมชนมีความต้องการในการเลือกเวลาในการออกอากาศที่ไม่เหมือนกันเลย ทั้งนี้พบว่า ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นตัวตั้ง เช่น ชุมชนเมืองจึงต้องการเวลา 12.00 -14.00 ทุกวัน เพราะเป็นเวลาพักกลางวันของ นักเรียน และเป็นเวลาจำวัดของพระสงฆ์ ส่วนน้ำเกียน ต้องการเวลาออกอากาศ เป็น 13.00 – 15.00 น. เพราะถือเป็นเวลาพักผ่อน หรือทำหัตถกรรมอยู่ที่ บ้านจะได้เปิดฟังไปด้วย

สรุปได้ว่าการออกอากาศรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านทั่วทั้งจังหวัดแบบสวท.นั้น แสดงให้เห็นว่า หากจะยึดตามหลักการวิทยุชุมชนแล้ว การจะทำให้รูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานตอบสนองชุมชนได้อย่างแท้จริงแล้ว จะต้องเป็นสถานีวิทยุที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น คือ มีลักษณะเป็นการส่งกระจายเสียงคลื่นสั้นๆ ซึ่งสะท้อนให้เราเห็นจากผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาความต้องการของทั้ง 6 ชุมชนได้ในส่วนที่หนึ่งที่ว่า แต่ละชุมชนในพื้นที่ที่ต่างกัน ก็มีความต้องการในเรื่องรูปแบบ เนื้อหา วิธีดำเนินงานที่แตกต่างกันด้วย อาจจะมีความต้องการบางอย่างที่เหมือนกัน แต่ความหลากหลายของข้อมูลที่จะนำเสนอก็แตกต่างกันด้วยขึ้นอยู่กับ ความสนใจของท้องถิ่นเป็นหลัก

2.2 รูปแบบรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองชุมชนเขตเทศบาลเมือง ได้มากที่สุด และน้ำเกียนน้อยที่สุด

จากผลการศึกษาเรื่องความต้องการของชุมชนทั้งหกชุมชน ดังได้ผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่ง นั้น คณะวิจัยได้ทำตารางสรุปให้เห็นว่ารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านได้ตอบสนองแต่ละชุมชน มากน้อยแตกต่างกันอย่างไร ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6.36 แสดงผลสรุปเกี่ยวกับรูปแบบ และเนื้อหารายการที่ตอบสนองของชุมชนทั้งหก

ชุมชน	รูปแบบที่รายการตอบสนอง ชุมชนแล้ว	เนื้อหาที่รายการตอบสนอง ชุมชนแล้ว
1. ชุมชนเขตเทศบาลเมือง	73%	53%
2. ชุมชนน้ำเกียน	27%	39%
3. ชุมชนเมืองจัน	40%	53%
4. ชุมชนเชียงกลาง	67%	50%
5. ชุมชนแม่จริม	67%	29%
6. ชุมชนนาหมื่น	63%	54%

จากผลการศึกษา พบว่า รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองความต้องการด้านรูปแบบรายการของชุมชนเทศบาลเมือง ได้มากที่สุด คือ 73 เปอร์เซนต์ และตอบสนองชุมชนน้ำเกียนน้อยที่สุด 27 เปอร์เซนต์ โดยคณะวิจัยวิเคราะห์ว่ามีสาเหตุดังต่อไปนี้

- (1) ชุมชนเทศบาลเมืองตั้งอยู่ใกล้สถานีซึ่งนับว่ารูปแบบรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านคือรูปแบบของวิทยุชุมชนที่แท้จริง

สถานีวิทยุ สวท.น่านมีที่ตั้งอยู่ในตำบลในเวียง อำเภอเมือง เพราะฉะนั้นชุมชนที่เลือกมาทำการศึกษาทั้งหมด 6 ชุมชน ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน จึงเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้สถานีมากที่สุด จึงทำให้มีตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการมากกว่าชุมชนอื่นๆ เพราะความสะดวกในด้านการเดินทางด้วย และ การรับฟังด้วย จึงทำให้การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบรายการวิทยุชุมชนนั้น ยังคงยึดติดกับรูปแบบของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านอยู่ ด้วยความเข้าใจว่าเป็นวิทยุชุมชนที่แท้จริง

เพราะฉะนั้นการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของวิทยุชุมชนจึงต้องมีการอบรมในเรื่องของหลักการของวิทยุชุมชนที่แท้จริงด้วยว่า ควรมีลักษณะอย่างไร เพื่อที่ว่าในอนาคตหากชุมชนได้เป็นเจ้าของคลื่นจริง ชุมชนจะสามารถบริหารจัดการให้เป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ได้ ซึ่งจากการสังเกตการณ์ ของคณะวิจัยพบว่า ชุมชนเทศบาลเมืองเป็นชุมชนที่มีความพร้อมมากที่สุดในการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนขึ้นในชุมชน เพราะจากการศึกษาความต้องการเรื่องวิธีดำเนินงาน พบว่า ชุมชนเทศบาลเมือง มีความเห็นตรงกันว่าอยากให้ตั้งสถานีที่วัดอรัญญาวาส ซึ่งเป็นวัดอันเป็นที่ตั้งของกลุ่มฮักเมืองน่าน และมีพระสงฆ์ที่ชุมชนให้ความเลื่อมใส ศรัทธา มีการจัดประชุมเวทีชุมชนขึ้นเป็นประจำที่วัดนี้ และชาวบ้านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมถึงชุมชนในเขตเทศบาลยังมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพทำงานเพื่อสังคมอยู่มากมาย ซึ่งการบริหารจัดการงานชุมชนนั้น มีความยุ่ง

ยากในการบริหารคน และบริหารงานให้เดินคู่กันไปได้ การบริหารวิทยุก็เช่นเดียวกันที่ต้องมีทั้งการบริหารงานและบริหารคนควบคู่กันไป และจากการศึกษาเรื่องชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังพบอีกว่า ผู้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับภาครัฐอย่างสวท. มาแล้วจึงสามารถนำเอาบทเรียนในการทำงานร่วมกับสวท. มาทำการบริหารงานวิทยุชุมชนของชุมชนตนเองได้จริง

(2) ผู้ดำเนินรายการของน้ำเกี๋ยน และผู้ฟังในชุมชนมีความเข้าใจ
เรื่องรูปแบบรายการเป็นอย่างดี

จากข้อมูลเรื่องรูปแบบรายการตามความต้องการของชุมชนน้ำเกี๋ยนนั้น คณะวิจัย พบว่า สิ่งที่ทำให้ผลการศึกษาออกมาว่า รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองความต้องการของชุมชนน้ำเกี๋ยนได้น้อยที่สุดจาก 6 ชุมชนที่เลือกมาทำการศึกษานั้น ทั้งๆ ที่ชุมชนตั้งอยู่ไม่ไกลจากที่ตั้งสถานีเท่าใดนัก ทำไมจึงมีความแตกต่างจากเทศบาลเมือง

รูปแบบรายการที่ตอบสนองชุมชนน้ำเกี๋ยนมีแค่ 3 รูปแบบเท่านั้นคือ (1) ช่วงที่ 2 ของรายการซึ่งเป็นช่วงพูดคุย เกี่ยวกับข่าวชุมชน (2) ช่วงที่ 3 ช่วงสัมภาษณ์ และ (3) การเปิดเพลงคั่นรายการ คณะวิจัยสามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาของชุมชนน้ำเกี๋ยนได้จากการที่คณะวิจัยเข้าไปคลุกคลีกับคนในพื้นที่อยู่บ่อยครั้ง พบว่า ชาวชุมชนน้ำเกี๋ยนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนเป็นอย่างดี โดยเฉพาะกลุ่มแม่บ้าน ที่ร่วมแสดงความคิดเห็นกับคณะวิจัยอย่างออกรสออกชาติทุกครั้ง ที่คณะวิจัยถามถึงเรื่องวิทยุชุมชน ยกตัวอย่างเช่น คณะวิจัยเคยถามว่า ชอบหรือไม่ชอบอะไรในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน และอยากจะเป็นรายการในลักษณะใด ชาวบ้านร่วมแสดงความคิดเห็นกันหลายแง่มุม แต่มุมที่น่าสนใจคือ ชาวบ้านให้ความสนใจอยู่ 2 ประเด็น คือ อยากฟังข่าว กับ เพลง เป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้เน้นไปที่การฟังอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เพราะหากมีข่าวหรือสาระมากไปก็น่าเบื่อ ในขณะที่ฟังแต่เพลง ก็ไม่รู้ข่าวสารเลยว่า ชาวบ้านกลุ่มอื่นเขาเป็นยังไงกันบ้าง แต่อีกอย่างหนึ่งที่ได้รับคามสนใจเป็นพิเศษคือ ตัวผู้ดำเนินรายการ ชาวบ้านต้องการให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนตัวผู้ดำเนินรายการจากหลายๆกลุ่ม เป็นผู้ว่าบ้าง เป็นเด็กบ้าง ผู้ดำเนินรายการที่ชาวบ้านชื่นชอบก็เป็นคนในหมู่บ้านเอง ได้แก่ คุณอุทัยกร กุลกัลชัย (ลุงหนาน : คณะวิจัย) ซึ่งชาวบ้านให้เหตุผลว่า อยากฟังอะไรก็บอกได้ และลุงหนานก็มักจะจัดให้เพื่อเป็นการเอาใจคนในหมู่บ้านเสมอ รวมถึงชาวบ้านยังแสดงความคิดเห็นว่า ชอบไม่ชอบอะไรในรายการก็แนะนำได้เลย ทำให้ชาวบ้านรู้สึกใกล้ชิดกับสื่อวิทยุมากขึ้น เหมือนใกล้ชิดกับหอกระจายข่าวที่อยู่ในหมู่บ้าน

คุณวุฒิชัย กุลกัลชัย หรือ ลูกหลานของคณะวิจัย จึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของตัวแทนชุมชนที่เข้ามาเป็นผู้ดำเนินรายการ และเรียนรู้เรื่องการดำเนินงาน การผลิตรายการกับสวท. และนำความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ เกี่ยวกับวิทยุชุมชนไปเผยแพร่ให้กับชาวบ้านในชุมชนได้รับรู้ ทำให้ชาวบ้านเข้าหลักการวิทยุชุมชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากผลการศึกษาที่ว่า ชาวชุมชนน้ำเกี๋ยนต้องการฟังรูปแบบรายการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น ละคร ปกิณกะบันเทิงเป็นต้น เป็นการขยายความรู้โดยใช้วัฒนธรรมการสื่อสารชุมชน คือการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เพื่อเป็นแนวทางไปสู่ความเข้าใจร่วมกันเพื่อเป็นเจ้าของสื่อวิทยุอย่างถูกต้องต่อไป

2.3 เนื้อหารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองชุมชนนาหมื่นได้มากที่สุด และชุมชนแม่จริมน้อยที่สุด

จากผลการศึกษาในส่วนที่หนึ่งเกี่ยวกับเนื้อหารายการที่แต่ละชุมชนต้องการ พบว่า รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ตอบสนองชุมชนนาหมื่นมากที่สุด 54 เปอร์เซ็นต์ และตอบสนองชุมชนแม่จริมน้อยที่สุดคิดเป็น 29 เปอร์เซ็นต์ โดยวิเคราะห์ดังนี้

- (1) ชุมชนนาหมื่น เป็นพื้นที่ที่ไกลจาก สวท.มากทำให้การเรียนรู้เรื่องสื่อวิทยุในรูปแบบ “วิทยุชุมชน” ทำได้ยากกว่าชุมชนอื่นๆ

ผลการศึกษาเรื่องเนื้อหารายการชุมชนนาหมื่นเป็นชุมชนที่ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านตอบสนองได้มากที่สุด อาจเป็นเพราะเหตุผลเดียวกับ เทศบาลเมือง คือ การรับฟังรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านจนซบเซาว่านั่นคือรูปแบบของวิทยุชุมชนที่แท้จริง เพราะฉะนั้น การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ในเรื่องของรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานนั้น จึงได้ข้อมูลไม่มากนัก ในทางเดียวกัน อาจเป็นเพราะการขาดความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชน หรือการมีข้อมูลความรู้เรื่องวิทยุชุมชนเพียงชุดเดียวของชาวบ้าน คือชุดความรู้ในแบบของ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เพราะ นาหมื่นเป็นอำเภอที่ไกลที่สุด ที่คณะวิจัยเลือกมาทำการศึกษา การเดินทางค่อนข้างลำบากเพราะเป็นภูเขาสูง การที่จะทำให้ชาวบ้านเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนในแบบเดียวกับน้ำเกี๋ยนนั้น จะต้องมีการฝึกฝน อบรม ผู้นำชุมชนให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจะนำเอาคนในชุมชนมาร่วมเรียนรู้กับ สวท.นั้น จะต้องใช้งบประมาณในการเดินทางมาก และระบบการติดต่อสื่อสารด้วยโทรศัพท์ก็ค่อนข้างยากเพราะพื้นที่เป็นภูเขาดังที่กล่าว ซึ่งคณะวิจัยได้ประสบมากับตัวเองคือ ติดต่อกับผู้นำชุมชนด้วยโทรศัพท์ค่อนข้างยาก ต้องรอให้ผู้นำชุมชนของนาหมื่นเข้ามาจัดรายการที่ สวท. ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก-

- (2) ชุมชนแม่จรมีความซับซ้อนเรื่องพื้นที่ และกลุ่มคน แสดงให้เห็นว่าพื้นที่เดียวกันความต้องการก็แตกต่างกันได้ เนื่องจากอาชีพที่แตกต่างกัน

ชุมชนแม่จรม เป็นชุมชนที่มีความต้องการพึ่งเนื้อหาข่าวมากที่สุด และเป็นชุมชนเดียวที่ต้องการพึ่งเนื้อหาข่าวต่างประเทศด้วยนอกเหนือจากลักษณะเนื้อหาข่าวอื่นๆ ที่เป็นเนื้อหาที่ชาวชุมชนแม่จรมให้ความสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งจากผลการศึกษา คณะวิจัยพบว่า ชุมชนแม่จรม เป็นชุมชนที่มีความเฉพาะอย่างหนึ่ง คือ เป็นชุมชนที่กระจุกตัวอยู่ของชาวบ้าน คือหากศึกษากลุ่มคนที่อยู่ในเขตเมือง ซึ่งเป็นเขตที่มีที่ตั้งของสถานที่ราชการ เช่น ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจ ที่ทำการเกษตร กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น ข้อมูลที่ได้ก็มาจากข้าราชการที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับข่าวสารบ้านเมืองเป็นพิเศษ มีความสนใจในเรื่องความบันเทิงน้อย หากคณะวิจัยเดินทางเข้าไปยังพื้นที่ที่เป็นหุบเขา ลุ่มน้ำว่า หรือโน้ร่นา ในเขตที่ห่างไกลออกไปจากเขตเมือง ก็พบว่า ผลการศึกษาที่ได้แตกต่างไปจากชุมชนในเขตเมืองอย่างสิ้นเชิง เพราะชาวบ้านให้ความสนใจเนื้อหาที่สัมพันธ์กับอาชีพตนเองเป็นหลัก เช่น เกษตร สิ่งแวดล้อม และความบันเทิงเป็นหลัก หรือไม่เปิดฟังเลย ซึ่งคณะวิจัยประสบปัญหาในการเก็บข้อมูลที่อำเภอแม่จรมเป็นอย่างมากเนื่องจาก คณะวิจัยใช้การเดินทางเข้าไปพูดคุยกับชาวบ้านแทนการจัดประชุมกลุ่ม เพราะ จากการจัดเวทีเชิงปฏิบัติการ คณะวิจัยได้ผลการศึกษาจากกลุ่มคนในเขตเมืองแล้ว คณะวิจัยจึงอย่างรับฟังเสียงของชาวบ้านที่ไม่ค่อยได้ออกความคิดเห็น จึงพบว่า ชาวบ้านให้ความสนใจน้อย เพราะว่า บางส่วนยังไม่รู้ว่าวิทยุชุมชนคืออะไร คิดว่าเหมือนกับวิทยุอื่นทั่วไป และส่วนที่เปิดฟังก็ต่อเมื่อเนื้อหาที่มีประโยชน์กับตนเอง ถ้าห่างไกลจากความเข้าใจ และการดำเนินชีวิตของตนเองก็ไม่อยากเปิดฟังเป็นต้น

ชุมชนแม่จรมจึงเป็นตัวอย่างหนึ่งของชุมชนที่มี กลุ่มคนหลากหลายอาชีพ และแต่ละอาชีพก็ยังมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไปด้วย เพราะฉะนั้นการออกอากาศในรัศมีทั่วทั้งจังหวัดแบบ สวท. หรือ ทั่วทั้งอำเภอ ก็อาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ ซึ่งเป็นแนวทางที่ทำให้เราสามารถนำไปเป็นกรณีในการศึกษาได้ว่า นอกจากการนำเสนอวิทยุชุมชนโดยเอาพื้นที่เป็นตัวตั้งเพียงอย่างเดียว อาจจะไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้ จึงควรนำเอาเรื่องอาชีพ และวิถีชีวิตของกลุ่มคนฟังมาทำการศึกษาด้วย

ส่วนที่ 3 ประเด็นสะท้อนจากความต้องการของแต่ละชุมชน

จากการศึกษาความต้องการของทั้งหกชุมชน เกี่ยวกับเรื่อง “วิทยุชุมชนในพื้นที่” ทั้งทางด้านรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานนั้น พบว่า ความต้องการเหล่านั้นได้สะท้อนให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนในเชิงลึกได้มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นมุมมองของชุมชนที่มีต่อ “วิทยุชุมชน” ลักษณะความสัมพันธ์ของคนในชุมชนหรือนอกชุมชน และการให้ความสำคัญกับบทบาทของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ใน ชุมชน ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าว คณะวิจัยจะรายงานเป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 “วิทยุ” สามารถเป็นเครื่องมือสื่อสารของชุมชนได้ทั้งภายในและภายนอก

ความต้องการของแต่ละชุมชน สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าคนในชุมชนล้วนมองว่า “สื่อวิทยุ” เป็นสื่อที่ใช้สื่อสารได้ทั้งภายใน และภายนอกชุมชน รวมทั้งเรื่องใกล้ตัว และเรื่องไกลตัวอีกด้วย ได้แก่

- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น และอยากให้มีการวิทยุที่ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพ การเกษตร อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากฟังข่าวจากส่วนกลางซึ่งนำเสนอในรูปแบบข่าวยาว นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนน้ำเกียน ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร และอยากให้มีการวิทยุที่ให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับสุขภาพ การเกษตร และการศึกษา อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากฟังข่าวจากส่วนกลาง นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนเมืองจัน ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร ความรู้สุขภาพ การเกษตร การศึกษา และกิจกรรมในชุมชน อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากฟังข่าวจากส่วนกลาง และข่าวต่างประเทศนับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนเชียงกลาง ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร ความรู้สุขภาพ การเกษตร และการศึกษา อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากฟังข่าวจากส่วนกลาง นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป
- ชุมชนแม่จริม ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ความรู้สุขภาพ การศึกษา อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังอยากฟังข่าวต่างประเทศ ข่าวการเมือง ข่าวบันเทิง ข่าวสังคม และข่าวกีฬาอีกด้วย นับเป็นความต้องการทราบข่าวคราวที่อยู่นอกชุมชน หรืออยู่ไกลตัวออกไป

- ชุมชนนาหมื่น ต้องการฟังข่าวท้องถิ่น ข่าวเกษตร ความรู้สุขภาพ การเกษตร อันจัดเป็นเรื่องใกล้ตัว ภายในชุมชนทั้งสิ้น แต่สำหรับชุมชนนี้ ไม่มีความต้องการรับทราบข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ เรื่องนอกชุมชน หรือเรื่องไกลตัว

ความต้องการรับทราบข่าวสารทั้งใกล้ตัว และไกลตัวนี้ อาจวิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเด็น ได้แก่

- (1) สำหรับชุมชนที่ต้องการข่าวสารใกล้ตัวมากกว่าไกลตัว : สภาพการสื่อสารภายในชุมชนอาจจะยังไม่ใกล้ชิดกันมากพอ อาจเนื่องมาจากสภาพภูมิประเทศที่เดินทางไปมาหาสู่กันลำบาก (เช่น ชุมชนนาหมื่น) หรืออาจเป็นเพราะเป็นชุมชนที่มีประชากรจำนวนมาก ไม่สามารถสื่อสารกันทั่วถึงด้วยวิธีปากต่อปาก (เช่น ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน) ด้วยเหตุสองประการนี้ จึงทำให้ชุมชนมีความต้องการใช้สื่อวิทยุ เป็นเครื่องมือช่วยให้การสื่อสารภายในชุมชนทั่วถึงและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
- (2) สำหรับชุมชนที่ต้องการข่าวสารไกลตัวมากกว่าใกล้ตัว : สภาพการสื่อสารภายในชุมชนอาจจะทั่วถึงและเพียงพอแล้ว เพราะสภาพชุมชนสามารถไปมาหาสู่กันได้ง่าย หรือจำนวนประชากรไม่มากเกินกว่าที่จะบอกกล่าวข่าวสารถึงกัน เพราะฉะนั้นจึงไม่เห็นว่าจะต้องใช้สื่อวิทยุมาช่วยสื่อสารเรื่องใกล้ตัวอีกแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเล็งเห็นว่าน่าจะนำสื่อวิทยุมาใช้สื่อสารเรื่องราวภายนอกชุมชนมากกว่า (เช่น ชุมชนแม่จรม)

3.2 ความต้องการที่สะท้อนถึงปัญหาชุมชน

ความต้องการของชุมชนทั้งหกที่คณะวิจัยได้รวบรวมศึกษามานั้น นอกจากจะสะท้อนถึงมุมมองของคนในชุมชนที่มีต่อสื่อวิทยุแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชนอีกด้วย ซึ่งล้วนเป็นปัญหาที่ชุมชนคาดหวังว่า สื่อวิทยุจะช่วยแก้ไขได้ จึงแสดงความต้องการออกมาในส่วนของการตอบของคำถามที่ว่า “ต้องการให้รายการวิทยุชุมชนมีเนื้อหาอย่างไร” (คำถามในการจัดประชุม) คำตอบของทุกชุมชนมักมุ่งเน้นไปที่ ต้องการให้วิทยุชุมชนทำรายการที่เพิ่มพูนความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เพราะในขณะนั้น ชุมชนกำลังประสบปัญหา ที่ต้องการความรู้เพิ่มเติม ได้แก่

- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย และศีลธรรมจรรยาก็เริ่มลดน้อยลง

- ชุมชนน้ำเกี๋ยน ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษเริ่มสูญหาย
- ชุมชนเมืองจาง ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด ภูมิปัญญาชาวบ้าน ประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมถึงประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย และศีลธรรมจรรยาก็เริ่มลดน้อยลง
- ชุมชนเชียงกลาง ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด ศาสนา และแนะนำอาชีพ เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด ศีลธรรมจรรยาเริ่มลดน้อยลง และคนในชุมชนก็ตกงานกันมากขึ้น
- ชุมชนแม่จริม ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม และแนะนำอาชีพ เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย และคนในชุมชนก็ตกงานกันมากขึ้น
- ชุมชนนาหมื่น ต้องการให้รายการเพิ่มพูนความรู้เรื่องยาเสพติด เรื่องสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม แนะนำอาชีพ และกฎหมาย เพราะในขณะนั้น ชุมชนนี้กำลังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด วิกฤตสิ่งแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มสูญหาย คนในชุมชนตกงานกันมากขึ้น และยังถูกเอาเปรียบเพราะไม่รู้กฎหมาย

3.3 วิทย์ชุมชนในฝัน นอกจากมีสาระแล้ว ต้องมีบันเทิงด้วย

สำหรับประเด็นเรื่องของความบันเทิงในรายการวิทย์ชุมชนนั้น จากการรวบรวมความต้องการของชุมชนทั้งหก พบว่าทุกชุมชนต้องการให้มี “ความบันเทิง” ในรายการวิทย์ชุมชนทั้งสิ้น ซึ่งโดยส่วนมากมักจะต้องการความบันเทิงในลักษณะของพื้นบ้านท้องถิ่น คือ ต้องการฟังเพลงลูกทุ่ง จ๊อย ซอ ค่าว เพลงพื้นบ้านล้านนา และนิทานพื้นบ้าน ซึ่งมีอยู่ 2 ชุมชน คือ ชุมชนน้ำเกี๋ยน และชุมชนเมืองจาง ที่ต้องการความบันเทิงแบบพื้นบ้านท้องถิ่นด้วย และต้องการฟังเพลงสตริงผสมผสานกันไปด้วย

3.4 วิทย์ชุมชนสามารถนำมาใช้ในธุรกิจชุมชนได้

นอกจากชุมชนจะมองว่า วิทย์ชุมชนสามารถสื่อข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ให้กับชุมชนได้แล้ว ยังมีบางชุมชนที่มองอีกมุมหนึ่ง คือมองว่า วิทย์ชุมชนสามารถนำมาใช้เชิงธุรกิจได้ ได้แก่

- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ชุมชนเชียงกลาง ชุมชนแม่จริม และชุมชนนาหมื่น เห็นว่าน่าจะใช้วิทย์ชุมชนมาช่วยโฆษณาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนผลิตขึ้น
- ชุมชนเทศบาลเมืองน่าน ชุมชนเมืองจ๋าง และชุมชนแม่จริม มองว่าน่าจะใช้วิทย์ชุมชนช่วยเชิญชวน หรือจูงใจผู้ฟัง (ที่เป็นคนภายนอกชุมชน) ให้อยากมาท่องเที่ยวจังหวัดน่าน

3.5 สถานที่ตั้งสถานีวิทย์ชุมชน อาจเป็นพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ของภาครัฐก็ได้

ชุมชนเทศบาลเมืองน่านต้องการให้ตั้งสถานีวิทย์ชุมชนที่วัด ส่วนชุมชนน้ำเกี๋ยนและชุมชนเมืองจ๋างต้องการให้ตั้งที่ไหนก็ได้ที่เป็นที่สาธารณะ (ไม่ใช่ที่ของหน่วยงานราชการ) ซึ่งความต้องการของทั้งสามชุมชนนี้เห็นได้ชัดว่า ต้องการสถานที่ที่เป็นของภาคประชาชน เพื่อการเข้าถึงสะดวก ไปมาได้อย่างคล่องตัว ในทางตรงข้าม อีก 2 ชุมชนคือ ชุมชนแม่จริม และชุมชนนาหมื่น กลับต้องการให้ตั้งสถานีวิทย์ชุมชนที่ ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งเป็นสถานที่ของหน่วยงานราชการ โดยให้ความเห็นว่า สถานที่ดังกล่าว เป็นสถานที่เข้าถึงง่าย และไปมาสะดวกเช่นกัน

ความต้องการดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าสถานที่ตั้งสถานีวิทย์ชุมชน สำหรับบางชุมชนอาจต้องการใช้พื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ของภาคประชาชน และบางชุมชนอาจจะต้องการพื้นที่ของหน่วยงานรัฐก็ได้ ซึ่งทั้งสองฝ่ายนี้ต่างยึดหลักคิดเดียวกันคือ “เป็นพื้นที่ที่เข้าถึงง่าย และสามารถเดินทางไปมาสะดวก” จึงจะเห็นได้ว่า ในการตั้งสถานีวิทย์ชุมชนนั้น บางครั้ง บางประเด็นอาจจะต้องพึงพาภาครัฐบ้าง เพราะเป็นความปรารถนาของชุมชนเอง

3.6 วิทย์ชุมชนของทุกชุมชนนี้ ต้องใช้ภาษาท้องถิ่นเท่านั้น

สำหรับจุดนี้สามารถอธิบายได้ชัดเจนว่า ความต้องการของทุกชุมชนที่รวบรวมมานั้นล้วนต้องการรายการวิทย์ชุมชนที่ดำเนินรายการโดยใช้ภาษาท้องถิ่นเหนือทั้งสิ้น

3.7 “เยาวชน” และ “พระสงฆ์” มีบทบาทสำคัญในชุมชน

“เยาวชน” และ “พระสงฆ์” ยังเป็นกลุ่มคนที่ 3 ชุมชนเห็นความสำคัญและอยากให้มาเป็นผู้ดำเนินรายการของวิทยุชุมชนในฝันของตน ได้แก่ ชุมชนน้ำเกียน และชุมชนเมืองจ๋าง ต้องการให้มีเยาวชนเป็นผู้ดำเนินรายการ ส่วนชุมชนนาหมื่นนั้น ต้องการให้มีพระสงฆ์เป็นผู้ดำเนินรายการ

3.8 ความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้ว่าฯ” กับ “ชุมชน” บางแห่ง ยังห่างเหิน

ชุมชนน้ำเกียน เป็นชุมชนที่ต้องการให้รายการวิทยุชุมชนในฝันของตน มีช่วงของ “ผู้ว่าฯ พบประชาชน” ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน กับคนในชุมชนน้ำเกียนนี้ยังห่างเหินกันมาก ชุมชนนี้จึงต้องการให้มีรายการช่วงนี้อยู่ในรายการวิทยุชุมชนด้วย

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงานรายการวิทยุเพื่อชุมชนของจังหวัดน่าน” การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาความเป็นมา รูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน ปัจจัยเชิงโครงสร้าง และความต้องการของชุมชน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การศึกษาเทปรายการ การศึกษาเอกสาร การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม สามารถสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การก่อกำเนิดและเติบโต “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

- 1.1 เกิดจากพลังผลักดันทั้งแนวตั้ง และแนวนอน
- 1.2 ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่
- 1.3 ปัจจัยที่ควรเสริม เพื่อให้รายการช่วยแก้ปัญหาชุมชนได้มากขึ้น
 - 1.3.1 ควรมุ่งทำหน้าที่สื่อชุมชนให้สมบูรณ์
 - 1.3.2 การไหลของข่าวสารทุกทิศทางอย่างสมดุล
 - 1.3.3 การโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมากพอ
 - 1.3.4 ชุมชนใด ชุมชนนั้น
- 1.4 โอกาสเติบโตเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”
 - 1.4.1 ภาครัฐผ่อนคลายนโยบายลงมามากขึ้น
 - 1.4.2 เดินตามรอยของหลักการ

ส่วนที่ 2 “การมีส่วนร่วม” จุดเริ่มต้น และหนทางข้างหน้า

- 2.1 บริบททางสังคมเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
 - 2.1.1 สังคมเกษตรกรรม และมีประชาคมมาก
 - 2.1.2 สภาพการสื่อสารที่ใกล้ชิดกันในสังคม
 - 2.1.3 แกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง
- 2.2 การกระตุ้นการมีส่วนร่วม...ให้เริ่มที่แกนนำชุมชน
- 2.3 การก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”
 - 2.3.1 ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในระดับ “เจ้าของสถานี”
 - 2.3.2 ภาครัฐ ร่วมสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานก็พอ
 - 2.3.3 ใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีช่วยจัดการ

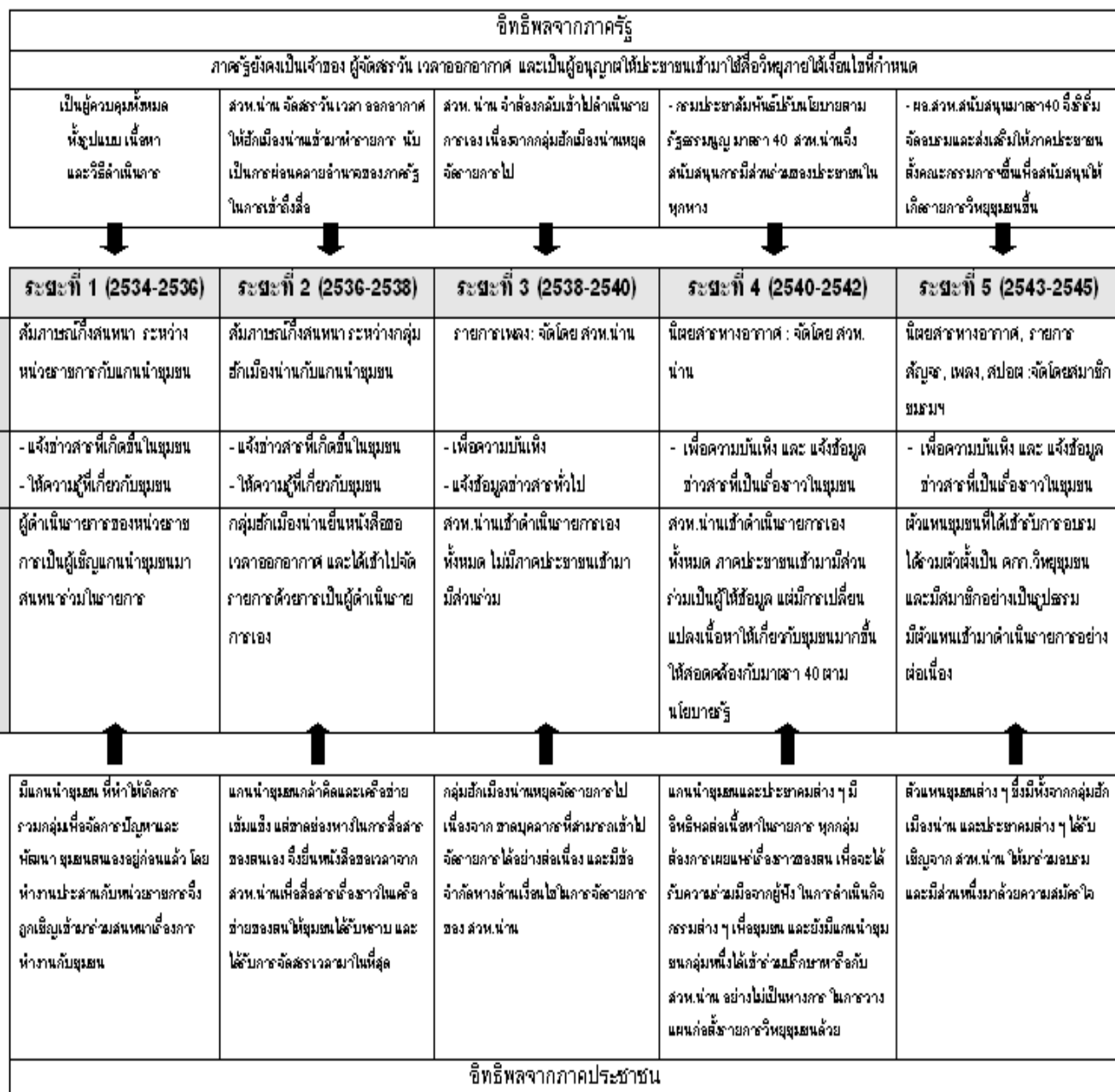
ส่วนที่ 1 การก่อกำเนิดและเติบโต “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน”

1.1 เกิดจากพลังผลักดันทั้งแนวตั้ง และแนวนอน

หลังจากคณะวิจัยได้ศึกษาความเป็นมาของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” แล้วพบว่า รายการนี้ก่อเกิดและพัฒนาขึ้นทีละขั้น ตามลำดับ จัดเป็น 5 ยุค หรือ 5 ระยะดังที่ได้รายงานไปใน บทที่ 4 ส่วนที่ 2 ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละระยะนั้น เกิดจากปัจจัยหลากหลายมาเกี่ยวโยง และส่งผลถึงกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางสังคม ทางภาครัฐ ภาคประชาชน หรือประชาคมต่าง ๆ ล้วนมีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ดังแผนภาพต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในการก่อเกิดและพัฒนายารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

264

“รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” นี้ นับว่าก่อกำเนิดขึ้นจากพลังผลักดัน ทั้งทางแนวตั้ง และแนวนอน **พลังแนวตั้ง** คือ พลังของชนชั้นปกครอง หรือชนชั้นบน (ได้แก่ ภาครัฐ) ที่มักจะออกกฎ ออกมาตรการมากำหนด หรือควบคุมชนชั้นผู้ถูกปกครอง ส่วน**พลังแนวนอน** เป็นพลังของภาคประชาชนที่ผลักดัน กระตุ้น หรือขับเคลื่อนให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในชุมชน เป็นการร่วมแรงร่วมมือกัน เพื่อประโยชน์สุขของชุมชนตนเอง นับเป็นการร่วมมือแนวระนาบ (ที่ไม่มีภาครัฐมาเกี่ยวข้อง)

เนื่องจาก “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน “ สังกัดอยู่ใน สวท.น่าน ซึ่งเป็นสถานีของภาครัฐ ของกรมประชาสัมพันธ์ที่มีได้มุ่งแสวงหากำไรเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ระบบเศรษฐกิจจึงไม่ค่อยมีอิทธิพลกับรายการที่ก่อเกิดสืบเนื่องกันมานี้มากนัก หากแต่ “ระบบการเมือง” ต่างหาก ที่มีอิทธิพลกับรายการนี้ค่อนข้างมาก อิทธิพลดังกล่าวเรียกได้ว่า เป็นพลังแนวตั้ง ซึ่งส่งผลกับรายการในด้านต่าง ๆ ตามช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลง 5 ระยะ (ดังรายละเอียดในแผนภาพที่ 7.1) อันสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทน์ พรหมเปี่ยม เรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองของวิทยุกระจายเสียงระบบเอฟ.เอ็ม. ในกรุงเทพมหานคร” ที่พบว่า สถานีวิทยุกระจายเสียงในเขตกรุงเทพมหานครเป็นของรัฐทั้งหมด รัฐเป็นเจ้าของและกรรมสิทธิ์ทั้งหมด เพราะฉะนั้นการดำเนินงานในลักษณะที่ระบบการเมืองที่เจ้าของและมีการควบคุมด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอยู่ยังง่เสียคลื่นวิทยุก็ยังคงต้องเดินไปตามกลไกของฝ่ายปกครองหรือผู้ที่เป็นเจ้าของอยู่ดี

ตั้งแต่ปี 2534 ที่ สวท. เชิญแกนนำชุมชนเข้าร่วมสนทนาในรายการนั้น นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น ประชาชนที่เคยเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว (Passive Audience) เริ่มมีตัวแทนเข้ามามีบทบาทในสื่อวิทยุกระจายเสียงมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการผ่อนคลายอำนาจในการเข้าถึงสื่อของภาครัฐ (deregulation) ที่ค่อย ๆ ผ่อนคลายลงทีละน้อย จนกระทั่งในระยะที่ 2 (2536-2538) ที่กลุ่มฮักเมืองน่านยื่นหนังสือขออนุญาตจัดทำรายการ และ สวท.น่านได้จัดสรรเวลาให้ไปนั้น เรียกได้ว่าเป็นการคลายอำนาจให้กับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้นอีก จากการให้ประชาชนเข้าร่วมสนทนาในรายการ มาเป็นผู้ดำเนินรายการได้เอง ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงในระดับที่เพิ่มขึ้นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในสถานี สวท.น่านเอง ไม่ได้มีนโยบายจากส่วนกลางมากำหนดทิศทางใด ๆ จึงอาจเรียกได้ว่า เป็นโอกาสดีของชาว จ.น่าน ที่บุคลากรของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นผู้อำนวยการ สวท.น่าน หรือเจ้าหน้าที่คนอื่น ๆ ใน สวท. ได้ริเริ่มเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในรายการได้มากถึงระดับนี้

ต่อมาในระยะที่ 4 (2540-2542) ที่เริ่มเกิดการปฏิรูปเป็นมาตรา 40 ขึ้น กรมประชา สัมพันธ์มีนโยบายให้สถานีวิทยุทธองถิ่นหลายจังหวัดทั่วประเทศ จัดทำรายการวิทยุชุมชนขึ้น^{*} ทาง สวท.น่านจึงรับนโยบายมา และเริ่มกำหนดทิศทางดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับวิถีการปฏิบัติแบบเดิมอยู่แล้ว “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” จึงก่อตั้งขึ้นได้อย่างชัดเจนในระยะที่ 5 (พ.ศ.2543)

กล่าวโดยสรุปแล้ว พลังผลักดันแนวตั้งจากภาครัฐนี้ มาจาก 2 ส่วน ได้แก่

- (1) พลังผลักดันจากภายในสถานีสวท.น่านเอง และ
- (2) พลังผลักดันจากส่วนกลาง ซึ่งก็คือรัฐธรรมนูญมาตรา 40

การก่อเกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” นี้ มิได้เกิดจากแรงผลักดันแนวตั้ง หรือจาก ภาครัฐอย่างเดียว เพราะหากมีแต่นโยบายจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว แล้วประชาชนไม่เห็นด้วย รายการวิทยุชุมชนที่ควรจะเป็นของชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชน คงไม่สามารถเกิดขึ้นและดำเนิน ไปอย่างต่อเนื่องได้ จากการศึกษาในครั้งนี้ คณะวิจัยพบว่า พลังแนวนอนหรือพลังของประชาชน นั้นมีส่วนในการก่อเกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” เป็นอย่างยิ่ง

ในระยะที่สอง (2536-2538) เป็นยุคที่เห็นได้ชัดเจนถึง “พลังของประชาชน” เนื่องจากเป็น ยุคที่ “กลุ่มฮักเมืองน่าน” ซึ่งเป็นองค์กรชุมชนยื่นหนังสือขออนุญาตจัดทำรายการ จนได้รับการจัดสรรเวลา จึงเรียกได้ว่าเป็นการผลักดันจากทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น

แม้ในระยะที่สาม (2538-2540) กลุ่มฮักเมืองน่านจะหยุดดำเนินรายการไป ทั้งนี้ก็มิได้เกิด จากความขัดแย้งกับภาครัฐ กลุ่มฮักเมืองน่านก็ต้องหยุดดำเนินการไปเอง เนื่องจากปัญหาที่เกิด จากกลุ่มเองมากกว่าปัญหาของสถานี ซึ่งการหยุดดำเนินงานไปของภาคประชาชนของจังหวัดน่าน นี้แตกต่างจาก รายการสร้างสรรค์จันทบุรีที่ ประภาภร ดลกิจทำการศึกษาว่าปัญหาที่ทำให้รายการวิทยุชุมชนของจังหวัดจันทบุรีต้องหยุดดำเนินการไปหลังจากดำเนินรายการมาถึง 5 ปี ก็เพราะ ทางสถานีไม่สนับสนุนด้วยการลดเวลาออกอากาศลงเรื่อย ๆ เจ้าหน้าที่ของสถานีไม่เป็นพี่เลี้ยงให้ สถานีไม่มีงบประมาณให้ คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาไม่เข้าร่วมประชุมเป็นต้นซึ่งเหตุการณ์ในระยะ นี้แสดงให้เห็นว่า พลังของภาคประชาชนเริ่มลดถอยและขาดตอนไป ทำให้ต้องระงับการจัดรายการเอาไว้ก่อน

* ดูรายละเอียดได้ ในบทที่ 1 ความสำคัญของปัญหา

จนกระทั่งปี 2540 ที่เริ่มมีมาตรา 40 เกิดขึ้น สวท.น่าน ได้สนองนโยบายของรัฐด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดรายการวิทยุชุมชนขึ้น โดยในระยะ 2 ปีแรกนี้นับเป็นการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคที่ 4 ที่ สวท.น่านกลับเข้าไปจัดรายการเช่นเดิม โดยยังคงมีรูปแบบรายการเหมือนที่กลุ่มฮักเมืองน่านเคยจัด และจากปัญหาที่เกิดขึ้นในระยะที่สาม ทำให้เกิดการทบทวนกันอีกครั้งถึงวิธีการดำเนินงานให้รายการวิทยุชุมชนเป็นวิทยุชุมชนอย่างแท้จริง และสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องได้ การประชุมอย่างไม่เป็นทางการโดยมีองค์ประชุมจากหลายฝ่าย ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของ สวท.น่าน กลุ่มฮักเมืองน่าน หน่วยราชการ และตัวแทนกลุ่มชุมชนต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นหลายครั้งเพื่อทบทวนในเรื่องนี้ จนผลสุดท้ายได้ร่วมกันจัดรายการขึ้นมา 1 รายการ ใช้ชื่อว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ออกอากาศในวันที่ 2 เมษายน 2543 เป็นวันแรก (ก้าวสู่ยุคที่ 5) และดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องได้จนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า ในขณะนี้พลังของภาคประชาชนเริ่มถดถอย เมื่อภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุน (โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดอบรมนักจัดรายการวิทยุ) พลังของภาคประชาชนก็กลับฟื้นขึ้นอีกครั้ง กลายเป็นพลังผลักดันร่วมกันให้ก่อเกิดรายการวิทยุชุมชน และช่วยกันพุงให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องได้

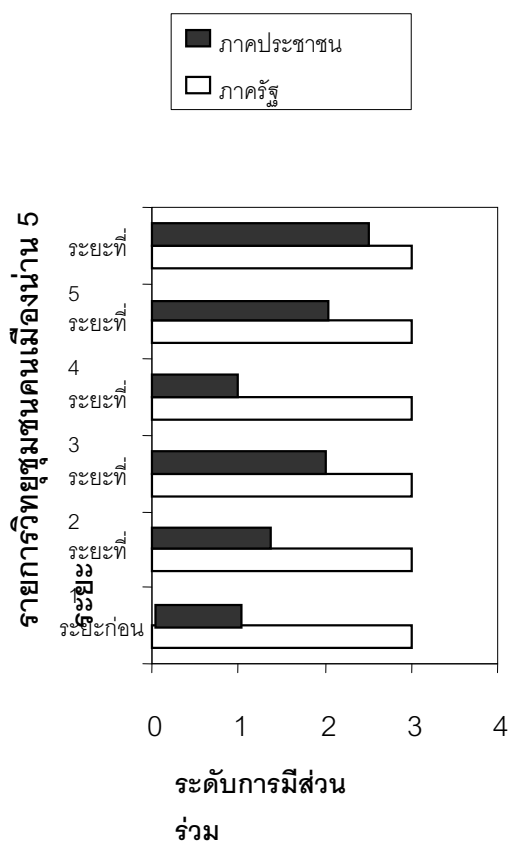
นักทฤษฎีกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) ได้ทำนายแนวโน้มของสื่อมวลชนในอนาคตไว้ประเด็นหนึ่งว่า “การควบคุมจากภาครัฐจะมีน้อยลง ดังจะเห็นได้จากแนวคิดเรื่อง การผ่อนคลายการควบคุม (Deregulation) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจให้เป็นเอกชน (Privatization) หรือการอนุญาตให้มีวิทยุ โทรทัศน์เสรีที่มีเอกชนเป็นเจ้าของ (Liberalization)” (ดูรายละเอียดได้ในบทที่ 2) ซึ่งในกรณีของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนี้ จะเห็นได้ว่า ภาครัฐได้ผ่อนคลายลงบ้างแล้ว ทำให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น แต่ด้วยนโยบายเดิมของกรมประชาสัมพันธ์ที่มีได้เน้นแสวงหากำไร การแปรรูปจึงมีใช่เป็นการแปรเป็นเอกชน หากแต่เป็น “ของชุมชน” หรือ “อนุญาตให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม” มากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ หากมองในมุมเศรษฐศาสตร์การเมือง ที่เชื่อว่า “สื่อมวลชน” กับ “โครงสร้างทางสังคม” มีความเกี่ยวโยงกัน ก็พอจะแสดงให้เห็นว่า “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” นี้ ก่อกำเนิดขึ้นจากโครงสร้างต่าง ๆ ในสังคมผลักดันขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นแรงผลักดันจากชนชั้นปกครอง อันเป็นหน่วยหนึ่งในโครงสร้างของระบบการเมือง และแรงผลักดันจากภาคประชาชนเอง นับว่าเป็น มิติใหม่ของรายการวิทยุที่สังกัด สวท.น่านเลยก็ว่าได้ เพราะน้อยนักที่เราจะเห็นรายการวิทยุที่อยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ถึงขนาดที่ว่าอยู่ในฐานะผู้ดำเนินรายการได้ ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี และคงจะดียิ่งขึ้นหากภาครัฐผ่อนคลายอำนาจลงอย่างสมบูรณ์ แล้ว วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ได้เติบโตเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ขึ้นมาในที่สุด

1.2 ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่

แม้ภาครัฐจะผ่อนคลายอำนาจการควบคุมลง ทำให้เกิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าขึ้น แต่การผ่อนคลายนั่น ยังคงเป็นไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น หากพิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของภาครัฐกับภาคประชาชนในระยะต่าง ๆ เทียบเป็นสัดส่วนแล้วพบว่า ภาครัฐยังคงคุมอำนาจระดับบนเอาไว้ ดังแผนภาพที่ 7.2 นี้

แผนภาพที่ 7.2 แสดงการมีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ ของภาครัฐและภาคประชาชน และผลกระทบต่อรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน	ผลกระทบ
การมีส่วนร่วมระดับ 1 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร แบบ Passive Audience	ประชาชนเป็นผู้ฟังรายการเพียงอย่างเดียว โดยอาจมีปฏิกิริยาตอบกลับบ้าง แต่มีไม่มากนัก
การมีส่วนร่วมระดับ 1.5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร แบบ Active Audience	ประชาชนเป็นผู้ฟังรายการที่มีปฏิกิริยาตอบกลับไปยังรายการบ่อยครั้ง (เช่น โทรศัพท์ เขียนจดหมาย) และยังได้เข้าไปเป็นแขกรับเชิญ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ในรายการด้วย
การมีส่วนร่วมระดับ 2 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่ง / ผู้ร่วมผลิต	ประชาชนเข้าร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการ ส่งผลให้รูปแบบและเนื้อหาของรายการ มีเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนมากยิ่งขึ้น
การมีส่วนร่วมระดับ 2.5 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งที่เกือบเป็นผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย	ประชาชนเข้าเป็นผู้ร่วมรายการ มีการตั้งคณะกรรมการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าอย่างเป็นทางการ โดย สวท.น่าน ยังคงควบคุมดูแลอยู่
การมีส่วนร่วมระดับ 3 หมายถึง การมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย (Policy Maker)	ยังไม่เคยมีระยะใด ที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ระดับนี้ สวท.น่านยังคงเป็นผู้ดูแลในส่วนดำเนินงาน การจัดวันเวลาออกอากาศ และการตรวจบท

การมีส่วนร่วมของภาครัฐ	ผลกระทบ
การมีส่วนร่วมระดับ 3	สวท.น่านยังคงเป็นผู้ดูแลในส่วนดำเนินงาน การจัดวันเวลาออกอากาศ การตรวจบท ฯลฯ ในทุกระยะ

จากแผนภาพที่ 7.2 จะเห็นได้ว่า **ภาคประชาชนยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบาย หรือ Policy Maker ได้** ไม่ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมาที่ระยะ หรือภาครัฐจะผ่อนคลายอำนาจการควบคุมลงบ้างแล้วก็ตาม แต่จากงานวิจัยของ วีรพงษ์ พลนิกรกิจ ที่ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยเชิงโครงสร้างของสถานีวิทย์ท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุ” พบว่า ปัจจัยเชิงโครงสร้างการเป็นเจ้าของ ระบบควบคุม ระบบตลาด เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดรูปแบบและเนื้อหา โดยสถานีที่รัฐเป็นเจ้าของจะมีรูปแบบรายการส่วนใหญ่เป็นรูปแบบรายการพูดคุยและข่าว ส่วนเนื้อหาเป็นข้อมูลข่าวสารความเป็นจริง แต่เมื่อ สวท.น่านซึ่งเป็นสถานีของรัฐเหมือนกันต้องการให้มีการผลิตรายการเพื่อชุมชนขึ้นอันเป็นการสนองนโยบายตามกฎหมายมาตรา 40 ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับลักษณะของรายการ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ รายการที่ออกมา**มีรูปแบบและเนื้อหา**เกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น เนื่องจากผู้ดำเนินรายการ เป็นตัวแทนจากภาคประชาชน (มีส่วนร่วมระดับ 2 ในฐานะผู้ส่ง / ผู้ร่วมผลิต หรือ Sender) ที่ได้เข้ามารวมตัวเป็น “ชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” โดยมี “สมาชิกชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันจัดรายการตามวัน เวลาที่ได้รับมอบหมาย และจัดสรรจาก สวท. **รูปแบบและเนื้อหา**ที่เกิดขึ้นนี้สามารถเข้าถึงชุมชนได้มากกว่ารายการท้องถิ่นแบบเดิม โดยเฉพาะ ภาษาที่ใช้ในการดำเนินรายการ เป็นภาษาท้องถิ่นภาคเหนือที่ชุมชนชื่นชอบ เข้าใจง่าย เห็นได้ชัดใน รูปแบบและเนื้อหารายการฯ ในระยะที่ 2 และระยะที่ 5 (ดูรายละเอียดในบทที่ 4) ซึ่งเป็นระยะที่ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมมากถึงระดับ 2 ในฐานะผู้ส่งหรือผู้ร่วมผลิต

นอกจากนี้ จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า **ภาครัฐ ยังคงเป็นใหญ่อยู่ในทุกยุค ทุกระยะของการเปลี่ยนแปลง** การมีส่วนร่วมของภาครัฐ ยังคงอยู่ในระดับผู้วางแผนและผู้กำหนดนโยบาย หรือ Policy Maker มาโดยตลอด ซึ่งตามแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication Concept) นั่นถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับ Policy Maker นี้เป็นรูปแบบสูงสุดของการมีส่วนร่วม ซึ่งคงมีตัวแทนจากชุมชนบางคนเท่านั้นที่จะเข้ามาดำเนินการในระดับนี้ได้ โดยในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังไม่มีตัวแทนชุมชนคนใดเข้าไปมีส่วนร่วมถึงขั้นนั้น ผลที่เกิดขึ้นก็คือ **ฝ่ายภาครัฐ คือ สวท.น่าน ยังคงเป็นผู้จัดการ วางโครงสร้างทั้งหมดของรายการ ได้แก่**

- ในช่วงริเริ่ม สวท.น่าน เชิญตัวแทนชุมชนเข้ามารวมตัวกันเป็นคณะกรรมการ แม้จะมีตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็เป็นตัวแทนที่ภาครัฐคัดเลือกในระดับหนึ่งก่อนแล้ว จึงส่งหนังสือเชิญเข้ามา (คนที่ไม่ได้รับเชิญ ก็ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม) ซึ่งการแต่งตั้งคณะกรรมการของสวท.น่านมีลักษณะคล้ายคลึงกับการศึกษาของ อาจารย์อรรพวง ปิณฑนโสภา ที่ทำการศึกษาเรื่องวิทยุชุมชนในจังหวัดอุบลราชธานี และระบองว่า

คณะกรรมการบริหารนั้นเป็นการร่วมมือกันระหว่างฝ่ายรัฐและฝ่ายประชาชน โดยรัฐให้ความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ ซึ่งเป็นเพราะทั้งสามจังหวัดเป็นวิทยุชุมชนที่เกิดจากการวางแผนการดำเนินการโดย สวท.เหมือนกันนั่นเอง แต่การคัดเลือกคณะกรรมการของทั้งสามจังหวัดแตกต่างจากรายการวิทยุชุมชนของจังหวัดจันทบุรีที่ คุณสุรินทร์ แปลงประสพโชค ทำการศึกษาไว้ โดยใช้วิธีการทดลอง การสังเกต และทดสอบการจัดรายการวิทยุชุมชนขึ้น โดยแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ขึ้นมา ซึ่งก็ประสบปัญหาขึ้นมาภายหลังว่าคณะกรรมการขาดความรู้ และความเชื่อมั่น เมื่อนักวิจัยออกมาจากพื้นที่ คณะกรรมการก็เริ่มหดหายไป จนเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องเข้ามาดำเนินงานต่อไป

- การจัดอบรมการเป็นนักจัดรายการวิทยุ ให้กับตัวแทนชุมชนที่เชิญเข้ามา จากนั้นก็ให้ผู้ที่ได้รับการอบรม ได้จัดรายการวิทยุเต็มตัว ซึ่งการจัดอบรมดังกล่าวส่งผลต่อผู้จัดรายการมือใหม่ทุกคน คือ สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอบรมนั้น ทั้งในเรื่องรูปแบบ การเลือกเนื้อหา และลีลาการพูดในการจัดรายการ ได้กลายมาเป็นต้นแบบให้ทุกคนจัดรายการออกมาในแบบแผนเดียวกันหมด ความเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชน ยังไม่ถูกดึงออกมาใช้ในรายการมากเท่าที่ควร
- สวท.น่าน มีบทบาทในการควบคุมการเขียนบทค่อนข้างมาก วิธีปฏิบัติคือ สมาชิกชมรมวิทยุชุมชน ที่รับหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ จะนำแผ่นกระดาษคำถามที่จะใช้ถามผู้ร่วมรายการในวันนั้น ๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ สวท. ดูก่อนออกอากาศ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่ตรวจทานดูความถูกต้องเหมาะสมเสียก่อน ซึ่งเท่าที่ผ่านมา ยังไม่มีใครตั้งประเด็นคำถามล้อแหลมจน สวท.น่าน ต้องห้ามออกอากาศ มีแต่เพียงเรื่องของความผิดพลาดในการใช้ภาษาเท่านั้น ซึ่งคาดว่า น่าจะเป็นผลสืบเนื่องมาจากการจัดอบรมที่ได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้ไม่มีตัวแทนชุมชนคนใด คิดออกนอกกรอบที่ได้รับการอบรมมามากนัก
- การจัดสรรวัน เวลา ออกอากาศให้แก่รายการ ยังคงอยู่ในอำนาจการจัดการของ สวท.น่าน ในการนี้ ชุมชนไม่สามารถเลือกวัน เวลา ที่ต้องการได้ ทำให้หลาย ๆ ชุมชน ยังไม่ได้เปิดรับฟังรายการนี้ เพราะออกอากาศในช่วงเวลาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของตน

นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ก็เป็นหนึ่งในอำนาจการจัดการของภาครัฐ หรือ สวท.น่าน ที่จะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมได้มากน้อยแค่ไหน ซึ่งจากการศึกษาทั้งหมด พบว่า สวท.น่านเปิดโอกาสมากขึ้น แต่ยังคงไม่ปล่อยอำนาจการควบคุมเดิม ส่งผลให้การวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ไปไม่ถึงเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมได้อย่างสมบูรณ์นัก โดยหากพิจารณาตามแนวคิดเรื่องเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ที่ละเอียดประณีต จะสามารถเปรียบเทียบได้ ดังตารางที่ 7.3 นี้

ตารางที่ 7.1 รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เปรียบเทียบกับ
แนวคิดเรื่องเป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม

ลำดับ	เป้าหมายของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม*	รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน
1	กระตุ้นให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเอง	การตั้งคณะกรรมการสามารถกระตุ้นได้บ้าง เพราะนับเป็นมิติใหม่ของวงการวิทยุในสังกัดภาครัฐที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม แต่ยังคงกระตุ้นได้ไม่มาก เพราะชุมชนที่เข้าร่วมจัดรายการ ยังคงจัดรายการในลักษณะเป็นแบบแผนเดิม แบบแผนเดียวกับที่ สวท.จัดอบรมให้
2	สร้างความมั่นใจให้กับชาวบ้านที่เข้ามามีส่วนร่วม ให้เห็นคุณค่า ความคิด และความเชื่อของเขา	รายการสามารถสร้างความมั่นใจในการพูด การแสดงออก ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ทักษะการสร้างสื่อ ให้กับชาวบ้านที่เข้ามาจัดรายการได้ค่อนข้างมาก
3	พิสูจน์ความเชื่อของชุมชนที่คิดว่าตนเองไม่สามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ซับซ้อนได้	แต่ปริมาณของชาวบ้านที่เข้ามาจัดรายการ ยังคงน้อย และยังไม่สามารถทำให้เขามั่นใจในคุณค่าความคิดของตัวเองได้มากนัก เนื้อหาที่ออกอากาศจึงยังมีเรื่องราวของชุมชนอยู่น้อยมาก รวมถึงการแสดงออกทางความคิด การวิเคราะห์หาวิธีแก้ปัญหาที่ยังมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังถูกควบคุมอยู่ได้ โครงสร้างที่ สวท.น่านกำหนดขึ้น
4	สร้างทักษะในการสร้างสื่อให้กับชุมชน	
5	ช่วยให้ชุมชนได้แสดงความรู้สึก ปัญหา วิธีการวิเคราะห์ และวิธีการแก้ปัญหา	
6	ช่วยยกระดับความมีสติ และความรับผิดชอบให้กับทั้งชุมชน หรือชุมชนอื่น ๆ	
7	ช่วยเพิ่มสัดส่วนของการสร้างสื่อที่มีสาระให้แก่คนในชุมชน ถ่วงดุลกับการสื่อสารที่มุ่งเน้นแต่ความบันเทิง	รายการมีเนื้อหาที่มีสาระค่อนข้างมาก พอจะถ่วงดุลกับการสื่อสารกระแสหลักที่มุ่งเน้นความบันเทิงได้ แต่สาระที่น่าเสนอ อาจจะยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน จ.น่าน ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ยังอยู่ในสัดส่วนที่น้อย

จากแผนภาพที่ 7.2 และ ตารางที่ 7.1 พอจะสรุปได้ว่า **ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่** อยู่ในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ทำให้รายการไม่เกิดการมีส่วนร่วมมากพอที่จะบรรลุเป้าหมายตามแนวคิดข้างต้นได้ หากภาครัฐผ่อนคลายนโยบาย และภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในระดับสูงขึ้น (คือระดับ Policy Maker) รายการ วิทยุชุมชนคนเมืองน่าน อาจจะกลายเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ขึ้นมาก็เป็นได้ ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนั้นสอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยเรื่อง “การสร้างสื่อแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน” ที่ รุจิรา สุภาษาทำการศึกษาไว้ พบว่า การมีส่วนร่วมยิ่งสูงขึ้นมากเท่าไร โอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนก็ยิ่งน้อย ซึ่ง สวท.น่านต้องผลักดันให้เกิดความรู้ และความชำนาญให้กับประชาชนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

อีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การมีส่วนร่วมในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านยังไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ หรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมาก เพราะสาเหตุของความห่างไกล การที่ สวท.น่าน มีพื้นที่ออกอากาศครอบคลุมทั่วจังหวัด ไม่มีกลุ่มพื้นที่เฉพาะกลุ่มจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควรเพราะปัญหาด้านการเดินทาง ซึ่ง จิระวรรณ ตันกรำนันท์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิทยุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน” พบว่า ประชาชนจำนวนหนึ่งยังไม่รู้เรื่องการจัดรายการวิทยุชุมชน เพราะความห่างไกล ซึ่งแม่ฮ่องสอนมีลักษณะพื้นที่ใกล้เคียงกับจังหวัดน่านมาก และข้อค้นพบอีกอย่างหนึ่งที่เหมือนกับจังหวัดน่านคือ กลุ่มผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งผู้นำเหล่านี้ได้ให้ข้อเสนอแนะที่น่าสนใจว่าควรมีการให้ค่าตอบแทนด้วย เพราะต้องใช้ในการเดินทางมาจัดรายการหรือประชุม ซึ่งจังหวัดน่านยังไม่มีกรกล่าวถึงเรื่องนี้มากนัก เพราะผู้ที่มีส่วนร่วมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมือง และเป็นกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีการเดินทางเข้ามาประชุมเรื่ององค์กรของตนในพื้นที่ใกล้สวท.อยู่บ่อยครั้งอยู่แล้ว

1.3 ปัจจัยที่ควรเสริม เพื่อให้รายการช่วยแก้ปัญหาชุมชนได้มากขึ้น

จากการศึกษารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เปรียบเทียบกับความต้องการของชุมชนแล้ว พบว่า รายการยังไม่สามารถตอบสนองชุมชนได้อย่างสมบูรณ์นัก (ดูรายละเอียดในบทที่ 6) การนำวิทยุชุมชนไปใช้ช่วยแก้ปัญหาของชุมชนก็ยังมีให้เห็นไม่มาก ทั้ง ๆ ที่ตามหลักการของวิทยุชุมชนแล้ว รายการฯ น่าจะตอบสนองตรงจุดนี้ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้รายการ ไม่สามารถเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาให้ชุมชนได้เท่าที่ควรนั้น สาเหตุหนึ่งก็คือ **การที่ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ เป็นผู้ควบคุมโครงสร้างรายการระดับนโยบายอยู่** (ดังที่ได้กล่าวไปในข้อ 1.2) และหากวิเคราะห์ในแง่มุมมองของทฤษฎีการสื่อสารเพื่อชุมชนแล้ว

(Community Communication Theory) พบว่า ยังมีอีกหลายปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน อำนวยประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาชุมชน ได้แก่

- การที่ภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ ทำให้รายการไม่สามารถทำหน้าที่สื่อชุมชน สื่อสารเพื่อชุมชนได้อย่างสมบูรณ์
- แม้มีการไหลของข่าวสารจากทุกทิศทางครบถ้วน แต่ก็ยังไม่สมดุลระหว่างข่าวสารจากบนลงล่าง ข่าวสารจากล่างขึ้นบน และข่าวสารในแนวนอน ทำให้ตอบสนองของชุมชนได้ไม่เต็มที่
- การโต้ตอบ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่าง “ผู้ส่งสาร” หรือ “ผู้ดำเนินรายการ” และ “ผู้รับสาร” หรือ “ผู้ฟัง” เกิดขึ้นบ้างประปราย ทั้งในรูปแบบอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ซึ่งการโต้ตอบกันนี้ยังมีไม่มากพอ จึงทำให้ผู้ดำเนินรายการจัดรายการไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนไม่มากนัก
- เนื่องจากภาครัฐมีการออกอากาศในวงกว้าง ครอบคลุมทั้งจังหวัด ทำให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชนในประเด็นเฉพาะท้องถิ่นได้ในเชิงลึก กล่าวคือ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เป็นประเด็นร่วมกันของทุกชุมชนได้ เช่น เปิดเพลงลูกทุ่งที่ทุกชุมชนชื่นชอบเหมือน ๆ กันได้ถูกใจผู้ฟัง นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนทั้งจังหวัด เป็นต้น แต่ในประเด็นที่มีลักษณะเฉพาะ ที่แต่ละชุมชนต้องการไม่เหมือนกัน รายการไม่สามารถตอบสนองให้ได้ เช่น ชุมชนนาหมื่น มีอาชีพประมงน้ำจืดร่วมกับทำการเกษตร จึงต้องการทราบข่าวสารด้านการประมงเพิ่มเติมด้วย แต่รายการไม่สามารถนำเสนอให้ได้บ่อยครั้งนัก เพราะชุมชนอื่น ๆ ไม่มีความต้องการตรงจุดนี้มากนัก เป็นต้น

จากอุปสรรคดังกล่าว คณะวิจัยวิเคราะห์ว่า แนวทางการแก้ปัญหาหลัก ๆ ที่สำคัญคือ **ภาครัฐต้องผ่อนคลายนโยบายการควบคุมลงให้มากขึ้น** และเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้น (ดังที่ได้อธิบายไปในข้อ 1.2) โดยจะต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดปรากฏการณ์ต่อไปนี้ขึ้นในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน

1.3.1 ควรมุ่งทำหน้าที่สื่อชุมชนให้สมบูรณ์

ในมุมมองของ Windahl et al. (1992) ในประเด็น “หน้าที่ของการสื่อสารชุมชน” (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) ระบุว่า หน้าที่ของการสื่อสารชุมชน น่าจะประกอบด้วย (1) หน้าที่ในการแสดงออก (2) หน้าที่ทางสังคม (3) หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร และ (4) หน้าที่ในการควบคุมปฏิบัติการ ซึ่งหน้าที่ทั้ง 4 ประการนี้ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน สามารถทำได้ครบถ้วนแล้ว หากแต่ยังไม่สมบูรณ์นัก

นับตั้งแต่ **หน้าที่ในการแสดงออก (Expressive Function)** ที่บุคคลในชุมชนมีโอกาสเข้าไปจัดรายการในฐานะผู้ดำเนินรายการเองได้ แต่ในการดำเนินรายการยังคงเกิดขึ้น และเป็นไปในลักษณะแบบแผนที่ทาง สวท.น่าน เคยอบรมให้ ดังนั้นในตัวรายการจึงยังไม่ค่อยปรากฏความเป็นตัวของตัวเอง อันเป็นเอกลักษณ์กลุ่ม เอกลักษณ์ชุมชนออกมาได้เท่าที่ควร (ยังเสนอข่าวสารจากส่วนกลางในปริมาณมาก) ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่า การอบรมมีผลต่อการจัดรายการเป็นอย่างมาก หากต้องการให้นักจัดรายการที่เป็นตัวแทนชุมชนตระหนักถึงหน้าที่ในการแสดงออกให้มากขึ้น ลักษณะการจัดอบรมในภายภาคหน้า น่าจะมุ่งเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรม เกิดความเข้าใจในเรื่อง “หน้าที่ของการสื่อสารชุมชน” ให้มากขึ้น

สำหรับ **หน้าที่ทางสังคม (Social Function)** นั้น หมายถึง การนำสื่อชุมชนมาใช้ในการสื่อสารภายในชุมชนเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาความเป็นมาตั้งแต่เริ่มก่อกำเนิดรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านขึ้นมา พบว่า รายการนี้ก่อเกิดขึ้นมาได้ด้วยพลังผลักดันทั้งจากภาครัฐ และภาคประชาชน หรือจากพลังแนวตั้งและแนวนอน (ดูรายละเอียดในข้อ 1.1 ข้างต้น) เห็นได้ชัดจากแผนภาพที่ 7.1 ว่า อิทธิพลจากภาครัฐผลักดันให้เกิดรายการขึ้นด้วยเจตนาหลักคือ “ตอบสนองกระแสสังคม” ที่กำลังอยู่ในช่วงให้ความสำคัญกับชุมชนมาก (ในระบะที่ 2 พ.ศ.2536-2538) เมื่อแกนนำชุมชนเข้ามาขอ สวท.ก็จัดสรร วัน เวลา ออกอากาศให้ และอีกหนึ่งเจตนาที่สำคัญเช่นกันก็คือ “ตอบสนองนโยบายรัฐธรรมนูญ” มาตรา 40 ในระบะที่ 4 (พ.ศ.2540-2542) ที่ สวท.น่าน สนับสนุนให้แกนนำชุมชนและประชาคมต่าง ๆ กลับเข้ามาจัดรายการอีกครั้ง โดยทำต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน (รายละเอียดในบทที่ 4) จึงจะเห็นได้ว่า เจตนาของภาครัฐที่ผลักดันให้เกิดรายการขึ้นมานั้น มิได้มีเจตนามุ่งหมายให้รายการเกิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ทางสังคม ตามหลักการสื่อสารชุมชนแต่อย่างใด หากแต่มุ่งที่จะตอบสนองกระแสสังคม และนโยบายรัฐเป็นหลัก เพราะฉะนั้น วิธีการหรือแนวทางในการส่งเสริมรายการให้พัฒนา จึงยังไม่มีรายละเอียดที่แน่ชัดว่า ต้องการให้รายการเติบโตไปในทิศทางใด รายการจึงยังทำหน้าที่ทางสังคมในจุดนี้ได้ไม่เต็มที่ ซึ่งคณะวิจัยเห็นว่า หากภาครัฐเห็นความสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมให้รายการสร้างความรู้สึกร่วมเป็นชุมชนเดียวกันให้มากขึ้น ภาครัฐอาจจะผ่อนคลายนโยบายในการควบคุมลง

อีก และชุมชนจะมีอิสระในการวางแผนการดำเนินรายการยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้รายการทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างสมบูรณ์ คือเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นชุมชนเดียวกัน และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในอีกทางหนึ่ง คือในส่วนของภาคประชาชน ที่มีอิทธิพลในการผลักดันให้เกิดรายการขึ้นมานั้น (ดูแผนภาพ 7.1 ประกอบ) เห็นได้ชัดว่าเจตนาหลัก คือ ต้องการมีรายการเพื่อสื่อสารเรื่องราวในเครือข่ายประชาคมให้ชุมชนได้รับทราบ (ในระบอบที่ 2 พ.ศ.2536-2538) ซึ่งเจตนานี้เป็นพลังหนึ่งในการส่งเสริมให้รายการทำหน้าที่ทางสังคมได้มากกว่ารายการท้องถิ่นแบบเดิม โดยเห็นได้ชัดในทุก ๆ ระยะเวลา ว่าในส่วนของภาคประชาชนนั้น ต้องการให้วิทยุเป็น “สื่อชุมชน” เพื่อสื่อสารเรื่องราวของชุมชน แม้ในยุคที่ 3 (2538-2540) ต้องหยุดจัดรายการไปเนื่องจากปัจจัยบางประการก็ยังคงกลับมาทำต่อในยุคที่ 4 (2540-2542) และขยายเครือข่ายภาคประชาชนให้กว้างขึ้นเรื่อยมาจนปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะเห็นความสำคัญของการสื่อสารในชุมชนเป็นอย่างมากนั่นเอง แต่ปัจจุบันรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่ทางสังคมได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากขาดปัจจัยผลักดันจากภาครัฐ ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น หากได้รับแรงเสริมจากภาครัฐมากยิ่งขึ้น (คือ ภาครัฐคลายอำนาจในการควบคุมให้ประชาชน) รายการก็อาจจะสามารถสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับชุมชนได้มากขึ้น

ส่วน **หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร (Information Function)** รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านได้ทำหน้าที่ของสื่อชุมชนขึ้นตั้งแต่ในยุคแรกที่ภาคประชาชนได้รับความสำคัญ มีโอกาสได้ออกอากาศข่าวสารเกี่ยวกับชุมชนเพื่อการประชาสัมพันธ์นั้น จัดเป็นการทำหน้าที่ของสื่อวิทยุชุมชนในแง่ “หน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสาร” รูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นหน้าที่พื้นฐานของการสื่อสารโดยทั่วไป หากทว่าในการสื่อสารชุมชนนั้นทิศทางการไหลของข่าวสารต้องเป็นไปอย่างรอบด้าน ซึ่งในรายการนี้ก็มิติศทางการไหลรอบด้านมากขึ้น คือจากภาครัฐสู่ประชาชน และจากประชาชนสู่ประชาชนด้วยกัน แต่สัดส่วนการไหลของข่าวสารจากภาครัฐสู่ภาคประชาชน ยังคงมากกว่าจากภาคประชาชนสู่ภาครัฐ และจากภาคประชาชนสู่ภาคประชาชนด้วยกัน ส่งผลให้รายการไม่สามารถทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารได้สมบูรณ์แบบมากนัก การแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อยกระดับความเข้าใจและความรู้แก่ผู้ฟัง ในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เป็นกิจกรรมชุมชนก็ยังมีไม่มากนักหากบุคคลที่เกี่ยวข้องในรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ส่งเสริมให้รายการ มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารจากทุกทิศทาง ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกันมากกว่าที่เป็นอยู่นี้ รายการก็จะเกิดการพัฒนาไปในด้านที่ตอบสนองชุมชนได้มากขึ้น ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หน้าที่สุดท้ายคือ **หน้าที่ในการควบคุมการปฏิบัติการ (Control Activation Function)** การสื่อสารชุมชน ควรจะทำหน้าที่นี้ให้แก่ชุมชน โดยจะต้องเป็นช่องทางให้ชุมชนใช้สื่อสารระหว่างกัน เพื่อปรับปรุง แก้ไขปัญหาของบุคคลหรือชุมชนได้ ซึ่งรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน นี้ยังไม่สามารถเป็นกลไกในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เท่าที่ควร เนื่องจากอุปสรรค และการทำหน้าที่ทั้ง 3 ประการข้างต้นยังไม่สมบูรณ์พอที่จะเป็น “สื่อชุมชน สื่อสารเพื่อชุมชน” ตามแนวคิดของนักทฤษฎี Windahl et al. (1992) ได้ หากในอนาคต รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน มีการพัฒนาเติบโตขึ้น โดยมุ่งเน้นที่จะทำหน้าที่วิทยุชุมชน สื่อของชุมชนสื่อสารเพื่อชุมชนให้สมบูรณ์ครบถ้วนทั้ง 4 ประการ รายการก็จะสามารถเป็นกลจักรสำคัญในการแก้ปัญหาของชุมชนได้

1.3.2 การไหลของข่าวสารทุกทิศทางอย่างสมดุล

ในขณะที่ผ่านมา การดำเนินงานวิทยุกระจายเสียงของประเทศได้ยึดกระบวนการสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบกระแสหลักเท่านั้น การไหลของข่าวสารจึงเป็นไปในทิศทางเดียวเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การไหลของข่าวสารจากเบื้องบนไปสู่เบื้องล่าง (top-down) คือการไหลของข่าวสารจากภาครัฐไปสู่ภาคประชาชนนั่นเอง แต่สำหรับทฤษฎีการสื่อสารเพื่อชุมชนนั้น การไหลของข่าวสารจะมีทิศทางที่หลากหลาย จากทุกทิศทุกทาง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อรายการวิทยุชุมชนที่รวบรวมได้จากการจัดเวทีชาวบ้านใน 6 หมู่บ้าน

สำหรับรายการวิทยุชุมชนตามความต้องการของชุมชนนั้น ข่าวสารจะมีลักษณะการไหลจากทุกทิศทุกทาง ไม่ว่าจะเป็นการไหลจากบนลงล่าง (top-down) ได้แก่ ความต้องการรับทราบข่าวสารจากภาครัฐ หรือจากส่วนกลาง โดยเฉพาะข่าวสารที่เกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน การประกอบอาชีพเกษตรกรรมของคนส่วนใหญ่ในจังหวัดน่านนั่นเอง และการไหลแบบแนวนอน (horizontal) ได้แก่ ความต้องการรับทราบข่าวสารของกลุ่มประชาคมต่าง ๆ ในจังหวัดน่านด้วยกัน รวมถึงความต้องการเผยแพร่เรื่องราวของชุมชนของตนเองให้ชุมชนอื่นได้รับทราบ สำหรับการไหลของข่าวสารแบบล่างขึ้นบนนั้น (bottom-up) เป็นเรื่องราวที่ชุมชนต้องการถ่ายทอดปัญหาไปสู่หน่วยงานราชการ เพื่อให้อำนาจแก้ปัญหาในชุมชน

นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้เกิดการไหลของข่าวสารในมิติของขอบเขตของชุมชนตามที่ Pavelka (1978) ว่าไว้อีกด้วย คือ

- (1) การไหลของข่าวสารจากภายนอกชุมชน มาสู่ภายในชุมชน
- (2) การไหลของข่าวสารจากภายในชุมชน ไปสู่ภายนอกชุมชน
- (3) การไหลของข่าวสารจากในชุมชน ไปสู่คนในชุมชนด้วยกัน

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการของชุมชนที่มีต่อเนื้อหารายการวิทยุชุมชนแล้ว เห็นได้ว่าเนื้อหาทั้งหมดต่างมุ่งตอบสนองความต้องการหรือประโยชน์ของชุมชนทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความต้องการเนื้อหาจากส่วนกลาง หรือความต้องการเนื้อหาจากหมู่บ้านอื่น รวมทั้งความต้องการเนื้อหาโดยการไหลของข่าวสารในมิติของขอบเขตชุมชน ทั้งความต้องการเนื้อหาจากภายนอกชุมชน และ ความต้องการเนื้อหาจากภายในชุมชนด้วยกัน ล้วนเป็นไปเพื่อตอบสนองความจำเป็น ความต้องการของชุมชนทั้งสิ้น

ในขณะที่ความต้องการของชุมชนต้องการให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า นำเสนอออกอากาศในรูปแบบที่ตอบสนองชุมชนให้มากกว่าตอบสนองรัฐ และต้องการรับทราบข่าวสารจากทุกทิศทาง รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า กลับนำเสนอข่าวสารจากภาครัฐ หรือจากบนลงล่าง ในสัดส่วนที่มากกว่าข่าวสารจากทิศทางอื่น ๆ จึงเป็นเหตุให้รายการ ไม่สามารถตอบสนองหรือช่วยชุมชนแก้ปัญหาใด ๆ ได้มากเท่าที่ควรจะเป็น เพราะฉะนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า ทั้งภาครัฐและประชาชน ควรจะเร่งส่งเสริมให้รายการนี้ มีข่าวสารจากทุกทิศทางมาออกอากาศแลกเปลี่ยนกันในสัดส่วนที่เท่า ๆ กันอย่างสมดุล ซึ่งข่าวสารจากทิศทางที่ยังมีสัดส่วนน้อย ต้องเพิ่มเติมให้มีมากขึ้นก็คือ ข่าวสารจากล่างขึ้นบน (ภาคประชาชนสู่ภาครัฐ) และข่าวสารแนวนอน (จากประชาชนสู่ประชาชนด้วยกัน ทั้งในและนอกชุมชน) หากเกิดการไหลของข่าวสารทุกทิศทางอย่างสมดุลในรายการได้ดังที่กล่าวไป รายการจะกลายเป็นเรื่องเร่งสำคัญ ในการบรรเทาข้อขัดแย้ง และปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ให้ชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อกันและกัน ทำให้ชุมชนสงบสุขมากขึ้นอีกด้วย

1.3.3 การโต้ตอบระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมากพอ

จากผลการศึกษาที่ได้รายงานไปในบทที่ 5 ส่วนที่ 2 ว่า ผู้ดำเนินรายการกับผู้ฟัง (หรือ sender กับ receiver) ของรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่า นี้ มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ง่าย ทั้งในรูปแบบอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ อันเนื่องมาจากสภาพสังคมในจังหวัดน่า เอื้อให้เกิดการโต้ตอบระหว่างกันได้ง่าย (อันจะอธิบายเรื่องสภาพสังคมโดยละเอียดในส่วนต่อไป) แต่การโต้ตอบระหว่างกันตรงนี้ ก็ยังมีไม่มากพอ สังเกตได้จากการโทรศัพท์เข้ามายังรายการยังมีน้อย หากทางคณะกรรมการบริหารชมรมวิทยุชุมชนคนเมืองน่า เล็งเห็นจุดอ่อนตรงนี้ แล้วร่วมกันวางแผนหาช่องทางให้เกิดการโต้ตอบกันมากยิ่งขึ้น ก็อาจจะทำให้รายการตอบสนองและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้มากขึ้น

1.3.4 ชุมชนใด ชุมชนนั้น

จากการสำรวจความต้องการของทั้ง 6 ชุมชน พบว่า แต่ละชุมชนมีความต้องการไม่เหมือนกัน ตามลักษณะวิถีชีวิตที่ต่างกันไป ดังนั้นจึงเป็นไปได้ยากที่จะผลิตรายการขึ้นมาหนึ่งรายการ แล้วออกอากาศได้เป็นที่ถูกใจสอดคล้องกับความต้องการของทุกชุมชน รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นรายการที่ออกอากาศในรัศมีวงกว้าง ครอบคลุมทั้งจังหวัด ดังนั้น รูปแบบ เนื้อหาของรายการ ก็เป็นที่ชื่นชอบของบางชุมชน ในขณะที่ชุมชนอื่น ๆ อาจจะชอบรูปแบบ และเนื้อหาที่แตกต่างกันออกไป รายการวิทยุรายการนี้ จึงยังไม่สามารถตอบสนองชุมชนในเชิงลึก เฉพาะจุดเฉพาะชุมชนได้มากนัก ซึ่งไม่ต่างไปจากรายการวิทยุท้องถิ่นแบบเดิม หากทุกฝ่ายช่วยกันส่งเสริมให้เกิดรายการวิทยุชุมชนที่ออกอากาศในรัศมีวงแคบลง ได้รับฟังกันเฉพาะชุมชนนั้น ๆ เท่านั้น ประกอบกับช่วยกันเสริมเติมปัจจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมาทั้ง 3 ประการ (ข้อ 1.3.1 – 1.3.3) ให้กับรายการ ให้ครบถ้วน รายการก็จะตอบสนองชุมชนได้ในเชิงลึก ตามหลักการของวิทยุชุมชนมากยิ่งขึ้น

1.4 โอกาสเติบโตเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”

“วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” หมายถึง วิทยุชุมชนเป็นรายการเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนา เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลงสังคม วิทยุชุมชนยังเป็นการสื่อสารแบบประชาธิปไตย ที่ให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวิทยุ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงความแตกต่างของรูปแบบการดำเนินชีวิตตามบริบทสังคม (นิยามตามแนวคิดของ WACR ดูรายละเอียดได้ใน นิยามศัพท์ บทที่ 1 และ แนวคิดเรื่องวิทยุชุมชนในบทที่ 2) ซึ่งจากการศึกษารายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ยังต้องการโอกาสหรือแนวทางอีก 2 ประการที่จะทำให้การเติมปัจจัยเสริม เป็นไปโดยง่ายหรือราบรื่นยิ่งขึ้น แนวทางนั้น ได้แก่

1.4.1 ภาครัฐผ่อนคลายนโยบายอย่างสมบูรณ์

ดังรายละเอียดที่กล่าวไปในข้อ 2.1 ว่าภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ในโครงสร้างรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านนี้มาก รายการที่ออกมาจึงยังไม่อาจเรียกว่าเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ได้อย่างเต็มปากเต็มคำนัก หากภาครัฐผ่อนคลายนโยบายในการควบคุม ปล่อยให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในรายการถึงระดับผู้ร่วมวางแผน วางนโยบาย (Policy Maker) โดยอิสระ (มิใช่เข้ามาควบคุมร่วมกัน) โอกาสที่รายการจะเติบโตเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ ก็มีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

1.4.2 เดินตามรอยของหลักการ

“หลักการ” ที่ว่านี้ก็คือ “แนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน” โดยนักวิชาการของไทย จุมพล รอดคำดี (2542) ได้สรุปแนวคิดของวิทยุชุมชนว่า มีหลักการ 7 ประการ (ดูรายละเอียดในบทที่ 2) ซึ่งในบางประการ รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ได้ดำเนินการตามแล้ว บางประการก็ดำเนินการตาม แต่ยังไม่สมบูรณ์นัก และบางประการก็ยังไม่ได้นำมาดำเนินการเลย จุดนี้จึงกลายเป็นสาเหตุของปัญหาที่ว่า เหตุใดรายการจึงไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความเป็น “พันธุ์แท้” ได้เสียที โดยคณะวิจัยเชื่อว่า สาเหตุหลักน่าจะเกิดจาก “ความไม่รู้” หรือ “รู้ไม่มาก” ของผู้ปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย หากมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “หลักการวิทยุชุมชน” ให้ชัดเจนมากขึ้น อาจจะนำสู่การวางแผนดำเนินงานตามรอยของหลักการ อันจะส่งผลให้รายการ มีความเป็นพันธุ์แท้ โดยสมบูรณ์

หลักการ 7 ประการ และแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อเดินตามรอยของหลักการดังกล่าว ได้แก่ แนวทางในตารางที่ 7.4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 7.2 แสดงหลักการวิทยุชุมชน เปรียบเทียบกับสิ่งที่เกิดขึ้นในรายการฯและแนวทางปฏิบัติ

ลำดับ	หลักการ	สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการฯ	แนวทางปฏิบัติ
1	ต้องเกิดขึ้นจากความต้องการของชุมชน โดยถือหลักว่าคนส่วนใหญ่ แสดงความคิด ความต้องการร่วมกัน	รายการเกิดขึ้นจากความต้องการของแกนนำชุมชนต่าง ๆ ใน จ.น่าน ประกอบกับแรงสนับสนุนของภาครัฐ แต่ประชาชนยังไม่ค่อยใช้เป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใด ๆ มากนัก เพราะภาครัฐยังคงเป็นใหญ่ และควบคุมอยู่มาก	ภาครัฐควรจะมีคนคอยอำนวยความสะดวก โดยสมบูรณ์ และ ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ ภาคประชาชน ให้เข้าใจเรื่องวิทยุชุมชนอย่างถ่องแท้ และ ชัดเจน
2	วิทยุชุมชนต้องได้รับการยอมรับจากกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน	รายการ ไม่ได้เป็นรายการที่น่ารังเกียจสำหรับประชาชนใน จ.น่าน แต่ก็ยังไม่ใช่วรายการที่ได้รับความนิยมในระดับต้น ๆ	ควรปรับปรุงรายการให้ออกอากาศในรัศมีวงแคบ รับฟังได้เฉพาะชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้น โดยใน 6 ชุมชนนี้ ควรจะเกิดรายการที่มีรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่ได้สำรวจมาให้ครบถ้วนที่สุด
3	วิทยุชุมชนย่อมไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน	รายการ ไม่มีการแบ่งแยกดังกล่าว แต่นำเสนอออกมาในลักษณะแบบรวม ๆ โดยนำเสนอเรื่องราวที่แต่ละชุมชนใน จ.น่าน มีจุดร่วมกันอยู่ (เช่น การเกษตร การใช้ภาษาเหนือ) และไม่ได้นำเสนอในรูปแบบ หรือ เนื้อหาเชิงลึก เน้นไปยังชุมชนใด ชุมชนหนึ่ง รายการจึงยังตอบสนองความต้องการของแต่ละชุมชนได้ไม่เต็มที่	(เช่นเดียวกับข้อ 2) ควร ปรับปรุงรายการให้ออกอากาศในรัศมีวงแคบ รับฟังได้เฉพาะชุมชนใดชุมชนหนึ่งเท่านั้น โดยใน 6 ชุมชนนี้ ควรจะเกิดรายการที่มีรูปแบบ เนื้อหา และวิธีดำเนินงาน ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ที่ได้สำรวจมาให้ครบถ้วนที่สุด

ตารางที่ 7.2 (ต่อ) แสดงหลักการวิเทศชุมชน เปรียบเทียบกับ
สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการวิเทศชุมชนคนเมืองน่านและแนวทางปฏิบัติ

ลำดับ	หลักการ	สิ่งที่เกิดขึ้นในรายการฯ	แนวทางปฏิบัติ
4	วิเทศชุมชนต้องยึดถือแนวทางการเสนอรายการและข่าวสารของชุมชนเป็นหลัก ภายใต้ แนวคิด ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์ในท้องถิ่นเป็นหัวใจ ของการนำเสนอข่าวสารและรายการ	รายการ ได้นำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในปริมาณมากกว่าเรื่องอื่น ๆ แต่ข่าวสารเหล่านั้น ส่วนใหญ่ เป็นข่าวสารที่แจ้งมาจากภาครัฐ เป็นการสื่อสารจากบนลงล่างเสียเป็นส่วนมาก	ภาครัฐต้องผ่อนคลายนโยบายการควบคุม และให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับ Policy Maker ได้ ซึ่งจะส่งผลให้รายการมีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนมากขึ้น ตอบสนองชุมชนได้มากขึ้น
5	วิเทศชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมจัดรายการ และสามารถเข้าไปบริหาร จัดการ หรือเป็นผู้ปฏิบัติในสถานีได้ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลง ใด ๆ ให้เป็นไปตามแนวคิดและความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยยึดหลักการระบอบการทางประชาธิปไตย	ภาคประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในรายการ วิเทศชุมชนคนเมืองน่าน ได้เพียงในฐานะผู้ส่งสารเท่านั้น การรวมตัวเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการ ในนามคณะกรรมการชมรมวิเทศชุมชนคนเมืองน่านนั้น ก็ยังเป็นเพียงคณะกรรมการที่อยู่ในการดูแลของ สวท.น่าน	
6	วิเทศชุมชนเป็นสถานีวิทยุที่มีรัศมีการออกอากาศครอบคลุมเฉพาะพื้นที่เท่านั้น กำลังส่ง ไม่เกิน 1 วัตต์	รายการ วิเทศชุมชนคนเมืองน่าน ยังออกอากาศในรัศมีวงกว้าง ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด	ก่อตั้งรายการวิเทศชุมชนขึ้นในแต่ละชุมชน โดยต้องเริ่มด้วยการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญ แล้วจึงอยากมี อยากทำ แล้วก็เข้ามาร่วมกันวางแผนจัดการทั้งหมด ซึ่งรัศมีการออกอากาศควรจะอยู่ในขอบเขตชุมชนของตนเอง กำลังส่งไม่เกิน 1 กิโลวัตต์
7	วิเทศชุมชนเป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดประชาธิปไตย เพื่อประชาชน โดยประชาชน ของประชาชน	รายการเกิดขึ้น โดยการผลักดันของภาครัฐ กับประชาชนร่วมมือกัน ซึ่งภาครัฐนั้น ผลักดันให้เกิดขึ้น เพื่อสนองนโยบายรัฐ และตอบสนองกระแสสังคม แต่ภาคประชาชน ผลักดันขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการใช้สื่อในการสื่อสารภายในชุมชน และเมื่อเกิดรายการขึ้นแล้ว รายการยังคงเป็น <u>ของ</u> ภาครัฐ คือสังกัด สวท.น่าน	ภาครัฐผ่อนคลายนโยบายอย่างสมบูรณ์ โดยคอยสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน (เช่น สถานที่ เครื่องส่ง ค่าน้ำ-ไฟ) และมุ่งส่งเสริมทุกวิถีทางที่ช่วยให้รายการเติบโตไปในทางที่ตอบสนองชุมชนให้ได้มากที่สุด

ส่วนที่ 2 “การมีส่วนร่วม” จุดเริ่มต้น และหนทางข้างหน้า

ในส่วนนี้ จะสรุปและอภิปรายถึงรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ในแง่มุมของ “การมีส่วนร่วม” ตั้งแต่จุดเริ่มต้น คือบริบททางสังคมที่เอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วม วิธีการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วม ไปจนถึงวิเคราะห์แนวโน้ม วิธีทางที่จะช่วยให้รายการก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ให้ได้ โดยแบ่งอภิปรายเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.1 บริบททางสังคม เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน เป็นรายการที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในรายการได้ถึงระดับเป็นคณะกรรมการ และผู้ดำเนินรายการ (ยังไปไม่ถึงระดับร่วมเป็น Policy Maker) ซึ่งนับเป็นมิติใหม่ของรายการที่ยังสังกัดภาครัฐ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้ถึงขนาดนี้ หากพิจารณาหาสาเหตุที่ประกอบสร้างให้เกิดมิติใหม่ขึ้นมาได้นั้น พบว่าสภาพสังคมภายใน จ.น่าน มีบริบทที่เอื้อต่อการเกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนดังกล่าว บริบทเหล่านั้น ได้แก่

2.1.1 สังคมเกษตรกรรม และมีประชาคมมาก

สภาพทางสังคมของ จ.น่าน เป็นสังคมที่คนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ไม่ที่จะเป็นการเพาะปลูก หรือเลี้ยงสัตว์ ซึ่งสภาพสังคมเกษตรกรรมนี้ ทำให้วิถีชีวิตของคนใน จ.น่าน ใกล้ชิดสนิทสนมกัน ในแต่ละหมู่บ้านมักจะรู้จักกันแทบทุกหลังคาเรือน ยามออกสวนหรือออกไร่ ก็พบปะทักทายกันอยู่เสมอ ประชาชนใน จ.น่าน จึงรวมกลุ่มกันเป็นประชาคมได้รวดเร็วและเข้มแข็ง สามารถเคลื่อนไหวเรียกร้อง หรือปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งพิชญา รัตนพล ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรม การสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์ และความน่าเชื่อถือ ของรายการสถานีวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน “ ทำให้คณะวิจัยทราบข้อมูลว่า คุณลักษณะด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ นั้น มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การสื่อสาร รวมถึงความคาดหวังผลประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ฉะนั้นการรวมตัวเป็นกลุ่มสมาชิกก็เพราะสมาชิกคาดหวัง และเชื่อถือในกลุ่มนั้นๆ ในส่วนของการศึกษาเรื่องการสื่อสารของสถานีวิทยุชุมชนที่ผู้วิจัยเรื่องมาเป็นกรณีศึกษานั้น พบว่า หากคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินรายการ กำหนดเนื้อหา จะยิ่งทำให้วิทยุชุมชนมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรม การสื่อสารของคนในชุมชนด้วย การรวมตัวเพื่อเป็นสมาชิกในกลุ่มใดก็เพื่อพึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกัน ทำให้สังคมพัฒนา ด้วยเหตุสองประการดังกล่าวข้างต้นคือ “สภาพสังคมเกษตรกรรม” และ “สังคมที่มีประชาคมหลายกลุ่ม” ทำให้ผู้คนใน จ.น่านมีโอกาสพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ หรือความคิดเห็น และถกเถียงถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุม

ชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรมกันอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งการที่ชุมชนมีโอกาสได้พบปะกัน เช่นนี้บ่อยครั้งนั้น ส่งผลให้คนในชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น กลายเป็นทักษะในการกล้าแสดงออก โดยเฉพาะการแสดงออกทางความคิด ดังนั้นการที่มีตัวแทนชุมชนได้รับเชิญให้ไปร่วมรายการวิทยุของ สวท.น่าน (ระยะที่หนึ่ง ปี 2534-2536) แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน ก็สามารถร่วมรายการได้ดี สวท.น่าน จึงสนับสนุนและส่งเสริมเรื่อยมา

จนถึงระยะที่สอง (ปี 2536-2538) ที่อีกเมืองน่านได้รับจัดสรรเวลาให้ดำเนินรายการออกอากาศเอง ครั้งละครึ่งชั่วโมง 2 ครั้งต่อสัปดาห์ นานติดต่อกันราว 2 ปี แม้จะหยุดจัดไปเพราะขาดบุคลากรและข้อจำกัดบางประการ ในยุคที่สี่ (ปี 2540-2542) และห้า (ปี 2543-2545) กลุ่มอีกเมืองน่านและตัวแทนชุมชนต่าง ๆ ก็สามารถกลับมามีส่วนร่วมในการผลิตและดำเนินรายการอีกครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากการสนับสนุนจากภาครัฐ และจากความเข้มแข็งของตัวแทนชุมชนและประชาคมต่าง ๆ นั่นเอง

2.1.2 สภาพการสื่อสารที่ใกล้ชิดกันในสังคม

การสื่อสารภายใน จ.น่าน เรียกได้ว่ามีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก การคมนาคมที่สะดวก และสอดคล้องกับจำนวนประชากร ทำให้ไปมาหาสู่กันง่าย ผู้คนพบเจอกันบ่อย ทักทายกันอยู่เสมอ อาจจะมีวันละหลาย ๆ ครั้ง เช่น ทักทายกันที่ตลาด แล้วไปเจอกันอีกที่วัด เป็นต้น ด้วยสภาพสังคมเช่นนี้ ทำให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกันมาก ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ก็รู้จักและสนิทสนมกันได้ เช่น เกษตรกรก็รู้จักกับเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงเป็นอย่างดี เป็นต้น

จากสภาพการสื่อสารที่ใกล้ชิดกัน ส่งผลให้ผู้คนมีความคุ้นเคยกันมาก ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนใน จ.น่านก็ใกล้ชิดคุ้นเคยกันตามไปด้วย

ดังนั้นการที่ สวท.น่าน เชิญตัวแทนชุมชนเข้าไปร่วมรายการในระยะที่หนึ่ง (2534-2536) และการอนุญาตให้กลุ่มอีกเมืองน่านเข้ามาจัดรายการในระยะที่สอง (2536-2538) และการส่งเสริมให้เกิด “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ในระยะที่ห้า (2543 เป็นต้นมา) นั้น จึงเปรียบเสมือนการทำงานร่วมกันระหว่างคนคุ้นเคยกัน ระหว่างภาครัฐกับประชาชน เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว เพราะสามารถติดต่อประสานงานกันได้ง่าย เรียกว่า “รู้จักกันอยู่แล้ว ก็ชวนกันมาทำ” อย่างนี้เรื่อยมา

2.1.3 แกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง

กลุ่มฮักเมืองน่านเริ่มก่อร่างรวมตัวกันขึ้นมาตั้งแต่ปลายปี 2536 เมื่อรวมตัวกันได้ในระดับหนึ่ง ก็ได้เข้าไปยื่นขอ สวท.น่าน ให้จัดสรรวัน เวลา ออกอากาศให้ ซึ่งตรงจุดนี้เองที่แสดงให้เห็นว่า บริบทในสังคม จ.น่าน มีแกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง รวมตัวกันร้องขอหรือแสวงหาพื้นที่การสื่อสารของตนเอง โดยหวังใช้สื่อวิทยุเป็นสื่อกลางในการแจ้งข่าวสาร และเชิญชวนให้ผู้ฟังเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนของตนเอง ซึ่งการร้องขอนี้ สวท.น่าน ได้ร่วมส่งเสริมและสนับสนุนด้วย นับว่าก่อให้เกิดการสัมฤทธิ์ผลได้ โดยไม่มีข้อขัดแย้งใด ๆ เกิดขึ้น

แม้กลุ่มฮักเมืองน่านจะต้องหยุดจัดรายการไปในระยะที่สาม (2538-2540) แต่ในระยะที่สี่ และห้า (2540-2545) กลุ่มฮักเมืองน่านก็ได้กลับมามีบทบาทอีกครั้ง ด้วยการเป็นแรงหนึ่งที่เข้าร่วมปรึกษา ประชุมและหาข้อตกลง อย่างไม่เป็นทางการกับทาง สวท.น่าน ในการก่อตั้ง “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” ขึ้น ซึ่งออกอากาศเป็นประจำ สม่ำเสมอ และกลุ่มฮักเมืองน่านยังได้ชักชวนให้เครือข่ายประชาคมต่าง ๆ เข้ามาร่วมจัดและดำเนินรายการด้วย รายการจึงสามารถดำเนินการออกอากาศอย่างต่อเนื่องมาได้ นับได้ว่า จ.น่านมีแกนนำชุมชนที่เข้มแข็ง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับ ชุมชนอย่างจริงจัง

2.2 การกระตุ้นการมีส่วนร่วม...ให้เริ่มที่แกนนำชุมชน

การศึกษาความเป็นมาของ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” พบว่าภาคประชาชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมทีละน้อย แล้วค่อย ๆ ขยายวงกว้างขึ้น โดยเริ่มต้นที่ “แกนนำชุมชน” หรือผู้นำชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในรายการก่อน จากนั้นคนอื่น ๆ ในชุมชนก็ค่อย ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมตาม ๆ กัน นับ ตั้งแต่ระยะที่หนึ่ง ปี 2534 ที่แกนนำบางคนในชุมชนได้รับเชิญเข้าร่วมรายการ ต่อมาในระยะที่สอง (2536-2538) แกนนำเหล่านั้นก็ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มฮักเมืองน่าน เป็นกลุ่มประชาสังคมอย่างเป็นทางการ มีสมาชิกชัดเจน และได้รับการจัดสรร เวลาให้ทำรายการของตนเองออกอากาศอย่างจริงจัง ถึงแม้จะต้องหยุดชะงักการจัดรายการเอาไว้ในระยะที่สาม (2538-2540) เนื่องจากบุคลากรไม่เพียงพอ เมื่อภาครัฐและ สวท.น่าน หันมาส่งเสริม สนับสนุน กลุ่มฮักเมืองน่านก็รวมพลังกลับเข้ามามีส่วนร่วมอีกครั้ง โดยในระยะที่สี่และห้า (2540-2545) นี้ กลุ่มฮักเมืองน่านได้ชักชวนให้กลุ่มประชาคมอื่น ๆ ใน จ.น่าน เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทำให้ “รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน” มีประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ ทุกทั้ง จ.น่าน เข้ามาร่วมจัดและดำเนินรายการ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่าการต้องการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วม ควรจะเริ่มกระตุ้นให้แกนนำหรือผู้นำชุมชน เข้าใจและเข้าไปมีส่วนร่วมก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้น แกนนำชุมชนจะเป็นพลังช่วยกระตุ้นภาคประชาชนคนอื่น ๆ ให้เข้าไปมีส่วนร่วมตาม ๆ กัน เป็นวงที่ค่อย ๆ ขยายกว้างขึ้นเรื่อย ๆ

2.3 การก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”

สำหรับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน หากมองในมุมของนักเศรษฐศาสตร์การเมือง และพิจารณาตามแนวคิดเกี่ยวกับวิทยุชุมชน ภาครัฐควรจะผ่อนคลายนโยบายโดยสมบูรณ์ แล้วทุกฝ่ายควรจะดำเนินงานตามหลักการวิทยุชุมชน สองประการนี้ จะช่วยให้รายการเติบโตและเกิดความเป็น “พันธุ์แท้” ขึ้นมาได้ (ดังที่ได้อภิปรายในส่วนที่ 1 ข้อ 1.4) หากมองในอีกแง่มุมหนึ่ง คือ มองตามแนวคิดเรื่อง “การมีส่วนร่วม” ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่จะช่วยให้รายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่าน ก้าวสู่ความเป็น “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ได้แก่ปัจจัยอีก 2 ประการคือ (2.1.1) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับ “เจ้าของสถานี” และ (2.1.2) ภาครัฐ คอยสนับสนุนด้านปัจจัยพื้นฐาน

2.3.1 ภาคประชาชน มีส่วนร่วมในระดับ “เจ้าของสถานี”

หากพิจารณาปรัชญาวิทยุชุมชน (เพื่อ... โดย... ของ) อาจไม่พบว่ามีวิทยุชุมชนเช่นนั้นเลยก็เป็นได้ ดังนั้น ในทางเป็นจริง จะเห็นว่าการเป็นวิทยุชุมชนนั้น มีระดับอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามแนวคิดของ จุมพล รอดคำดี (2543) (ดูรายละเอียดได้ในบทที่ 2) ได้เสนอไว้ 6 ระดับ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับรายการวิทยุชุมชนคนเมืองน่านแล้ว พบว่ารายการเกิดขึ้น และเป็นไปตามรายละเอียดในตารางที่ 7.3 นี้

ตารางที่ 7.3 แสดงระดับการพัฒนาของวิทย์ชุมชนตามหลักการวิทย์ชุมชน
เปรียบเทียบกับรายการวิทย์ชุมชนคนเมืองน่า

ระดับ	ระดับการพัฒนาวิทย์ชุมชน	รายการวิทย์ชุมชนคนเมืองน่า
1	ระดับรายการ “เพื่อชุมชน” ผู้จัดรายการ และเจ้าของสถานีเป็นผู้อื่น แต่จัดรายการเพื่อบริการชุมชน โดยประชาชนเป็นผู้ฟัง อาจจะส่งจดหมายหรือโทรศัพท์มาบอก แต่ผู้จัดรายการจะเป็นผู้เลือกเนื้อหา และพูดด้วยตนเอง	ในระยะที่ 1 (2534-2536) สวท.น่านจัดรายการ โดยมีการเชิญตัวแทนชุมชนเข้ามาร่วมสนทนา / สัมภาษณ์บ้างเป็นบางครั้ง
2	ระดับที่มีประชาชนเข้ามาเป็นผู้ร่วมรายการ ทางสถานีเป็นผู้กำหนดกรอบให้ แล้วประชาชนเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาและพูดนำเสนอในรายการ แต่ทางสถานี/ผู้จัดรายการ ยังเป็นผู้ควบคุม หรือเป็นเจ้าของรายการอยู่	ระยะที่ 2 (2536-2538) กลุ่มักเมืองน่าเข้ายื่นหนังสือต่อ สวท.น่าน ขอเวลาออกอากาศ ซึ่ง สวท.ก็จัดสรรให้ โดยยังคงควบคุมรูปแบบและเนื้อหาของรายการอยู่ (ด้วยการตรวจบท) จนกระทั่ง ระยะที่ 3 (2538-2540) สวท.น่านจำต้องกลับเข้าไปดำเนินรายการเองอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากปัญหาด้านเงื่อนไขของ สวท. และขาดบุคลากร
3	ระดับรายการโดยชุมชน เจ้าของสถานีแบ่งช่วงเวลา รายการใดรายการหนึ่ง ให้ตัวแทนประชาชนที่ได้รับการเลือกขึ้นมาอยู่ในรูปของ “คณะกรรมการวิทย์ชุมชน” มาจัดเนื้อหาและวิธีการนำเสนอด้วยตนเอง โดยทางสถานีจะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา	ระยะที่ 4 (2540-2542) สวท.น่านยังคงดำเนินรายการอยู่ แต่เริ่มร่วมปรึกษากับแกนนำชุมชนและประชาคมต่าง ๆ เพื่อวางแผนก่อตั้งรายการวิทย์ชุมชน สนองรัฐธรรมนูญมาตรา 40 จนกระทั่ง ระยะที่ 5 (2543-2545) ได้ก่อตั้ง “คณะกรรมการวิทย์ชุมชน” มีสมาชิกอย่างเป็นทางการ และมี ตัวแทนเข้ามาดำเนินรายการอย่างต่อเนื่อง
4	ระดับสถานี อาศัยอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนประชาชน เข้ามาปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ในสถานี และบริหารรายการทั้งหมด แต่สถานียังเป็นของหน่วยงานรัฐ	- (ยังไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้) -
5	ระดับชุมชนเป็นเจ้าของสถานี ประชาชนใน ชุมชน รวมตัวกันขึ้นขอคืนความถี่จากรัฐ และ ลงทุนกัน จัดตั้งสถานีวิทยุเป็นของชุมชน แต่ชุมชนจะแต่งตั้ง คณะกรรมการวิทย์ชุมชนที่อาจจะว่าจ้างพนักงาน ผู้จัดการมืออาชีพ อาสาสมัคร ให้เข้ามาดำเนินงานตาม แผนนโยบายของคณะกรรมการ	- (ยังไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้) -
6	ระดับชุมชนเป็นเจ้าของสถานีและมีใบอนุญาต เป็นเจ้าของคลื่น เหมือนกับระดับที่ 5 เพียงแต่การดำเนินงานของสถานีในทุกระดับจะเป็นอาสาสมัคร จากชุมชนที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเท่ากับว่า ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในวิทยุมากกว่าเพียงแค่ระดับเป็นเจ้าของ แต่เป็นในระดับปฏิบัติการด้วย	- (ยังไม่ได้พัฒนามาถึงระดับนี้) -

รายการมีการก้าวเดินมาที่ละขั้นถึงครึ่งทาง คือระดับที่ 3 และยังไม่มีทีท่าที่จะก้าวสู่ระดับที่ 4 เนื่องจากภาครัฐยังไม่เคยคลายอำนาจการควบคุมลงเลย โอกาสของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมถึงระดับร่วมวางแผน วางนโยบายจึงยังริบหรี่ และไม่มีทีท่าว่าจะเป็นไปได้เร็ววันนัก หากในอนาคต ภาครัฐผ่อนคลายนโยบายลงสมบูรณ์ และภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมถึงระดับ “ผู้วางแผน/ ร่วมกำหนดนโยบาย” (Policy Maker) มากขึ้น รายการอาจจะพัฒนาสู่ระดับ **ชุมชนเป็นเจ้าของสถานี จนกระทั่ง มีใบอนุญาตเป็นเจ้าของคลื่น** กลายเป็น **“วิทยุชุมชนพันธุ์แท้”** ได้ในที่สุด

2.3.2 ภาครัฐ ร่วมสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานก็พอ

ในการก้าวสู่ความเป็นวิทยุชุมชนพันธุ์แท้ นอกจากภาครัฐควรจะผ่อนคลายนโยบายแล้ว ภาครัฐควรจะเป็นกำลังหลักในการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาไปในแนวทางที่เหมาะสมด้วย ได้แก่

- การจัดอบรมให้แก่ประชาชน โดยเน้นเรื่องรูปแบบ เนื้อหา ให้น้อยลง (เพื่อจะไม่กลายเป็นต้นแบบ อันเป็นการบดบังความคิดสร้างสรรค์ ความต้องการของชุมชน) และเพิ่มเสริมความรู้ ความเข้าใจเรื่อง “วิทยุชุมชน” ให้ชัดเจนมากขึ้น เพื่อภาคประชาชนจะได้ร่วมกันผลักดันให้รายการเกิดการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน
- การจัดสรรวัน เวลา ออกอากาศให้แก่ภาคประชาชนนั้น สวท.น่าจะ อาจจะจัดสรรให้ใหม่ โดยยึดเอาความต้องการของชุมชนเป็นหลักว่า ชุมชนส่วนใหญ่นิยมเปิดฟังรายการใน วัน เวลาใด
- หากเป็นไปได้ สวท.น่าจะ อาจจะส่งเสริมให้มีการก่อตั้งสถานีวิทยุภายในชุมชนขึ้น โดยตั้งสถานีเฉพาะชุมชนใดชุมชนนั้นเท่านั้น และออกอากาศในรัศมีแคบ ซึ่งสิ่งที่ สวท.สามารถสนับสนุนให้ได้ ก็คือ การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่อง เทคโนโลยี ทักษะเชิงช่าง ฯลฯ

2.3.3 ใช้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีช่วยจัดการ

เทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านเครื่องส่งออกอากาศ คอมพิวเตอร์ติดต่อ ฯลฯ สามารถหาซื้อได้ง่าย ในราคาถูก และการใช้งานส่วนใหญ่ ก็มักจะเป็นโปรแกรมสำเร็จรูป บุคคลทั่วไปจึงสามารถเรียนรู้ได้เร็ว ไม่ต้องอาศัยทักษะพื้นฐานทางการศึกษาเชิงลึกใด ๆ มากนัก จึงเป็นไปได้ง่ายที่แต่ละชุมชนจะก่อตั้งสถานีวิทย์ จัดทำรายการวิทยุชุมชนขึ้นภายในชุมชนของตนเอง หากแต่จะต้องอาศัยผู้แนะนำ หรือผู้ชี้แนะในระยะเริ่มต้น ซึ่งในจุดนี้ทาง สวท.น่าน หรือภาคีรัฐอื่น ๆ หากมีเจตนาจริงใจที่จะช่วยให้เกิดรายการวิทยุชุมชนขึ้น น่าจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้แก่วิทยุชุมชนได้

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และข้อจำกัดของการวิจัย

3.1 ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

3.1.1 หากพิจารณาถึงระยะต่างๆ ในพัฒนาการ / ความเป็นมา ของรายการวิทยุชุมชน คนเมื่องน่านแล้วจะเห็นได้ว่า มีการสะดุดหรือหยุดชะงักในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเกิดจากข้อจำกัด 2 ประการ คือ (1) ข้อจำกัดขององค์กร / กลุ่ม ในท้องถิ่นในที่นี้คือการที่ยกเมื่องน่านขาดบุคลากร กับ (2) ข้อจำกัดในเรื่องของการทำงานระหว่าง NGO กับ GO ที่ระบบการทำงานแตกต่างกัน คณะวิจัยจึงเห็นว่า

(ก) การดำเนินการต้องสร้างพันธมิตรในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกภาค ทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ประชาคมต่าง ๆ โดยประสานความร่วมมือกับกลุ่ม องค์กร ต่างๆ ที่ทำงาน หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ ไม่ใช่เพียงกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด เพราะหากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งสะดุดอาจด้วยเหตุผลขาดบุคลากรหรืออื่นใดก็ตาม ก็จะมีกลุ่ม องค์กรอื่นๆ ขยับเคลื่อนต่อไปได้

(ข) ระบบราชการที่เน้นการดำเนินงานตามระเบียบขั้นตอน มุ่งตรวจสอบโดยละเอียดนั้น ทำให้ภาคประชาชนเข้าถึงสื่อวิทยุได้ยาก ควรปรับให้เกิดความคล่องตัว เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับภาคประชาชนได้

3.1.2 มุมมองเจ้าหน้าที่รัฐที่เห็นว่า สื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นของรัฐเป็นกระบอกเสียงของรัฐบาล ต้องปรับเปลี่ยนว่าสื่อวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อภาคประชาชน ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้ข้อกำหนดกฎหมายที่จะเข้ามาดำเนินการ คิด ผลิต และบริหารจัดการ ด้วยตนเอง โดยรัฐมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนในด้านต่างๆ อาทิ ให้ความรู้เรื่องวิทยุชุมชน(พันธุ์แท้) และอบรมเรื่องเทคนิคการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

3.1.3 หากพิจารณาถึงรูปแบบ เนื้อหา เทคนิคการนำเสนอ รวมถึงช่วงเวลาในการออกอากาศในความต้องการของชุมชนแล้ว จะเห็นได้ว่า มีความหลากหลาย แต่ละชุมชนมีความต้องการไม่เหมือนกัน ดังนั้นการจะจัดรายการ “วิทยุชุมชน” ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน พร้อมกับสอดคล้องกับหลักการวิทยุชุมชนนั้น หากจะใช้คลื่นออกอากาศที่อยู่ภายใต้การควบคุมของภาครัฐ ภาครัฐควรจะให้ภาคประชาชนจัดการ บริหารทั้งคลื่น เช่น หาก สวท.น่าน ยกคลื่น FM 94.75MHz ให้ภาคประชาชนทั้งหมด ภาคประชาชนก็จะไปจัดสรรปันวัน เวลา กันได้ว่า จะให้ตัวแทนชุมชนไหน มาจัดรายการในเวลาใด เนื้อหา รูปแบบใดบ้าง ซึ่งจะสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละชุมชนมากขึ้น หรือมีการสำรวจความต้องการของชุมชนก่อนที่จะมีการนำเสนอวิทยุชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

3.1.4 ภาครัฐสามารถเป็นกลไกหลักในการเสริม เต็ม เพิ่มความรู้ ความเข้าใจเรื่อง “วิทยุชุมชน” ให้กับภาคประชาชนได้ โดยอาจจะจัดประชุม อบรม หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจถึงหลักการ ความหมาย และความสำคัญของ “วิทยุชุมชน” มากขึ้น ซึ่งหากภาคประชาชนเข้าใจโดยถ่องแท้แล้ว จะเกิดการขับเคลื่อน ผลักดันให้เกิด “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ขึ้นในชุมชนของตนเองก็เป็นได้

3.2 ข้อเสนอแนะต่อภาคประชาชน

3.2.1 งบประมาณในการบริหารจัดการมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการก้าวเดินของวิทยุชุมชนที่ไม่อาจรอเพียงเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ จึงจำเป็นที่จะต้องระดมทุนจากภายนอกให้ได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องอยู่ภายใต้แนวคิดการสื่อสารเพื่อชุมชน ไม่ใช่การดำเนินธุรกิจสื่อกระจายเสียงที่มุ่งแสวงหาผลกำไรในเชิงพาณิชย์

3.2.2 ภาคประชาชนควรที่จะเพิ่มเติมความรู้เรื่อง “วิทยุชุมชน” ให้ลึกซึ้งมากขึ้น โดยเฉพาะผู้นำชุมชน เพื่อจะได้ขับเคลื่อนให้เกิด “วิทยุชุมชนพันธุ์แท้” ขึ้นในชุมชนของตนให้ได้

3.3 ข้อเสนอแนะต่อนักวิจัย

3.3.1 นักวิจัยควรทำการวิจัยในพื้นที่ที่ตัวเองมีความคุ้นเคย หรือมีบุคคลที่รู้จักสามารถพาเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ปัญหาในการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นสิ่งที่นักวิจัยต้องคำนึงถึงเพราะจะเป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารกับชาวบ้านหากนักวิจัยไม่ได้เป็นคนในท้องถิ่น รวมทั้งอุปสรรคในการเดินทางไปเก็บข้อมูล

3.3.2 การทำวิจัยเพื่อชุมชน เป็นการวิจัยที่ต้องใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเข้าถึงชุมชนสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้านให้มากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง เพราะฉะนั้นนักวิจัยที่จะทำการศึกษาคควรเป็นผู้ที่สามารถสละเวลาในการเก็บข้อมูลได้

3.4 ข้อเสนอแนะต่องานวิจัยในอนาคต

3.4.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับรายการวิทยุชุมชนโดยการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นผลการวิจัยเป็นการศึกษาเฉพาะสื่อวิทยุเท่านั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยในสื่ออื่นบ้าง

3.4.2 ควรศึกษาการรวมกลุ่มของจังหวัดน่านและวิวัฒนาการการกลุ่มในพื้นที่จังหวัดน่าน หรือจังหวัดอื่นเพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้เกิดกลุ่มที่มีการทำงานเพื่อสังคมขึ้น

3.4.3 ควรศึกษาแนวโน้มการเกิดวิทยุชุมชนในหน่วยงานอื่น หรือวิทยุชุมชนที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนอย่างแท้จริงเพื่อให้เกิดเป็นวิทยุชุมชนขึ้น

3.5 ข้อจำกัด

3.5.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดเรื่องการเก็บข้อมูลด้านเอกสาร เพราะทางสถานีไม่ได้บันทึกเทปรายการเก็บเอาไว้ และไม่มีสคริปต์รายการเก็บไว้ เนื่องจากบางครั้งบทวิทยุใช้วิธีเขียนเป็นกระดาษด้วยรายชื่อของผู้ดำเนินรายการเอง เมื่อดำเนินรายการจบแล้วก็ไม่ได้เก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ คณะวิจัยจึงได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทรายการวิทยุไม่ครบถ้วน

3.5.2 ในจังหวัดน่าน กลุ่มผู้นำชุมชน พระสงฆ์ ข้าราชการ และผู้สูงอายุ เป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก ผู้ที่เข้าไปในพื้นที่ต้องให้ความเคารพ แล้วจะทำให้ได้รับความสะดวกในด้านการให้ความร่วมมือของชาวบ้าน และการเข้าถึงชุมชน แต่บางครั้งในการทำวิจัยที่ต้องมีการจัดประชุม เสนวนา หรือประชุมกลุ่ม กลุ่มผู้นำเหล่านี้จะมีอิทธิพลในการชักนำ โน้มน้าวใจแล้วทำให้ชาวบ้านไม่กล้าออกความคิดเห็น ข้อมูลบางส่วนจะได้มาจากบุคคลกลุ่มนี้เป็นส่วนใหญ่ จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับการวิจัยครั้งนี้

3.5.3 การเก็บข้อมูลที่ต้องมีการเก็บข้อมูลหลายขั้นตอน และหลายชุมชนซึ่งแต่ละชุมชนมีแหล่งที่ตั้งห่างไกลกันจะทำให้คณะวิจัยต้องมีการควบคุมทั้งในเรื่องของเวลาการเก็บข้อมูลและการเขียนรายงาน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ . การสื่อสารเพื่อชุมชน : แนวคิดเบื้องต้น . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542 (อัดสำเนา).
- กาญจนา แก้วเทพ . กิตติ กันภัย . ปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล . การสื่อสารกับชุมชน : แนวคิดหลักเพื่อการพัฒนา . วารสารนิเทศศาสตร์ ฉบับที่ 2, 2543.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ . สื่อเพื่อชุมชน : การประมวลองค์ความรู้ . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2543.
- เกศินี จุฑาวิจิตร . การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น . กรุงเทพมหานคร : เพชรเกษมการพิมพ์, 2540.
- จิระวรรณ ตันกรานนท์ . “การมีส่วนร่วมและบทบาทผู้นำชุมชนชาวไทยภูเขาในการจัดการวิทยุชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน” นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- จุมพล รอดคำดี . วิทยุชุมชน การปฏิรูปสื่อเพื่อสังคม . กรุงเทพมหานคร : ครบรอบ 1 ปี การดำเนินงาน โครงการวิทยุชุมชนของสำนักประชาสัมพันธ์เขต 2 สวท.อุบลราชธานี, 2542.
- ฉัตรชัย เสนิงศ์ ณ อยุธยา . ผู้อำนวยการสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดน่าน . สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2544.
- ชาตรี เจริญศิริ . หัวหน้าประชาคมจังหวัดน่าน . สัมภาษณ์, 9 ธันวาคม 2544.
- ทิวพร แสงเมืองชิน . “การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนโดยผ่านรายการวิทยุชุมชนสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา” นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ทีมวิจัยประชาคมจังหวัดน่าน . พัฒนาการ บทบาทและศักยภาพของกลุ่ม/องค์กรประชาคมในจังหวัดน่าน . สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2540.
- นาฏยา เสวกแก้ว . “บทบาทของวิทยุท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ” นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- นภาพรณ อัจฉริยะกุล . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-7 . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2531.
- บานจิตร์ สายรอกคำ . สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2545.
- ประภากร ดลกิจ . การวิเคราะห์การจัดการรายการวิทยุชุมชน “สร้างสรรค์จันทร์” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

- ปรมะ สตะเวทิน . การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- พิชญา รัตนพล . “พฤติกรรมกรรมการสื่อสาร ความคาดหวังผลประโยชน์และความน่าเชื่อถือของรายการสถานีวิทยุเพื่อสังคมและชุมชน : ศึกษากรณีสถานีวิทยุชุมชน” นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- พิศิษฐ์ ขวาลาววัช . ปฏิรูปสื่อมวลชนท้องถิ่น ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมและผลักดันองค์กรปกครองท้องถิ่นให้มีอิสระตามรัฐธรรมนูญ . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- เพ็ญพิศ ยะวิญชาญ . สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2544.
- พรทิพย์ อุทกภาชน . “บทบาทของรัฐต่อการรักษาอำนาจและผลประโยชน์ในการปฏิรูปการจัดการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 40” รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- รุจิรา สุภาษา . “การสว้างสื่อแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน” นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- รติพร บุญคง . สัมภาษณ์, 24 พฤศจิกายน 2544.
- ล้วน อุปันันท์ . สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2544.
- วุฒิชัย กุลไกลชัย . สัมภาษณ์, 29 พฤศจิกายน 2544.
- วิภา อุตมพันธ์ และคณะ . ยกเครื่องสื่อไทย : โลกของสื่อลำดับที่ 4 . คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544
- วีรพงษ์ พลนิกรกิจ . “ปัจจัยเชิงโครงสร้างของสถานีวิทยุท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่กำหนดรูปแบบและเนื้อหารายการวิทยุ” นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สง่า สมจิตร . สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2544.
- สุภางค์ จันทวานิช . วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ . จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุภิญญา กลางณรงค์ . “มาตรา 40 กับวาทกรรมการปฏิรูปสื่อ” . วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- สุรัชย์ หวันแก้ว . การวิจัยเพื่องานพัฒนา . รายงานการประชุมสมัชชาวิชาการประจำปี 2529 . สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุรินทร์ แปลงประสพโชค . “การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี” . นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- ลำรวัย ผัดผล . เลขาธิการมูลนิธิอีกเมืองน่าน . สัมภาษณ์, 27 พฤศจิกายน 2544.
- อภิชัย แซ่เล้า . สัมภาษณ์, 26 พฤศจิกายน 2544.

อุษา จันทรประกาศ . “การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน

ของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี” นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534

เอกสารการประชุม . โครงการสัมมนาปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานวิทยุชุมชน
ภาคเหนือตอนล่าง . มุลนิธิฟรีดิช เนามัน และสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม, 22-
24 พฤศจิกายน 2546.

อรรพรรณ ปิณฑนโรวาท . การสื่อสาร การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจของประชาชนในวิทยุชุมชน
จังหวัดอุบลราชธานีและจังหวัดระยอง . สภาวิจัยแห่งชาติ, 2544.

ภาษาอังกฤษ

David M.J.R. The Community Broadcasting Environment in Asia. Mahaweli Community
Radio, Asian Mass Communication Research and Information Centre. Parklane
Press, 1993.

Keirstead O Phillip and Keirstead Sonia-Kay. The Many Faces of Community Radio.
Mahaweli Community Radio. Asian Mass Communication Research and Information
Centre. Parklane Press, 1993.

K.Sadanandan Nair and Shirley A.White, Participatory Communication, Sage Publishing,
1994.

Servaes Jan, Participatory Communication, Sage Publishing, 1996.

Siemering William. Radio, Democracy and Development Evolving Models of Community
Radio. Journal of Radio Studies Volume 7. No. 2, 2000.

William Foote Whyte. Participatory Action Research, Sage Publishing, 1991.